

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A háboru tartama alatt hetenként egyszer jelenik meg.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Égész évre 24 korona, féltévre 12 korona, negyedévre 6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.
Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadói felelős: Kálmán Gyula az OMGE igazgatója.
Felelős szerkesztő: Szilassy Eszter.

Szerkesztőség:
Budapest, IX., Köztelek-utca 3.
Kiadóhivatal:
Budapest (Köztelek), Üllői-út 28. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Felhívás.

A gazdaközönség önkéntes adakozása lehetővé tette, hogy az OMGE. köztelek-uccai székházának sebesült katonáink ápolása céljára felajánlott helyiségeit megfelelően berendezzük.

Negyven teljesen felszerelt ágyat helyeztünk el székházunk nagy gyűléstermében, valamint a „Köztelek” szerkesztősége és az üzemi osztály helyiségeiben, ahol 1914. október hó dereka óta nagyszármu sebesült tisztet és önkéntest ápolunk.

A fennmaradt s a további adakozásból begyűlt összeget a körtermünk fenntartásával járó költségek fedezésére, valamint a hadbavonultak hátramaradottjainak támogatására fordítjuk.

Erre a célra tovább folytatjuk a gyűjtést és ismételten felkérjük gazdatársainkat, hogy adományaikkal egyesületünk humánus vállalkozását támogatni sziveskedjenek.

Az OMGE. nevében
Bujanovics Sándor
elnök.

Adományok a „Köztelek” hadikórháza fenntartására.

Utóbbi nyugtázásunk óta befolyt adományok:

Dukes és Herczog	500	K.
Czobor Béla	50	„
Kemény István	5	„
Összesen	555	K.

Összes gyűjtésünk a mai napig 12,516 korona 66 fillér.

Kérjük a további szives adományok mielőbbi beküldését.

Gyűlésnapok a Közteleken.

- 1915. november 3. d. u. 4 órakor: Egyesületi tanács gyűlése.
- 1915. „ 15. d. e. 10 órakor: Igazgatóválasztmány gyűlése.
- 1915. „ 15. d. e. 1/11 órakor: GEOSz. végrehajtóbizottságának gyűlése.

Egyről-másról.

(Harmadik hadikölcsön — harmadik milliárd. — Első hadikölcsönünk statisztikája. — Katonáink karácsonya. — A Magyar Gazdaszövetség a kiegyezésről. — Keleti machavészek Bukovinában? — Gyenge szüret. — Szántógépek zár alá vétele. — Cukorrépa szállítása. — A fémkészletek beszolgáltatása. — A kender csatározásabasa. — Az Országos Gazdasági Bizottság új szállítási igazolványai. — Az ősz munkálatok siettetése.)

Harmadik hadikölcsön — harmadik milliárd.

Bár a f. hó 18-án megindult és november 17-ig tartó harmadik hadikölcsönjegyzés eddigi eredményeiről még nem alkothunk áttekinthető képet magunknak, minden jel nagyon biztató s az előző két hadikölcsönét is meghaladó sikerrel kecsegtet. Nemzetünk gazdasági ereje, amelytől pedig magunk sem mertünk még csak megközelítőleg hasonló eredményeket várni, a háboru ezernyi baja és áldozata közben szinte hozzáadott a milliárdos arányokhoz. Első két hadikölcsönünkből kétmilliárdot jóval meghaladó címetet sikerült idehaza rövid nyolc hónap alatt elhelyezni, vagyis majdnem annyit, mint amennyit azelőtt a hazai pénzpiac egész államadósságunkból négy évtizeden keresztül felvenni képes volt. És most, alighogy az első hadikölcsön kibocsátása óta egy esztendő lepergett, már erősen gyűlik népünk összehordott koronáiból a harmadik milliárd, amelyet remélhetőleg jóval meg fogunk — harmadik hadikölcsönünk végleges eredményének a két előzőéhez való hozzászámítása után — haladni.

Amily örvendetes jele ez anyagi megerősödésünknek s a jövőben való szilárd, megingathatatlan bizalmunknak: éppen annyira kell is,

hogy a nemzet áldozatkészsége alább ne hagyjon sőt — ha lehetséges — meg inkább fokozódjék, mert a hadviselés rengeteg költségeinek előteremtésére az államnak hónapról-honapra sok száz millióra van szüksége. Az uthonmaradottak nem hagyhatják eserből az örök odakiált küzdőket. És a mi végtelenül nagy halálakon és szerzetünkön kívül adhatunk-e egyebet vitéz hadseregünknek, mint pénzt, pénzt és ismét pénzt, amennyi csak tőlünk telik, minden szükségletük fedezésére, a véső diadal biztosítására?

Wekerle Sándor dr. hazánk legkiválóbb pénzügyi szaktekinője a napokban a következő nagyérdemű nyilatkozatot tette:

Ami a hadikölcsönöt illeti, én úgy látom, hogy az önkéntes ajánkozások oly nagy számban történnek, hogy a kölcsönjegyzés eredménye fényes lesz. Sokszor ki volt már fejtve és így ismétlődő-ben bocsátkoztam, ha részletesebben foglalkoznék azzal, hogy a hadielőakra kiadott összegek legnagyobb része idebenn marad és úgy a nagy terményárak, mint különösen az ipari cikkek magas ára folytán, amelyek valóban rendkívül emelkedtek, olyan pénzösség van, hogy a hadikölcsön eredményében kételkedni nem lehet és azt szorgalmazni csak annyiban kell, mert az a szomorú tapasztalatunk van, hogy a pénzrejtés, különösen az alsóbb rétegekben, óriási méreteket öltött. Én azt hiszem, hogy a pénzeldugdosás folytán körülbelül egymilliárdnyi olyan pénz van elrejtve, amelynek okszerűen kellene elhelyeződnie. Ez irányban kell tehát a felvilágosító és buzdító munkát elsősorban fokozni.

Valóban úgy van, hogy harmadik hadikölcsönünk eredményének fokozásához igen sokkal járulhat hozzá az országban szerteszét meglévő készpénzkészleteknek a ma legjobb kamatozást biztosító hadikölcsön-címletekben való gyümölcsöző elhelyezése.

Ha ezt a hatalmas és ma paragon heverő tőkeerőt mozgósítani lehetne a hadikölcsön céljaira, nemcsak a kölcsön sikerét tudnók hatalmasan fokozni, de egész gazdasági és pénzügyi szervezetünk vérkeringését frissebbé és eleve-

Magyar MEZŐGAZDÁK Szövetkezete, Budapest, V., Alkotmány-u. 29.

SAJÁT SZÉKHÁZ :: SAJÁT BŐRPIŒÉK BUDAFOKON :: RAKTÁRAK: NYUGATI PÁLYAUDVAR, XX. SZÁMÚ KÖZRAKTÁR :: SERTÉSHIZLALÓTELEPEK KÖBÁNYÁN

1. Alaptőke jelenleg 1.275.200 korona
2. Tisztviselők és szolgálk nyugdíjintézkete 360.000 „
3. Tartalékalap 350.000 korona
4. Betéti állomány jelenleg kb. 5.800.000 „

Beosztás:

- 1. Vetőmagosztály
- 2. Gazdasági anyagosztály
- 3. Szőlészeti osztály
- 4. Géposztály
- 5. Gabonaosztály
- 6. Abraktakarmányosztály
- 7. Tenyészállatosztály
- 8. Borértékesítőosztály
- 9. Biztosítási osztály
- 10. Pénz- és hitelügyosztály: Betétek folyószámlára: takarékl- és gazdasági üzemtőkék szövetkezetünkénél való elhelyezése.

Tájékoztató és belépési nyomtatványok rendelkezésre állanak.

nebbé tehetők. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen nagyértékű munkát végeznek azok, akik a gazdasági dolgokban járattan és csupán emiatt bizalmatlankodó köznépet felvilágosítani igyekeznek arról, hogy maguknak és a köznek is kárt okoznak, ha a pénzüket elrejtve tartják akkor, amikor megvan a módjuk rá, hogy azt legbiztosabb helyen és a legnagyobb kamattal gyümölcsösítsék a bármikor ismét pénzre tehető állami csekket vásárlása útján.

Nagyon örvendetes jelenség és ránk nézve föltötte hasznos dolog, hogy milyen meglepő érdeklődés mutatkozik a német piacokon az új hadikölcsön iránt. Az első két hadikölcsön is sokat vásároltak a német tőkések, de mostani jegyzéseik nagy számát össze sem lehet hasonlítani a korábbi két kibocsátás során nagyobb szállingózáva érkezett jegyzésekkel.

Ez a nagy érdeklődés persze a kedvező tőkehelyezési alkalomnak szól s mindenestre ez csak buzdítólag hathat belföldi tőkéseinkre. De bennünket magyarokat, elsősorban pedig a magyar gazdaságot a jó üzlet szempontjából hatalmasabb érv, a hazai érdeke is arra bírja, hogy minden erőnk megfeszítésével segítsünk az új milliárdot egybehordani s hogy megvédvén az államnak, ami az államé, egyúttal magunknak is, a mi vérrel megszentelt magyar földünknek is biztossítsuk a diadalmas békét és az annak nyomában fakadó jobb, szebb, boldogabb jövődőt!

Első hadikölcsönünk statisztikája.

Most tették hivatalosan közzé első hadikölcsönünk jegyzési statisztikáját, amely éppen most, mikor a harmadik hadikölcsön milliósit hordja immár össze nemzetünk, nagyon tanulmányos képet ad arról, hogy az első, 1914. november havi magyar hadikölcsön a jegyzett összegek szempontjából hogyan oszlott meg az aláírók között. Érdekes ezt a statisztikát figyelemmel átnézni. A jegyzések száma volt kerekösszegben 382,000, a jegyzések névértéke 1175 millió. Ebből kisjegyzés 50 koronától 10,000 koronáig terjedő összeg 364,000 volt 333 millió névértékben; közepmagyságu jegyzések száma (10,000—99,950 koronáig) 18,200-ra rugott 332 millió névértékben; a nagy jegyzések (100,000 koronás és az azon felüli jegyzések) száma 1500 volt 510 millió korona névértékben. Ki kell emelni még, hogy a kisjegyzésekből az apró-jegyzések (50—150 K.-ig) száma 173,000-re rugott, tehát a kisjegyzéseknek közel a felét a legapróbb jegyzések teszik, még pedig összesen 203 millió korona névértékben.

Ez összefoglaló adatokból az az örvendetes tény világlik ki, hogy az első hadikölcsönbe is sikerült már a legszélesebb néprétegeket bevonni és kis tételekben olyan hatalmas (333 millió korona) összegeket gyűjteni a hadiszükségletek céljára, amely népünk hazafiságára, áldozatkészségére, helyes gazdasági belátására és jelentős tőkeerejére a legszebb világot veti. Az első hadikölcsön demokratikus jellegét különösen emeli, hogy az egészen apró jegyzések (50—150 K.-ig) száma az összes jegyzéseknek 45 százalékát teszi ki. Igen jelentékeny összegre rug a közepmagyságu jegyzések névértéke: 332 millió. Ez fokmérője középosztályunk hazafias készségének és gazdasági erejének. A kis- és közepmagyságu jegyzések együttes összege — 665 millió — felülmúlja a nagytőke részvételét a hadikölcsönben.

A nagytőke 510 milliót jegyzett, tehát igen tekintélyes összeget, amely tekintettel arra, hogy csupán 1500 jegyzésből tevődött össze, világosan mutatja, hogy nálunk is megindult a tőkekoncentrációk folyamata, a gazdasági fejlődés-

nek az a korszaka, melyet nagytőkének aránylag kevés kézben való egyesítése jellemez.

A hivatalos statisztika adataiból tehát meg lehet állapítani, hogy az apró-, kis- és közep-jegyzésekből került ki az egész első hadikölcsön 60%-a, míg a nagytőke a hadikölcsön összegének 40%-át jegyezte. Szóval igazi nemzeti kölcsön volt az első hadikölcsönünk, melynek valódi nagy jelentősége abban áll, hogy ime itt a bizonyíték, milyen széles terület áll rendelkezésre, hogy államhitelünket a belföldön fedezhessük.

Katonáink Karácsonya.

A Hadsegélyző Hivatal és a Vöröskereszt a következő együttes felhívással fordulnak a közönséghez, amelyet a magunk részéről is a legmelegebben ajánlunk gazdatársadalmunk jóakaratu, szives figyelmébe:

Közeledik a második karácsony, amely fiainkat a családi otthontól messze, a rideg lövészárókban találja. Ünnepeiketünk-e mi itthonlétők karácsonyt anélkül, hogy gondolatunk, szeretetünk és ajándékunk feléjük, hozzájuk ne szállana? És hadd tudják meg mentül előbb, hogy nekünk csak úgy lehet az idén ünnepeink isten fiának születése estéje, ha rájuk nézve is ünneppé tudjuk azt avatni szeretetünk adományával. Mert attól, ha az ő szívük a miénkkel szeretetben összedobban; attól, ha lelkes, önfeláldozó hősiességük tüze a karácsonyi örömtűzekkel versenybe fog; attól, ha a mi imádságunk értük az égbe, gondolatunk hozzájuk szállván gyöngéd megemlékezéssel, elevenen érzik honvédő nagy munkájuk erkölcsi erejét és acélos karjuk, acélos szívük, acélos elszántságuk félelemmel borítja el ellen-ségeinket: attól rebben föl, ez jusson eszünkbe, az ő rettenetes lövészárkaikból, a fehér galamb, szájában az olajággal, meghozván a világnak az óhajtott, az áldott békét.

Ezért fordulunk a magyar közönséghez, mely buzgóbb, mint bárki a világon, a nemzeti jótékony-ság oltára körüli áldozásban. A honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatala és a Vöröskereszt Szereteadomány-osztálya együttesen fogják az idén a szeretet e művét intézni. Mert az eddigi tapasztalás azt mutatta, hogy ily tömeges feladatot csak egységes terv szerint lehet sikeresen megoldani. Hiszen nemcsak a magunk magyar gyermekeiről van szó. Nagy karácsonyi testvériség lesz ez: a magyar, az osztrák, a német, a bolgár s a török, akik együttesen dolgoznak e világtörvénnyel nagy színterén a Balkánon, mind bele vannak foglalva ebbe a magyar nemzeti karácsonyünnepebe.

Ki nem akar ebben közülni résztvenni? Jöjjön tehát mindenki: az is, akinek hőse ott küzd a soron, azért, mert ott van a hőse; az is, akinek nincs ott senkije, azért, mert nincsen ott hozzátartozója. És senki se legyen olyan önző, hogy ő a magáénak akarjon külön ajándékot küldeni. Tudjuk a tavalyi karácsonyról és a háboru egyéb tapasztalataiból, hogy az ilyen küldemény más időben is nehezen jut céljához és későn, hát még a karácsony ajándékos napjaiban, amikor a polgári és tábori postaforgalom százszorosan meg van terhelve. Az lesz a tökéletes karácsonyi öröm, ha mindenki, aki meghatottan gondol harcosainkra, pénzbeli adományát címünkre küldi el. Mert így mindenki egyszerre, biztosan kapja a lehető legjobbat, a lehető leggyorsabban. Nem gyulhat ki karácsony estéjén annyi láng a karácsonyfán és csillag a téli égbolton, mint ahány szív katonáinkért megdobban, ahány kéz kinyújtódik szeretete adományával, ahány katonalélek megenyhül a gondolatban, hogy a magyar nemzet apraja, nagyja, szegénye és gazdagja összehordja filléreit, hogy a szent karácsony fénye,

üdve, dicsősége és melegsége járja be a szívét annak is, aki az ajándékot kapja, azért is, aki küldi. Mindennemű pénzküldemény rendes utalvány-úrlapon a postatakarékpénztárhoz (Budapest, V., Hold-uca) címzendő, de föltétlenül szükséges, hogy a szelvényre odairja a feladó a következő szavakat: „Karácsonyi szereteadományok 8880. számu számlájára.”

A Magyar Gazdaszövetség a Kiegyezésről.

A Magyar Gazdaszövetség a földművelésügyi miniszter felhívására igazgató-választmányának határozatából felterjesztésben közölte álláspontját az Ausztriával kötendő kiegyezési munkálatok tárgyában. Kiinduló pontja a felterjesztésnek az, hogy csak általánosságban óhajt nyilatkozni a Szövetség s hogy a háborus viszonyok között aggályos az érdemleges kiegyezési tárgyalásoknak Ausztriával való megkezdése, mert a jelenben nem ismerhetők a háboru befejezése utáni fejlemények, különösen nem az a körülmény, hogy a kötendő békekben miféle területek, miféle közjogi kapcsolatban fognak Ausztria, illetőleg Magyarország területéhez csatoltatni és ezáltal miként fognak módosulni a mezőgazdasági termelés és fogyasztás viszonyai, milyen változáson mennek át a kiviteli törekvések.

Megállapítja a felterjesztés, hogy a kormányok között folytatandó érdemleges kiegyezési tárgyalások előfeltételei ma szerfölött hiányosak, legfőképp a statisztikai anyag, mert ezidőszarint megközelítő válasz sem adható arra, hogy egyes vámpolitikai, vagy csak tarifális reformoknak mily hatása lehet a magyar mezőgazdaságra, ha a vámterület határai kiterjesztetnek s a vámterület termelése a belfogyasztás kielégítésén túl kivitelre is termel feleslegket.

Bár a Szövetség az országos pártpolitikával eddig nem foglalkozott, sem a jövőben foglalkozni nem kíván: a hazafiai aggodalomból meríti a bátorságot arra, hogy ma, a háboru tartamára létesített s örömmel üdvözölt trénga Dei idejében oly kérdések vetessenek föl, amelyek az egyetértést és a pártok közötti békét megbonthatnak s nagy gazdasági nézeteltéréseket idézhetnek fel, amelyek ismét kifelé, ellen-ségeink táborában hiru reménykedésekre is alkalmat nyújthatnának.

Nyomatékkal hangsúlyozza a felterjesztés, hogy a nyilvánosságnak a háborus állapotokból kifolyó korlátozása, az érdekképviseleti szervek működésének csökkenése következtében e kérdések beható, nyílt és szabad tárgyalására alig van lehetőség s így a nyilvánosságának csaknem teljes kizárásával történnék döntés a gazdák érdekéről, kiknek nagyrésze a harctéren ontja vérért.

Hozzájárul ehhez még az is, hogy a kormány, különösen pedig a földművelésügyi miniszternek a gazdaérdekekkel szemben tanúsított jóakarata a közéletmezés nyomoruságai befolyásolmi alkalmasak, holott közmegegyezésre nem vezethet olyan intézkedés, amely rendkívüli idők elkerülhetetlen nehézségei szempontjából kívánja szabályozni rendes idők viszonyait. Ha a régi orvisezonyok alapján, a háboru előtti helyzetből kiindulva történik a háboru utáni gazdasági állapot szabályozása, különösen, ha ez befejezett tények elé való állításai és hosszú időre történik, amire a Lajtántul szinte nyíltan törek-szenek, az a visszavonásnak magvát hirteté el az egyes termelőosztályok körében.

Az hiszi a Szövetség, hogy valamennyi hazai termelési ág érdekeire aggályos a kiegyezési tárgyalások ily módon való lebonyolítása, de különösen méltánytalan a mezőgazdaságra amely a háboru folyamán annyit áldozott, mint semmi más foglalkozási ág s termelésével határtalaná tette az ellenség kiéheztetési haditervét. Eppen

HIZOTT SERTÉSEKET

levélre való hussertéseket és lezart sertéseket a legelőnyösebben értékesíti

KÖKENYESSY & LÖWINGER

SERTÉSBIZOMÁNYI CÉG

WIEN, ST.-MARK.

Sürgönycim: KÖKENYESSY WIEN, ST.-MARK.
TELEFON 1.76—48.

Szállítás és eladás módzatai fölöl bárkinék díjmentesen megbízható és gyors felvilágosítással szolgál.

erő a mezőgazdaságot erősíteni, nem pedig gyengíteni kell, mert ennek erejére és szolgáltatási képességére szükség van itthon és szövet-ségeinknél egyaránt.

Ezeknek előrebocsátásával kéri a felterjesztés a földművelésügyi minisztert, hogy befolyásával a kiegyezési tárgyalások befejezésének későbbi időre történő elhalasztását eszközölje ki. Ha pedig a kormányok az érdemleges tárgyalások elöl ki nem térhetnének, kéri a minisztert, hogy törekedjék a kiegyezési tárgyalások minden részletében azt az általános elvet érvényre emelni, hogy a hazai mezőgazdaság a sokkal kevesebb költséggel termelő idegen területek szabad versenyével szemben kellő védelmet találjon és vámpolitikánk alkalmazkodjék az európai nagy és irányító vámpolitikai rendszerekhez és ne részesüljön hazánkban kedvezőbb elbánásban a behozatal, mint aminő elbánásban részesítik külföldön a mi kivitelünket.

Keleti marhavészeset Bukovinában ?

Arról értesülünk, hogy a Pflanzler-csoport parancsnokságának közlése szerint Kormicán, Kolomea mellett, egyik katonai vágómarhatelepen keleti marhavészesetet állapítottak meg. Természetesen azonnal messzemenő intézkedés történt, hogy a bukovinai állatbehozatal — mely eddig a katonai tilalom folytán csak nagy nehézségekkel folyt — teljesen megszűnjön és szigorú határzár vitessék keresztül.

Reméljük, hogy csak szórványos esetről van szó és az idejekorán elrendelt óvintézkedések elejét veszik a ragály továbbterjedésének s az országba való behurcolásának. De ez a példa is mutatja, mennyire igaz volt az OMGE.-nek, amidőn már a nyár folyamán felhívta a kormány figyelmét a keleti marhavész fenyegető veszedelme ellen való legszigorúbb védekezésre s hogy a magyar és osztrák kormányoknak a hadvezetőséggel egyetértőleg ez alapon megott óvintézkedéseik mennyire szükségesek voltak. Ma, amidőn megfogyatkozott szarvasmarhaállományunknak legalább a háboru előtti színvonalra való fejlesztése egyike a jövő legfontosabb gazdasági kérdéseinek: valóban nem lehetünk eléggé óvatosok állategészségügyünk védelmében s a bukovinai eset bizonyára nyomatékos figyelmeztetés lesz arra, hogy inkább szigorítsuk, mint enyhítsük az eddigi védekezést.

Gyenge szüret.

A földművelésügyi miniszternek a szőlők állapotáról és a szüreti eredményekről kiadott f. hó 23-iki jelentése szerint a szüretelés az ország legnagyobb részében befejeztetett. A termés általában mennyiségileg gyenge, minőségileg azonban közepes, sőt egyes kerületekben (pécsi, soproni, szatmári, ménesi kerületekben) jónak is mondható. A kataszteri holdankénti termés fölötté változó, 3—30 hektoliter között ingadozik, a must minősége ugyancsak nagyon különböző, ára pedig 50—100 korona között váltakozik.

Szántógépek zár alá vétele.

A talajművelőgépek zár alá vétele és használatuk szabályozása tárgyában legutóbb megjelent és lapunk múlt számában is közölt 3839. M. E. számú kormányrendeletet egyesek úgy

értelmezték, mintha minden talajművelőgépet be kellene jelenteni s mintha azok használata bármi tekintetben is korlátozva volna. Ezzel szemben illetékes helyen nyert felvilágosítás alapján közölhetjük, hogy — amint különben magából a rendelet szövegéből is kitünik — csak azokat a gépeket kell a földművelésügyi miniszternél bejelenteni, amelyek gyárakban vagy raktárakban vannak, vagy amelyek ezentul előállítatnak, külföldről behozatnak, vagyis amelyek eladás végett tartatnak raktáron.

A gazdaságokban vagy a bérszántóállatok kezén lévő szántógépeket tehát bejelenteni nem kell s azokat a rendelet hatályának, tehát a magyarországi törvényhatóságoknak területén birtokosuk bárhol, tehát akár saját gazdaságban, akár más gazdaságban bérszántásra is, minden korlátozás és minden bejelentési kötelezettség nélkül szabadon használhatja.

A rendelet 3. §-a felhatalmazást ad a földművelésügyi miniszternek arra, hogy bérszántás esetében a szántásért követelhető legmagasabb béreket megállapíthassa, de ezzel a joggal természetesen a földművelésügyi miniszter csak akkor fog élni, ha arra szükség lesz s addig, míg a földművelésügyi miniszter a szántási bérek megállapítását szükségesnek nem találja, a szántásért fizetendő béreket éppen úgy, mint eddig, ezentul is a felek egymás között, egyezséggel állapíthatják meg.

Cukorrépa szállítása.

A Budapesti Közlöny f. hó 28-iki számában kihirdetett és f. hó 30-án életbelépett 3908. M. E. számú kormányrendelet értelmében, amelynek hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed, közforgalmu vasuton vagy hajón csak oly cukorrépa szabad szállítani, amelyet cukorgyári rendeltetéssel, cukorgyár címére adnak fel. Indokolt esetekben a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg e rendelkezés alól kivételeket engedhet. Aki cukorrépa közforgalmu vasuton vagy gőzhajón fuvarozás végett az előbbi bekezdés ellenére ad fel, kihágást követ el és az 1914. L. t. c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A jelen rendeletbe ütköző kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Horvát-Szlavonországonban e kihágás miatt az ottani jogszabályok értelmében erre hivatott hatóságok saját eljárási szabályaik szerint járnak el.

A fémkészletek beszolgáltatása.

A hivatalos lap f. hó 27-iki száma közölte a honvédelmi miniszter 15,209. eln. számú rendeletét egyes hadicélokra igénybevett fém- és ötvözetkészleteknek az átvételi bizottságokhoz való elszállításáról. A rendelet szerint az átvételi bizottságokhoz be kell szállítani az igénybevettnek kijelentett anyagok közül az alumíniumból, antimónból, ólomból (kemény ólomból is), vörösréz-ből, sárgaréz-ből, nikkelből és vörösréz-ből — nyersfém, ócskaanyag és hulladék alakjában — az október 31. napján meglévő készleteket, a fémhamuk kivételével. A bizottságokhoz be kell szállítani továbbá a bronzból, tom-

bakból és ónból, nyersfém, ócska anyag és hulladék alakjában levő készleteket; az alumíniumból, ólomból (kemény ólomból is), nikkelből, vörösréz-ből, bronzból, sárgaréz-ből, vörösfém-ből, tombakból és ónból való félmilliméternyi vagy ennél vastagabb lemezeket és drótokat, továbbá az ezekből a fémekből való táblákat, hengerelt lapokat, rudakat és félmilliméter vagy ennél nagyobb falvastagságu csöveket akkor is, ha ezek a tárgyak levágyva vagy kiszabva vannak, de ezen tulmenőleg megmunkálva nincsenek. Be kell szállítani végül az ólomból, nikkelből, vörösréz-ből, bronzból és ónból, való öntvényeket, ha megmunkálva nincsenek, ellenben a nikkel- és bronzkészleteket nem. A beszállítás határideje november hó nyolcadika és az anyagok feladásával egyidejűleg azokról megfelelő jegyzéket is kell beküldeni. A készletek be nem szolgáltatása szigorúan büntetettik.

Fémátvételi bizottságok Budapesten, Pozsonyban és Zágrábban működnek. Alumíniumból 20, ólomból 100, nikkelből 1, vörösréz-ből 30, sárgaréz-ből és tombakból 200, ónból 50 kg.-ot meg nem haladó készletek nem szolgáltatandók be és szabadon feldolgozhatók.

A Kender határárszabása.

A hivatalos lap f. hó 23-iki száma közölte a kormány 3791. M. E. számú rendeletét a kikészített, nem gerebenezett kenderért követelhető legmagasabb árak megállapításáról. A kenderhatárarak október 25-én léptek életbe s a kikészített — légszáraz és raktárképes — kenderért (tisztított, tilolt kender és az abból származó kenderkóc) 100 kg.-ként a következőképpen állapították meg: elsőrendű (prima) ázott, tilolt kendernél, mely 5 százaléknál több hulladékot nem tartalmaz, a határár 380 korona, másodrendű ázott, tilolt kendernél 350 korona, elsőrendű (prima) ázott tilolási kócnál 310 korona, elsőrendű (prima) áztatlan kendernél 310 korona, ázott parasztkendernél, mely 10 százaléknál több hulladékot nem tartalmaz, 300 korona, elsőrendű (prima) áztatlan tilolási kócnál 220 korona, parasztkender kikészítésnél nyert, kézi tilon átészett kócnál 90 korona.

A közvetítőkereskedelemben 500 kg.-ig terjedő eladásoknál a megállapított legmagasabb árakon felül legfeljebb 8%-kal, 500 kg.-on f. hó 5000 kg.-ig terjedő eladásoknál legfeljebb 6% százalékkal, nagyobb mennyiségek eladásánál pedig legfeljebb 3%-kal magasabb árak követelhetők a fentiekben megszabott határáraknál. Folyó hó 25-től kezdve két hónapig terjedhető elzárás és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetés terbe alatt tilos kikészített (nem gerebenezett) kendert, ugymint tisztított, tilolt kendert és abból származó kenderkócot a megszabott határáraknál drágábban árusítani vagy vásárolni.

Az Országos Gazdasági Bizottság új szállítási igazolványai.

A hivatalos lap f. hó 23-iki számában kiadott 3859. M. E. számú kormányrendelet értelmében november hó 1-től kezdve az Országos Gazdasági Bizottság által kiállítandó, gabonaneműek és őrlemények vasuton, hajón vagy gépkocsin való szállításához szükséges szállítási igazolványok új úrlapon állítandók ki s ezentul a közforgalmi vasutak és hajózási vállalatok csak ezeket

KEMNA FORRÓGOZEKÉI SCHMIDT

szabadalmazott

mérnökdoktor hírneves
fűtő- és tüzelőgéptudós

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tüzelített rendszerért úgy teljesítő-
tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb
szénat fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal
és költségvetésekkel készséggel szolgál:

KEMNA J. Budapest, V., Vilmos-osászár-ut 51.
Sárgócsoma: KEMNA, BUDAPEST. Telefon 91-21.

az új minta szerint kiállítandó szállítási igazolványokat fogadhatják el. Az új igazolványok lényegükben nem térnek ugyan el az eddigiektől, azonban oly szelvényekkel vannak ellátva, amelyekre az igazolványt kitöltő fél rájegyz mindazokat az adatokat, amelyek az igazolványon fel vannak tüntetve. Feladás alkalmával a vasuti és hajózási vállalatok közegei tartoznak ezeket a szelvényeket bélyegzőjükkel ellátni, a törzslapról lefejtetni és a Haditermény-Társaságnak nyomában beküldeni. A régi, zöldszínű szállítási igazolványokat november hó 1-től kezdődően a szállítási vállalatok nem fogadják el. Az új rendszer alapján lehetővé válik a szállítások, illetve az igazolványok felhasználásának szigorubb ellenőrzése, a pontosabb elszámolás és az igazolványok elvesztésének számonkérése, ami valóban szükséges is.

Az őszi munkálatok siettetése.

Általános a panasz, hogy az emberi és állati munkaerő hiánya, valamint a rossz időjárás következtében sokkal kevesebb az országban az őszi munkálatok bevetett terület, mint amennyi ilyen előrehaladott időszakban kívánatos volna. Ezen a helyzeten az utolsó órában okvetlenül segíteni kell, mert a jövő évi termés biztosítása valóban életbevágó érdekünk nemcsak magunknak, hanem szövetségeseinknek is.

A gazdabecsület dolga, hogy e cél biztosítására minden tőlünk telhetőt elkövessünk. Minél nehezebb ez a feladat, minél több akadály van: annál inkább. A mostani nagy idők többet rónak mindenkire a pusztító kötetlenség eljövésével, sőt — szinte mondhatnók — erején felül is tartozik szolgálni hazáját. Erején felül annyiban, hogy lehetővé teszi még a lehetetlennek látszókat is; erején felül annyiban, hogy nemcsak maga-magáért, hanem másokért is dolgozik; erején felül annyiban, hogy a mostani időjárás viszonyaitól éppen úgy megbirkózik, mint a kézi- és igaerő hiányával, mint a termelő munka tömörkedés, kitartást, türelmet, leleményességet és önfeláldozást megkövetelő akadályával.

A most, remélhetőleg, jobbra forduló időjárás kihasználásával seussunk pótolni az őszi munka, a vetés tekintetében elmulasztottakat hiszen a magyar nemzet a magyar vitézek jövő évi kenyérétől van szó, amit bármi áron elő kell teremtenünk. Öreg, asszony, gyerek fogjon össze mind és segítsen egymáson is jó szívvvel, mert a bevetetlenül maradó területek a magyar földművelés szegényeitől volnának. Ö-szetartással és szervezkedéssel a megfogyatkozott munkaerő is boldogulni fog, a parlagon maradó földek megmunkálásáról pedig hatósági uton, közérővel kell gondoskodnunk.

Nagyon üdvös volna ebből a célból a hetivásárokat vasárnapra korlátozni, mert a piacrajárás sok igaerőt és munkaidőt von el a mezői munkától, kivált a kisgazdákra. Továbbá sürgősen intézkedni kell a felszántatlan, bevetetlen területek hatósági rendelkezés alapján, közérővel

és megszabott tértimény ellenében való megmunkálása iránt, aminek előfeltétele a megműveletlen területek községenkénti haladéktalan összeírása. Ahol lehet, egymás kölcsönös segítségével, ahol pedig ez nem vezet célra, hatalmi szóval kell róla gondoskodni, hogy az idén se maradjon egy talpalatnyi használható föld se parlagon.

Ezekben a nehéz időkben csak a meszgyék, a harázdák válasznak el egymástól a birtokosokat, de lélekben, gondolatban, érzésben egyeknek kell lennünk. A nagybirtos szántsa, vesse a kisgazda földjét, a kisbirtokos a nagygazdáét, mert csak így fog ránk virradni az a boldog idő, amelynek eljöttéért mindnyájan imádkozunk. Csak úgy tudunk e válságos idők örvényei közt keresztülvégődni, ha testvéreinknek érezzük magunkat, ha egymás terhét hordozni segítünk, ha a rokadókat támogatjuk s az elesetteket felemeljük. Milyen lelkiismerettel néznénk a diadalmas csaták ből visszaterő s a győzelem cserkoszorújával ékesített hősök szeme közé, ha azt a földet, amelyet ők testükből épített gátakkal védelmeztek, mi itthonlevők még megművelni és bevetni sem bírunk? Dolgozzunk egyesült erővel s ne nézzük, hogy ki a szántatlan és vetetlen föld, csak azt lássuk, hogy a magyar földnek egy darabja, melynek egész termőerejét mozgósítanunk kell, mikor az ország fegyverbírói fiait mind a harc-téren, az ország fenmaradásáért küzdenek. A szántóföld most csatatér, ahol csak egyesült erővel, vállat vállhoz vetve arathatunk kenyeret és — diadalt.

A levegő nitrogénjének jelentősége mezőgazdaságunk és honvédelmünk függetlenítése szempontjából.

II.

A levegő nitrogénjének értékesítésére eddig már igen sok találmányt szabadalmaztak, amelyek nagyrésze azonban még nem elég tökéletes a gyakorlati megvalósításra. Azokat az eljárásokat, melyek annyira tökéletesedtek, hogy a gyakorlatban is alkalmazhatók, illetve alkalmazhatók, következő csoportokba oszthatjuk:

1. *Salétromsav* készítése levegőből, mely azon alapszik, hogy a levegőt kb. 3000° C. elektromos ívfényen átpréselik, miközben a levegő nitrogénje az oxigénnel nitrogénmonoxidáé válik, mely lehűtve és levegővel újra keverve, tovább oxidálódik s vízzel elnyelve, körülbelül 40%-os salétromsavoldatot ad, ezt szensavasmészre vezetik, mikor is *mészsalétrom*, az u. n. *norvég-salétrom* képződik. Ez körülbelül 13% nitrogént tartalmaz. A mészsalétrom trágyahatása az eddigi kísérletek bizonyossága szerint legalább is egyenértékű a csilisalétrommal. Az eljárást gyakorlatilag először *Birkeland* és *Ede* norvég mérnök

*) Ezeknek a különféle eljárásoknak kimerítő ismertetését megtaláljuk *Bencke A.*: Die Erzeugung künstlichen Düngemittels mit Luftstickstoff, 193.

köknök sikerült megoldaniok, azóta *Haber* és *Hessberger*, továbbá *Pauling* és mások újabb elektromos kemencéket találtak fel, valamennyi eljárás azonban igen nagy mennyiségű és olcsó elektromos energiát követel, ezért eddig csak ott alkalmazták, hol *olcsó vízierő nagy bőségben állott rendelkezésre*. Ez a magyarázata annak, hogy ezek a gyárak eddig csak Norvégiában létesültek, mely ország olcsó vízierővel bővekedik.

2. *Mésznitrogén* (kalciumcianamid) készítése levegőből és kalciumkarbidból, az ismert acetilén nyersanyagából. Az eljárás, *Frank dr.* és *Caro dr.* találmánya és azon alapszik, hogy a karbidot tiszta nitrogénnel 1000° C-ra hevítik és ekkor képződik a *kalciumcyanamid* nevű vegyület, mely mint trágya *mésznitrogén* nevet visel. A kalciumkarbid előállítását szintén elektromos kemencékben történik és olcsó elektromos energiát követel. Mégis e tekintetben nincs annyira bő vízierőkhöz kötve, mint előbbi eljárás. Ezért 1913-ig különböző országokban (u. m. Norvégia, Svédország, Olaszország, Svájc, Bajorország, Poroszország, Japán, Amerika és Dalmácia) összesen tizen-négy gyár működik. A mésznitrogén többnyire 18—19 százalék nitrogént tartalmazó műtrágya, mely a külföldi és hazai trágyázási kísérletek értelmében, ha nem is egyenértékű a csilisalétrommal, *hatásában meglehetősen megközelíti a kén-savasammóniát*.*) Elterjedését eddig főképpen az gátolta, hogy a különböző talajokon, illetve növényekre hatása különböző és még nincs elegendő tapasztalatunk arra nézve, hogy előre megítélhessük adott körülmények között a várható eredményt.

3. *Ammónia* készítése a *Haber*-féle szintézissel a levegő nitrogénjéből és a víz hidrogénjéből. Az eljárás alapelve abban csucosodik ki, hogy 1 térfogatrés nitrogént 3 térfogatrés hidrogénnel 200 atmoszférás nyomás alatt, 500—600° C-on fémkatalizátorok, u. m. osmium, uran, vas stb. jelenlétében ammóniává egyesítünk. Az eljárásnak nagy előnye előbbiek felett, hogy nincs olcsó vízierőkhöz kötve. A gyártás készterméke kén-savasammónia, amelynek trágyázó hatását a gazdák már ismerik. Ez az eljárás sokáig vajudott, míg a *Badische Anilin- u. Soda-Fabrik* nak sikerült az eljárást annyira tökéletesíteni, hogy már 1913-ban körülbelül évi 1.300.000 q kén-savasammónium gyártására alkalmas gyárüzemet rendezett be *Oppauban*, *Ludwigshafen* mellett és a háború következtében keletkezett szükséglet hatására üzemüket annyira kibővítették, hogy újabb jelentőségük értelmében ma már évi 3 millió q termelésére rendezkedtek be.

4. *Aluminiumnitrid* készítése *Serpék* eljárása értelmében, melynek alapelve abban csucosodik ki, hogy 1700—1800° C-on timföldet pl. bauxitot és generatortárat a levegő nitrogénje

*) Lásd a Kísérletiügyi Közlemények XVIII. köt. (1915) 2. füzetében: *Herke* Sándor, A csilisalétrom, kén-savasammónium és mésznitrogén hatásának megállapítása tenyészedenyikísérletekkel; továbbá *Győrffy* József, Haromévi szántóföldi kísérletek a mésznitrogén hatásának megállapítására.

Munkáscsoportok (hadifoglyok, menekültek) részére

takarók és szalmazsákok,

fejvankosok, lepedők, ingek, lábravalók és kapcák kalikóból, meleg téli alsóruhák, továbbá bluzok, nadrágok, valamint a szövőiparra vonatkozó összes cikkek legolcsóbban kaphatók

TAUSKY J. FIAI cégnél, fehérneműgyár, POZSONY.

Kivánatra árjegyzék!

hatásnak vetik alá, miközben az alumínium-oxid több fémalumíniummá redukálódik és a nitrogénaluminiumnitridé egyesül. Ennek a vegyületnek az a sajátága, hogy vizgőz hatására nitrogénje ammóniává alakul és a visszamaradt fém alumíniumoxidhidráttá oxidálódik, melyet az üzemben ismét felhasználhatnak vagy fémalumínium gyártására használnak fel. Habár ez az eljárás még a gyakorlatban nincs kipróbálva, szakemberek véleménye értelmében gyakorlati kivitelre érett és ennek is előnye, hogy nincs feltétlenül olcsó vizierőkhöz kötve.

Amióta geológusaink az erdélyi részekben felfedezték hazánk eddig elrejtett és még most is kihasználatlan kincsét, a metángázforrásokat, az ugynevezett földgázt, azóta ismételtelen sokan foglalkoztak azzal, hogy ezt az olcsó természetes erőforrást a levegő nitrogénjének salétromsavvá vagy cianamiddá való átalakítására használják fel.

Minden tudományos kutatás, kísérletezés és törekvés azonban eddig hajótörést szenvedett azon, hogy a jelentkezett hazai és külföldi pénzcsoporthoz hosszasan számításai alapján nem találtak vállalkozásokat elég jövedelmezőnek. És íme, Németország nem rendelkezik olcsó metánforrásokkal, vizierő sem közelítik meg a norvégiai kedvező állapotokat, mégis most, a háboruokozta parancsoló helyzetre való tekintettel, olyan segéd-eszközökhöz folyamodott, amely egyszerre, mintegy kardesapásra megteremtette Németország részére azt, ami nálunk még ma is a pénzügyi számítások szövevényes labirintusaiból nem tud kibontakozni.

A német állam 7 évre kiterjedő nitrogénmonopóliumot léptetett életbe és ezzel a háboru alatt olyan új belső kémiai ipart teremtett meg, amelylyel nemcsak hadászati, hanem mezőgazdasági szempontokból is magát a külföldi behozataltól teljesen függetlenítté. Ennek igen nagy a jelentősége a háboru alatt, de azután is. Németország ezzel egyszerre megsemmisítette ellenségeinknek azt a sóvárgó reményét, hogy a csilisalétróm készlet elfogytával elfogy a municiókészlet, apadni fog az ország kenyért adó termése s így a központi hatalmak munició és élelem híján kényszerítve lesznek a lealázó békéért könyörögni. És íme a municióhiány sem Németországban, sem nálunk nem jelentkezett, éhség miatt sem pusztultunk el és a német mezőgazdaság büszkén mondhatja el, hogy nem kell aggódnia azon, hogy nincs csilisalétróma, mert a nitrogénmonopóliummal felvirágozott új kémiai ipar a levegő nitrogénjének meghódításával — mondhatni — a nitrogéntermékek kimeríthetetlen forrását szerezte meg egyrészt az ország megvédelmezése, másrészt az ország mezőgazdasága érdekében.

Amde ez az új német kémiai ipar háboru után is, ma még be nem látható hatással lesz a nitrogéntrágyaforgalomra. Németország messze elhatárolással egyszerre megszüntette azokat az évek óta hangoztatott aggodalmakat, melyekkel mintegy riasztgatták az embereket a mesterségesen növelték a csilisalétróm árát, mondván: mi lesz majd, ha kiapadnak a csilei sóbányák? Ime Németország erre is meggyőző válasz volt a csilisalétrómányák egyik legnagyobb fogyasztója és a háboru alatt egyre támadt német nitrogénipar háboru után

is függetleníteni fogja Németországot a csilei salétróm behozataltól, melyből 1913 ban mintegy 8 millió q-át vitt be.

Nekünk van olcsó metángázunk, Biharban hatalmas kiterjedésű bauxittelepeink, melyek ércei kerekben mintegy 60% timföldet tartalmaznak s így a Serpek-féle eljárásra alkalmazhatók volnának, mégis még ma is metángázforrásainknak csak szép jövőt jósolhatnak, bauxittelepeinket pedig a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és az Allgemeine Aluminiumindustrie Gesellschaft közös alapításából létesült Magyar Bauxitipar r.-t. (Bihar-Dobresd) aknázza ki és alumíniumérceinket ahelyett, hogy itthon dolgoznák fel, vasuti kedvezményekkel elősegítve, Schaffhausenbe szállítják, hogy ott belőle alumíniumot gyártsanak, amelyet majd mi drága pénzen ismét behozunk.

Ideje volna már, hogy most, midőn úgy a honvédelem, mint a mezőgazdaság érdeke megköveteli, hogy magunkat a külföldi behozataltól függetlenítsük, a háboru leferrisítő hatásától áthatva egyszer már lerázzuk a régi szokásokat és ne szolgátsuk ki hazánk kincsét gyarmatokként külföldi érdekeknek. A háboru rámutatott arra, hogy a magyar mezőgazdaság mily szükséges és fontos tényező a mostani létért való küzdelemben. A magyar gazdák kivették bőségesen részüket a házáért hozott vérdózatban, a két ízben kibocsátott hadikölcsön alkalmával anyagi eszközökkel is gazdagon előmozdították a nemzeti védelem ügyét, a hadsegítő és más hasonló jótétemények terén is sokat áldoztak: most gondoljanak magukra is, hogy az áldott föld, melyet katonáink a muszkavesszedlem ellenében megvédelmeztek előbb utóbb ki ne merüljön. Indítson a gazdatársadalom mozgalmat abban az irányban, hogy miként Németország, úgy mi is függetlenítsük magunkat a külföldi műtrágyák és hadászati nyersanyagok behozataltól. Itt az ideje, hogy a levegő nitrogénjét, az erdélyi földgázt, a bihari gazdag bauxittelepeket mezőgazdaságunk és honvédelmünk biztosítása és függetlenízése érdekében sürgősen felhasználjuk.

„*Sigmund Elek dr.*
műgyógyász ny. r. tanár.

Mennyi Magyarország évi herevetőmag szükséglete?

A heremagvak kiviteli tilalmának életbeléptetése óta úgy a gazdák, mint a kereskedők körében, de még más érdekelték körében is, gyakran fölmerül az a kérdés, mennyi is Magyarország évi lóhere- és lucernavetőmag szükséglete. A vetőmagszükséglet mennyiségére vonatkozólag nagyon sok, eltérő véleményt lehet hallani. A számítás alapja, amelyből kiindulnak, legtöbbször helytelen, mivel a szükségletnek megállapítását nem a bevetett terület után számítják. Hogy mennyi a bevetett terület, arra nézve elég pontos statisztikai adataink vannak. Az utolsó 5 évben Magyarország területén, ideszámítva a Duna jobb- és balpartját, a Duna-Tisza közét, a Tisza jobb- és balpartját, a Tisza-Maros szögét, a királyhágóntúli vármegyét, Fiume városát és területét, a bevetett lóhere- és lucernaterület nagysága évente számottevő különbözetet alig mutat.

1911. évben 616,557 kat. hold lóhere, 377,705 kat. hold lucernavetésünk volt.

1912. évben 609,013 kat. hold lóhere, 380,285 kat. hold lucernavetésünk volt.

1913. évben 606,968 kat. hold lóhere, 408,890 kat. hold lucernavetésünk volt.

1914. évben 653,782 kat. hold lóhere, 418,913 kat. hold lucernavetésünk volt.

1915. évben 602,416 kat. hold lóhere, 378,655 kat. hold lucernavetésünk volt.

Ennek az 5 évnek átlagát véve, országunkban a bevetett terület évente lóheréből körülbelül 617,749 kat. hold, lucernából 392,889 kat. hold.

A bevetett terület nagyságát ismerve, belőle a vetőmagszükségletet a következőleg állapítjuk meg: A lóherénél, mely a gazdasági üzemben két éven át szerepel s amely az első évben rendszeren védőnövénynek kerül a földbe, a statisztika ebben az első évben a bevetett területen a lóherét nem tünteti fel, csak a védőnövényt. A lóherével bevetett terület a statisztikába csak a második évben kerül, így a vetőmagszükséglet kiszámításánál az egész kat. holdakban feltüntetett vetési terület lesz a holdankénti szükségelt vetőmag súlyával megszorozva.

Cserhádi Sándor a lóherénél kat. holdanként szóróvetésnél 12—15 kg., sorosvetésnél 9—12 kg. vetőmagot tart szükségesnek; az átlag szükséges mennyiség 12 kg.-ra tehető, a bevetett terület tehát ezzel a számmal kell megszoroznunk. Így, ha a bevetett terület lóheréből országunkban 617,749 kat. hold, akkor a vetőmagszükséglet 74,130 q.

A lucerna évelő, az éghajlati és talajviszonyok szerint egyszer 2—3, máskor 10—15 évig, sőt még tovább is kitart, legtöbb esetben azonban, 4—6 évig, számításunk alapjául tehát a 4—6 évig tartó lucernavetést kell vennünk. A lucernát sok helyen szintén védőnövénynek vetik, de már inkább találhatunk lucernavetéseket, melyek tisztán védőnövény nélkül kerülnek a földbe. A statisztika itt már nagyobb nehézségekkel küzd; az összeírásnál az első évben a bevetett területen, hol a védőnövény lesz számítva, hol pedig a védőnövény nélkül vetett lucerna; az első évnek statisztikai beállítása tehát pontos adatokat nem nyújt, a lucernavetésnek időtartama is felette változó; mindezeket figyelembe véve legcélszerűbb, ha a 4—6 évig tartó lucernásoknak, melyek országunkban leginkább vannak elterjedve, középszámát az 5 évet vesszük a lucernatermelés átlagos időtartamának. A vetőmagszükséglet kiszámításánál a kat. holdanként feltüntetett vetési területet a holdankénti szükséges vetőmag súlyával kell megszorozni, ezt az összeget 5-el elosztani és megkapjuk az évi vetőmag szükségletet.

Cserhádi a lucernánál kat. holdanként szóróvetésnél 12—17 kg., sorosvetésnél 10—15 kg. vetőmagot vél szükségesnek, ennek átlaga 13,5 kg., a bevetett területet tehát ezzel a számmal kell megszorozni, majd mint már emlitettem, 5-el elosztani. Ha az átlagos vetési terület lucernánál országunkban 392,889 kat. hold, akkor a vetőmagszükséglet 10,608 métermázsa.

A feltüntetett lóhere- és lucernaszükséglet csak a szántóföldön elvetett területekre vonatkozik. Ehhez a mennyiséghez azonban hozzá

5 tonna hordképességű
pótkocsival
10 tonna hordképességű
(10.000 kg.)

TEHERAUTOMOBIL

Teljesen kihasználva
olcsóbb, mint a lovasüzem.
Bármilyen szállításra alkalmas.

Bárdi

r.-t.

← Schweizi legjobb gyártmány, teljesen új!

Budapest, Ul., Lehel-utca 25.

kell adni még a belterületeken, kertekben, házak közelében termelt lucernához (lóherét csak a legkritikább esetben találhatunk) szükséges vetőmagmennyiséget, melyre a gazdának rendszerint igen nagy szüksége van, hogy jószágát a szükséghez képest lehetőleg állandóan friss zöldtakarmánnyal láthassa el. Ezek a kis-lucernások, melyeknek száma igen nagy, statisztikai adataink szerint, évente 5 évi átlagot véve, 39,719, kat. hold, a vetőmagszükséglet 1072 métermázsá. Vetőmagszükségletünk kiszámításánál tekintetbe kell vennünk továbbá a vasuti töltéseken, csatornák, patakok, folyók, folyamok töltésin létesített lucernásokat is, melyeket a statisztika aligha vesz számításba, ily területekre bár nem sok, de mégis mintegy 300 métermázsá vetőmagszükséglet kell. Lucernából így a vetőmagszükséglet 11.980 métermázsára tehető.

Az utóbbi években Magyarország évi herevetőmag szükségletét nagy átlagban lóheréből 85,000 métermázsában, lucernánál 20,000 métermázsában állapítottuk meg, hogy ebben az évben kevesebbre tesszük a szükségletet, az annak tulajdonítható, hogy a vetőmagszükséglet kiszámításánál a holdanként szükséges vetőmagmennyiségnek nem a maximumát vettük, lóherénél 15 kg.-ot, lucernánál 17 kg.-ot, hanem a szükséges vetőmagmennyiség átlagát, ami tapasztalataink szerint teljesen elegendőnek bizonyult.

Weinzierl, a wieni vetőmagvizsgáló állomás igazgatója kat. holdanként a lucerna vetőmagszükségletet pl. 18 kg.-ban állapítja meg; ily nagymennyiségű lucernamagot vetni nálunk kat. holdanként nem szükséges, a Cserháti által megállapított mennyiség teljesen elegendő; 18 kg. lucernamagot számítva holdanként, az évi szükségletet tetemesen emelné, a készleteket indokolatlanul csökkentené anélkül, hogy arra mezőgazdaságunknak szüksége volna.

Ehhez a megállapított évi lóhere- és lucernavetőmag szükségletéhez, mely bizonyára a legelfogadhatóbb alapon van kiszámítva, jön még, hogy nekünk kell kiegészíteni ezen a téren a velünk szövetséges államokat, azoknak lóhere- és lucernavetőmag szükségletéről mink vagyunk hivatva gondoskodni. Gazdáink, kereskedőink alkalmazkodjanak ehhez a körülményekhez. Termeljünk tehát mentől több heremagot! Az arankamentes és nálunk vetésre alkalmas szükségletet biztosítsuk, a fölösleget pedig engedjük át a szabad kereskedelemnek.

Gerhardt Guido.

Gyakorlati tapasztalatok a gép-szántás körül.

A mai háborus idők kétségtelenül leghasználhatóbb szántógépe a kétdépes gőzeke, azon motorikus szántógépeket kivéve, amelyek még békeidejéről való üzemanyaggal rendelkeznek. Gőz- vagy benzintraktorok által vont ekék csakis a legkitűnőbb időjárás és talajviszonyok mellett jöhetnek számításba, mert ezeknél aránylag csekély a szántásra fordított hasznos munka.

A mai gőzekék azonban nagyrészt nem végez-

nek kifogástalan munkát. Sajnos, a gazdák legnagyobb része erről mit se tud, pedig a dolog nagyon egyszerű. Sok gőzekegyár óriási ekéivel igyekezik a gazdát arról meggyőzni, hogy ekéje sohasem pusztul el, oly rettentő erősen van méretezve. Fatuskókat, mázsáskódarabokat látunk árjegyzékeikben, melyeket ekék szántottak ki. De azt elhallgatják, hogy ugyanazon talajokat ezelőtt talán évszázadokkal is megmunkálták közönséges fogatos ekékkel, persze nem olyan mélyen, mint a gőzeke, de tény az is, hogy rendes körülmények között 20—25 cm. mély szántásnál mélyebbre szükség nincsen. Tapasztalati tény az, hogy állandó mélyszántás egyenértékű az állandóan csekély szántással, mert minden szántásnál az előbbi év termő felszíne kerül felül. 3—4 évenkénti mélyebb szántás azonban tagadhatatlan előnyökkel jár, mert pihent, tápdust talajt hoz felszínre. Tudjuk azonban, hogy a gőzekék nagy része 30—40 cm. barázdazélességre van szerkesztve. Nehéz talajon az eke farolása miatt a barázdazélesség 5—15 cm.-rel növekszik, kivált ha fogas is jár. A vonókapocs áthelyezésével legtöbbször semmit sem lehet elérni. A kormánylemezek többnyire igen nagyméretűek s a nehéz agyagtalajban, melynek alja többnyire nyirkos, óriási ellenállásra talál. A felhasított barázda alja ugyanis nem csuszlik a kormánylemezen, hanem a nagy tapadás miatt rajta göröngyölve igyekezik, apró kis golyók és hengerkék képződnek, melyek némi-keppen megkönnyítik a hant csuszását a kormánylemezen. Mivel a gép tulságosan meg van erőltetve, csak lassan huzathat, ezért a barázdák néhány méter hosszúságban egyben maradnak s a rájövő fogas a felszint nagyjából egyengeti, alul pedig rendes légesatornák képződnek, melyek egyrészt a talajnedvességet gyorsan elvezetik, másrészt a mezei rágeszálóknak jól előkészített menedékhelyet nyújtanak.

Ezzel szemben 25—28 cm. barázdazélesség mellett már sokkalta jobb munkát végezünk. A barázda keresztmetszete kisebb lévén, jobban török, melyet a fogas legtöbbször kifogástalanul megporhanyít.

Aki látta egyenlő talajon az amerikai traktoreke és a gőzeke munkáját, az kétségtelenül az előbbit részesíti elsőbbségben. Ugyanis az amerikai traktoreke szigorúan a fogatoseke alakjára és igénybevételére van szerkesztve. Barázdazélessége többnyire 25—28 cm., vagy ha szélesebb, minden eketést előtt két csorosziya jár, mely a barázdát két részre osztva, kitűnően porhanyítja.

Eketestei a fogatos ekénél nem nagyobbak, de erősebbek. Ezzel szemben sok gőzeke valóban óriási méretekkel bír, nem is szólva a háromnégyvasú mélyművelő ekékről, melyek többnyire nem mélyszántásra, hanem egyenesen rigolizásra valók. Hiába fogasolják utána a szántást, az a nagy barázdáktól mindig hepehupás marad. 25—28 cm. barázdazélesség mellett a gép kisebb vonó erővel szépen porhanyított szántást és nagyobb munkateljesítményt érne el, mert gyorsabban lehetne az ekét huzatni. A vonóköttel élettartama meghosszabbodnék és vele együtt

a gépjavitási költségek is esökkennének. A talajokra igen célszerű volna a mélyítőgépek kisebb eketestekkel az említett barázdazélességre beállítani, amikor is a tulságos talajok azzal előnyösen meg volnának művelhetők. Hogy kis barázdazélességnél az ekék eltomódnának, az kizárt dolog, kivált csorosziyával. Sáros vagy minden lim-lommal meghortott földön pedig a 40 cm. barázdazélességű mélyítőgépek is eltomódnak.

Kis barázdazélesség mellett a fogas munkája megkönnyíthető, ennek folytán könnyebb és sürűbb fogazású fogas is alkalmazható s így a szántás felülete egyenletes, sima marad. Ez nagyon fontos a géparatásnál, mert a szántás egyenetlensége, illetőleg a barázdák tökéletlen egyengetése miatt a gép bukácsol és rövid árpában egyszer a kalászt vágja, másszor meg a földet turja.

Vonókötelek üzemideje tetemesen meghosszabbítható, ha azt kötélkenőccsel legalább egyszer havonta oly módon megkenik, hogy a dobról lehuzott száraz kötelet egy fatuskón fakalapáccsal végig ütögetjük, hogy a beszorult földrészek kék kihulljanak. Erre azután a kenőcsöt melegén fölkenjük. A kenőcs tulajdonképpen a belső kókuszrostanyagból készült betétet impregnálja a nedvesség ellen. Ha ez épségben van, a köttel ruganyosabb, vonóképesége nagyobb, hajlékonyabb és tartósabb, mert a sodronyszálak mintegy ruganyos párnán fekszenek és szakadás esetén az összefonás sokkal rövidebb ideig tart, mert a betét egy darabban kihuzható; míg az olyan köttelnél, melynél a betét már kirotthadt, csak apró darabkáiban szedhető ki s a munkát késlelteti. Mivel a sodronyszálak egymáson surlódnak, vesztik hajlékonyságából és ruganyosságából, ami miatt hamarosan tönkremegy.

Fogaskerekek élettartamát majdnem megkészszeresíthetjük, ha az egyik fogóoldal megkopása után a gépeknek ellenkező vonóirányt adunk. Így a fogaskerekek épenmaradt fogóoldala is teljesen kibaszható. Persze, nem szabad megvárni, hogy egyik oldala tulságosan elkopjék. Fogaskerekek állandó kenésére nagy gond fordítandó. Legjobban bevált kenőcs a pehelygráfit és tovttekenőcs keveréke. A fogaskerekek a rákerült portól és földrészekről legalább egyszer hetenként alaposan megtisztítandók és újra bekenendők. A kopott kis meghajtott fogaskerekeket nem szabad egészen elhasználni, mivel a belkapaszkodó nagyobbak fogkeresztmetszetét eltorzítja. Emiatt azután a kis fogaskerekek gyorsan tönkremennek.

Kenésre nagy gondot kell fordítani, amiért is csak elsőrendű kenőanyagot használjunk. De nem az a fő, hogy drága legyen és csak a hordón cégéreskedjék a prima felirat, hanem vétel esetén, mivel ugyis egyévi szükségletéről, tehát nagyobb mennyiségről van szó, vegyikísérleti állomással vizsgáltsuk meg. Az aránylag csekély költség a zavartalan üzem révén bőven megtérül. A gépek gyors kopását többnyire a rossz kenőanyag használata okozza. Különösen fontos a hengerolajokat ellenőrizni, kivált tulhevitett

**Tengericsutkából
takarmánydarát**
készít a **Lanz-féle őrlőgép.**

A különben eddig csak tüzelésre használt tengericsutka ezen géppel mint **kitűnő takarmány** értékesíthető.

Ajánlattal szolgálnak:

HAHN ARTHUR ÉS TÁRSAI, Budapest, VIII., Dillői-ut 52/K.

Sürgőny cím: **CASE BUDAPEST**

CASE elsőrendű
amerikai

GŐZ-SZÁNTÓGÉPEK

KUKORICA-MORZSOLOK

gőzüzem
nek lob
nyire 2
vagy le
másik r
gereket
val és t
ugyanis
szén a
heti. Cs
télien hi
ugyanis
melegét
és kenő
és olajj
nyen be
ságosan
behatás
dik, mi
Ugyanez
gyakori
olaj a
Ugy a l
graft az
felületek
Fűtésre
salakot
beszerzé
mint az
binek kö
nem tek
fűtőt tul
vásárlás
tartalma
vagonra
vegyelen
Gazda
okvetlen
táblák s
sege egy
kötélhoz
Háromsz
táblák fe
időtrabl
tás lehet
utazások
költséget
Egy f
ha a tá
600—70
verünk. I
lezve fel
nál több
elkerülés
szintől 8
súlyoszte
felnyitha
szivattyu
mely lego
dítőkerék
Ezek a
esetén k
szivattyu
Szemé
Gyakorla
tetemes
el. Refle
kásokkal
Sáros
Sok szer
ennek a
mig a t
Gyáros
a gazda
teljes m
volna ho
egyenget
beülthet
kötő ara
ugyanan
fel ne g
szikrafog
dezésel
Szerén
még elte
állomány

gőz emel. Könnyebb olajok ugyanis, melyeknek viszkozitási foka 250 fokon alul van, a többnyire 250 fokon túl hevített gőzben elégnak, vagy legalább is gyorsan elpárolog egy részük, míg a részük pedig kokszolódva elég és a hengerket, tolattyukat a bennük mozgó dugattyúval és tolattyúval hamarosan tönkretesz. Ahelyett ugyanis, hogy a surlódást csökkentenék, azt egészen a berágódásig, sőt még az izzásig is növelhetik. Csapágyak kenésére nyáron sűrű, nehéz, télen higfolyású, fagyálló olaj használandó. Nyáron ugyanis a közönséges gépolaj a gép és a napmelegétől nagyon higan folyós, a csapágyakból és kenőszelencékből állandóan csurog. Ha pedig az olajjal takarékoskodunk, a csapágyak könnyen berágódhatnak, annál is inkább, mivel túlságosan hig olaj a felüleletegységre eső nyomás behatása alatt a csapágyból könnyen kipréselődik, mivel (viscositása) kenőképesége is csekély. Ugyanez az olaj télen megköcsönnyesedik s emiatt gyakori üzemzavarok okozója. Míg a fagyálló olaj a hidegben is megőrzi cseppfolyósságát. Ugy a henger-, mint kenőolajhoz kevert pehelygráfit az olajfogyasztást csökkenti és a surlódó felületek tükörfényesre csiszolását eredményezi. Fűtésre csakis nagy fűtőképességű és kevés salakot hagyó széneket használjunk. Magasabb beszerzési ára mellett az üzem mégis olcsóbb, mint az olcsó széné, amelynek fűtőértéke az előbbinek körülbelül fele, sok hamut és salakot hagy, nem tekintve, hogy az amugy is eléggé elfoglalt fűtőt túlságosan igénybe veszi. Szénvásárlásnál a fűtőértéket és hamutartalmat okvetlenül kössük ki. Egyes vagonrakományok ellenőrzés végett vegyelemeztetendők.

Gazdaságos üzem elérhetése végett okvetlenül szükséges, hogy a szántandó táblák szabályosak legyenek. Szélessége egy kötélhossz, hossza pedig a kötélhossz egy vagy többszöröse. Háromszögű vagy szabálytalan alakú táblák felszántása a sok ékelés miatt időtrábló, gazdaságtalan munka. Szántás lehetőleg sorba menjen, gyakori utazások, még ha rövidiek is, az üzemi költséget növelik.

Egy fogat a vízfordást meggyőzi, ha a táblák egyik szélén egymástól 600—700 méternyire Norton-kutakat verünk. Nyolcméteres csőhosszt tételvezve fel, házilag készítve, 40 koronánál többre nem kerülhet. Befagyás elkerülése végett a csővég a felszíntől 80 centiméter mély gödörbe süllyesztendő, melynek deszkából készült teteje felnyitható és a csővég hollandi csavarral a szivattyú tömlőjével 1 perc alatt összeköthető, mely legcélszerűbben a lajtra van szerelve és lendítőkerék által egy ember által könnyen kezelhető. Ezek a kutak javításra nem szorulnak és szükség esetén könnyen kiszedhetők. Szállítható motoros szivattyúval öntözési célokra is használhatók.

Személyzet a lehetőségig állandó legyen. Gyakorlatlan egyénekkel rossz és kevés szántást, keves javítási és kenőanyagfogyasztást érünk el. Reflektorokkal dolgozni csak gyakorlott munkásokkal ajánlatos.

Sáros időben ne szántunk és ne utazzunk. A szerencsétlenség és még több géptörés lett már ezek a következménye. Okvetlenül meg kell várni, míg a talaj eléggé megszikkad.

Gyárosok nemtörődömsége az oka annak, hogy a gazda szántógépét nem használhatja földje teljes művelésére. Ugyanis nagyon célszerűen a hozzászerkeszthető billenthető szántóföldnyelgető, melylyel a táblán levő mélyedéseket elölthetünk, istállótrágyaszóró, vetőgép, kévelő aratógép hármass vagy négyes asztallal és ugyanannyi kévelőkötővel. Hogy a gép a gabonát ne gyujtsa, hosszabb kéményvel és kettős árafogóval, a hamuláda pedig vízbefecskendezéssel volna ellátandó.

Cserény nézetem szerint jó néhány év fogat eltelni, míg sok gazda a régi számu jószágományával rendelkezhetik. Munkáskéz mindig

drágább lesz. Olcsó termelés tehát modern gépi berendezés és ezek szakszerű kihasználása nélkül egyszerűen lehetetlen.

(Bajcs.)

Sztarek Károly.

Jegyzetek az erdélyi népies lótenyésztésről.

II.

Erdélyben megkülönböztethetünk lótenyésztő, ökörtenyésztő és bivalytenyésztő községek. Idevonatközlőleg részletes üzemstatistikai kimutatást készítettem sok erdélyi községről. Igazában lótenyésztő községeknek csak azok mondhatók, ahol a csikólétszám is jelentékeny. E tekintetben a kisküküllőmegyei Zsidve község áll elől, ahol a csikólétszám a lóanyaghoz 80%-át teszi, Ugrán 41%, Jádán 40%, Szászhermányban 25%, Békáson 17%, Csikverebesben 14%. Pedig Zsidvén csak 115 drb ló van s az sem mind tenyészkanca; ezzel szemben a brassómezei Prázmáron 1065 drb lóra csak 160 csikó esik.

A többi állatnemeket e helyeken felülmutja a lólétszám, valószínű, hogy a gazdasági erő kifejtés alapja itt a ló — lévén a határ részben síkság — hasonlólag azé az elsőség a szebenmegyei Feleken, habár a bivaly- meg ökörlétszám közel jár; a székely Oklándon is uralkodó létszám, de a 7 csikó igazán kevés: úgy látszik, nem legenda, hogy a székely azt nehéz erdélyi fuvarokkal időelőtt „kihuzza” a

108. ábra. Nemesített székely hegyilovak. (Boldogult Schill Imre tanár felvétele.)

kabalából. Pedig ha végigtekintünk a táblázat „kaszáló” meg „legelő” rovatán, a legtöbb községben elég nagy területeket találunk, hogy rendszeres lótenyésztés is fejlődhetne sokfelé.

Üzemi szempontokból vizsgálva az erdélyi népies lótenyésztést: kihasználása általában fuvarozás révén történik, tehát a mezőségi részeken gazdasági fuvarozás céljából tart a kizsárga 2 lovacskát, sok helyen bérfuvarozást is vállal, sőt némely vidékeken (Torda) elég híresek az „egyes” szekeresek, mert például vetemény, tej szállítására elég alkalmasok. Sok szász, sőt székely vidéken már jobban gondozott, erősebb lévén a ló, szántást és állandó gazdasági fuvar is végez a „lu” s bérfuvarra csak pihenőidőben (télen), vasárnap indul; de nem szívesen vállal forspontot, mert például a szász, mint szántóállatot tartja fontosnak s ezért állami mének révén Nonius, Gidrán irányban tenyésztetek (Prázmár, Szásztyukos), sőt az állami lipizzai javított székely ló (Oklánd, Csikverebes) is szántóudomány révén helyettesíti az ökröt, mert gyorsabban végzi a dolgát. Ezt írják előnyére. Szász községekben, jobb gazdának 4—6 darab lova van (Prázmár), saját használatra 2—3 lovat tart, a többi tenyésztési anyag, habár például a katonaság részére alig 2—3 gazda tud közvetlenül eladni remondát: a többi üzerek veszik. Nagyhátú és messzire terjedő erdőkkel bíró községekben tényleg gyorsabb munkát végez a lófogat. Ilyen helyeken télen

elég jól istállózzák, a havasi legelőn is jól nyaral a tenyészanyag (közös ménesben). Nagyobb részben állami ménekkel fedeztetnek, de a fedező-állomásoktól távolabb, hegyes vidékeken községi vagy magánmének alkalmaztatnak, sokszor olyanok, hogy a lótenyésztési bizottság csak „ebéd után” nézi meg. A hegyvidékeken (Udvarhely és Csik megyében) a Székelyföldi Kirendeltség által kölesönzött alacsonytermű arabus, lipizzai, békási mének alkalmaztattak mintegy 12 éve, havasi ménesekkel bíró községekben s olyan eredménnyel, hogy a most folyó háborúban több ezer székely lovat vásárolhatott össze a katonaság, mert az jól végzi a mállás és gépfegyverhordó ló szerepét, csak népfelkelői adjutánslónak nem vált be, mert legszívesebben a sziklás ut peremén szeret kocogni és nem a biztos sziklafal alatt, így jelenti ezt Silberstein dr. népfelkelő-hadnagy barátom, aki civilben ügyvéd. Mégis van humor még a székely lóban is.

Fennebb haladva az erdélyi fennsíkok felé, már nehezebb munkát kell végeznie a hegyi lónak: rönkvontatás, deszka-, zsidély-, ölfafuvarozás. De azért ha valami családi ünnepség előtt néhány napig pihenésben és abrakos „kosztban” van része és a lakodalmi pántlikás szerszám, ha reája kerül, cifrázó kocogásban viszi a lakodalmas népet.

Ismétlem, a fuvarozás általánosan mellékereset Erdélyszerte, különösen a kevésbirtokú gazdák s vállalkozók, leginkább a román gazdáknak a mestersége, naponként 15—20 korona bért is keresnek 30—50 kilométernyi utat is. Legkevésbé szeret fuvarba menni a szász. Dörner szerint, mert az erdélyi fejedelmi korban valósággal reá-kaptak „az urak” a szász forspontra, hát inkább elhagyták volt a lótenyésztést annakidején. Lóhasználat dolgában köréphelyütt állanak a székelyek, akik mindenre vállalkoznak lófuvarral — bár már dicső Mátyás királytól kiadatták azt a fufangos „igazságot”, hogy „akinek lova nincs, járjon gyalog”, ennél fogva a szabad székely nem volt „urdolgára” kapható, de hej! követválasztás idején igen alkalmas fuvaros, kivált ha a szekérekben pihenő rezorva löcsre is lehet appellálni!

A havasi telepeken már csak egyben hasznosul a ló, a terhet viszi, hozza az átalvetőben, vagy ő a rendszeres közlekedési eszköze „Gligor-nak”: a mokány lovacska hátán utazik egyik vásárról a másikra, szolgabíróhoz, leánynézőbe. És még nem is régen lóháton kapaszkodott a pápa a hegyoldalon fekvő temetőbe, a novemberi ázásu erdélyi sós, agyagos uton, utána számkán vonszolta a koporsót két bivaly illő gyászban, a sirató közönség meg falábon hupakolt felfelé oda, ahol „már nem fáj semmi”.

Erdély lótenyésztése ma meglehetősen szomorú képet mutat. A jelenlegi világháború azonban megmutatta, hogy az erdélyi lótenyésztésnek még jövője van, amelylyel érdemes lesz a háború után részletesebben foglalkozni.*

Csérey Lajos dr.

A veszettség aggasztó terjedése.

Komoly veszedelemre óhajtom a gazdaközönség figyelmét felhívni, mely a háborús viszonyokkal kapcsolatban az állatállományokat fenyegeti és melynek elhárításához minden gazda lényegesen hozzájárulhat. A veszettséget értem, mely aggasztó mértékben kezd terjeszkedni az ország területén és értesüléseink szerint már eddig is sok helyen igen érzékeny károkat okozott a hasznos háziállatok között.

*Az erdélyi népies lótenyésztés jövőjéről Csérey Lajos dr. igen érdekes és eredeti képekkel tarkított közleményt írt, amelyet lapunk karácsonyi számában fogunk közölni. Szerk.

Rövid egy hét leforgása alatt a következő három eset jutott tudomásunkra: Egy dunántúli gazdaságban veszett kutya okozta harapás következtében 50 montafoni tehén pusztult el veszettségben. A Duna-Tisza közén egy veszett kutyától megharapott és hetek mulva megveszett 22 ökröt harapott össze-vissza. Végül Hajdu vármegyében egy veszett kutya 9 tehenet és 15 juhot harapott össze. Egyébként a kutyák között feltűnően emelkedik a veszettségi esetek száma. Ezidőszert körülbelül kétszer annyi a veszettséggel fertőzötteknek kimutatott községek száma, mint volt tavaly ilyenkor, pedig a hivatalos kimutatások a mai viszonyok között mindenestre mélyen alatta maradnak a valóságnak és az a körülmény, hogy a székesfőváros területén is mind sűrűbben mutatkoznak veszett ebek (az állatorvosi főiskolára 1913-ban 21, a folyó év első kilenc hónapjában 49 veszett ebet hoztak be), szintén arra utal, hogy a vidéken erősen terjeszkedik a betegség.

A veszettség terjeszkedése kétségtelenül azzal függ össze, hogy a mostani rendkívüli viszonyok között ellanyhult az ellene való védekezés és ha ebben a tekintetben nem történik javulás, akkor el kell készülnie lennünk arra, hogy a baj még nagyobb mérvet fog ölteni, nagy veszedelemben döntve az embereket és az állatokat.

Magyarországon, ellentétben az állategészségügyi viszonyoknak egyébként igen lényeges javulásával, a veszettség tekintetében az állapot állandóan kedvezőtlen. Amíg pl. a Németbirodalom, a Skandináv-országok, Hollandia, Svájc és Anglia teljesen, vagy majdnem teljesen kirtották területükről az emberre és állatra egyaránt veszedelmes betegséget, addig hazánk Oroszországgal, Franciaországgal és Olaszországgal és a Balkán-államokkal áll ezen a téren egy sorban, ahol évről-évre nagy áldozatokat szed az emberek és az állatok között. Viszonyainkat szomorúan jellemzi egyebek között az a tény is, hogy a budapesti Pasteur-intézet, ahol gyanus, vagy határozottan veszett állatoktól megmaradt emberek a védőoltásban keresnek védelmet a fenyegető halálos baj kitörése ellen, forgalmával és látogatottságával egyike a legforgalmasabb enemi intézményeknek.

A veszettség kizárólag ragályozás, még pedig majd mindig veszett állatok okozta harapások következtében terjed, leghatásosabb terjesztői pedig a gazdátlan ebek (és macskák), melyek kellő gondozás híján házról-házra, községről-községre járva, kóborlásuk közben könnyen találkoznak veszett kutyákkal és azután ezek által megfertőzve, további vándorlásukban ismét másokat fertőznek. A betegség irtásának és az ellene való védekezésnek első és legfontosabb feladata tehát a gazdátlan, kóborló ebek (és macskák) elpusztítása, ennek a feladatnak szolgálatában pedig az általánosan kötelező ebadó áll. Adót ugyanis az emberek csakis a valóban szükséges vagy legalább is kedvelt kutyákért fizetnek s egyúttal az, aki megfizeti az adót a kutyájáért, azt kellőképpen gondozza is, a gondozott kutya pedig otthona körül marad és nem keresi másutt az eleséget. A meg nem adóztatott, jórészt tehát kóborlásra utalt kutyák kötelező elpusztításával tetemesen kevesbedik az ebek száma s ezzel csökken a veszettség okozta fertőzés veszedelme és pedig annál inkább, mert éppen az ebben a tekintetben legveszedelmesebb kóborló állatok válnak ártalmatlanokká.

Mindenütt, ahol az ebadót általános kötelezettséggel kivetették és erélyesen behajtották, egyúttal pedig a meg nem adóztatott kutyákat elpusztították, rohamosan gyérült és végül egészen el is tűnt a veszettség, ezzel szemben azokban az országokban, hol ezt az eljárást nem alkalmazták a megfelelő következetességgel, a baj állandóan megvan.

Magyarországon az 1888. évi állategészségügyi törvény rendelkezése folytán a törvényhatóságok, igaz, hogy csak nagysókára, megalkották az új ebtartási szabályrendeleteket és ezek keretében az ebadóról is intézkedtek, eközben azonban általában szem elől tévesz-

tették az ebadó célját: a veszettség elfojtását. Ahelyett ugyanis, hogy az ebadót, bármint kis adótételekkel, általánosan kötelezővé tették volna, különféle magánérdekek helytelen előtérbelásával a kutyák bizonyos kategóriáit kivonták az adókötelezettség alól; az egyik helyen a háziorzók ebeket, a másik helyen a pásztorok kutyáit, házanként, illetve személyenként többet is, ismét másutt vadászebeket is soroltak ebbe a kategóriába. Az eredmény az lett, hogy ebadó címén mindenütt befolyt ugyan kisebb-nagyobb összeg, melyet a törvényhatóságok szívesen fogadtak különböző kiadásoknak, igen sokszor tisztviselői illetményeknek is fedezésére, de az adózás csak nagyon kevés befolyással volt a veszettség gyakoriságára. Minthogy ugyanis nélkülözhetetlenség címén mindenféle több-kevesebb kutya adótól mentes maradt s mint ilyen nem is lett megjelölve, semmiképpen sem lehetett ezeket a kifejezetten adótól mentesített kutyákat más, a szabályrendeletek rendelkezéseinek ellenére meg nem adóztatott és a tilalom ellenére tartott kutyáktól megkülönböztetni, ezzel pedig lehetetlenné vált az utóbbiaknak befogása és elpusztítása.

Mindenféle maradt tehát bőven meg nem adóztatott s ezek között sok gazdátlan, kóborlásra utalt kutya és Szakáll Gyula ezelőtt már tizenhárom évvel megállapította gondos statisztikai tanulmányában, hogy a veszettség vármegyénként annál gyakoribb, minél több engedményt tett az illető törvényhatóság ebtartási szabályrendelete az adómentesség tekintetében.

A ebtartási szabályrendeletek meg nem felelő volta és ezzel kapcsolatban a veszettségnek folytonos és aggasztó terjedése folytán a földművelésügyi miniszter az 1910. évben a belügy-miniszterrel egyetértésben felhívta a törvényhatóságokat, hogy szabályrendeleteiket célirányosan módosítsák s egyúttal megjelölje a módosítás főbb eleit, melyek között a legfontosabbak, hogy az adókötelezettség kivétel nélkül minden ebre kiterjesszessék, hogy az adóösszeg különböző legyen a haszoncélra szolgáló és a csak kedvtelésből tartott kutyákra nézve s hogy a megadóztatott ebek védőjeggyel láttassanak el. Azonfelül a miniszter az új szabályrendeletnek mintáját is csatolta a rendeletehöz.*

A lefolyt öt év alatt a törvényhatóságoknak egyrésze, talán a fele (!), megfelelt a miniszter rendelkezésének, a többiekben azonban még ma is a régi állapot van meg. Nem lévén tehát a kérdés az ország egész területén egységes módon szabályozva, el is maradt mindaddig az óhajtott eredmény, mert azokról a területekről, ahol a veszettség továbbra is könnyen terjeszkedhetett, veszett ebek átmentek a jobban védekező törvényhatóságok területére. Azonfelül föl lehet tételni, hogy különösen ott, ahol csak rövid idővel léptek életbe az új szabályrendeletek, azokat a bekövetkezett háborus mozgalmak miatt nem hajthatták végre a kellő erélyességgel és szabályossággal.

A mostani idő bizonyára kevésbé kedvez az állategészségügyi rendelkezések szigorú és egészen szabatos végrehajtásának és a magánosok önvédekezésének, mindazonáltal a veszettségnek máris erős elterjedése és az embert, állatot ezen a révén fenyegető nagy veszély kell, hogy arra készítse a hatóságokat és a gazdákat, hogy legalább a lehetőség határain belül iparkodjanak elejét venni a még nagyobb veszedelemnek.

A hatóságoknak erélyesen intézkedniök kell a

*A miniszter a leiratban néhány statisztikai adattal is indokolja a szabályrendeletek módosításának szükséges voltát. Amíg ugyanis az 1889. évben 691 állaton állapították meg a veszettséget, addig tíz évvel később már 1323 esetben, 1909-ben pedig 28*8 állaton észlelték, vagyis 21 év alatt a veszettség eseteinek száma négyszereződött. Az 1900-1909. években 202 ló, 1404 szarvasmarha, 1552 sertés és 316 juh és kecske pusztult el veszettségben, az azonnal kiirtott állatok be nem számításával. A budapesti Pasteur-intézetben az 1890. év folyamán 516, 1899. évben 1679, az 1909. évben már több mint 5000 magyarországi megmaradt egyént ojtották be a veszettség ellen, a folyó évben pedig október hó közepéig már 6411 ember vette igénybe a védőoltást!

meg nem adóztatott, gazdátlan és kóborló ebek befogása és elpusztítása iránt, a gazdátlan ebek nagyon hatékonyan támogatják a hatóságokat ebben az eljárásában, ha egyfelől maguk csakis az elengedhetetlenül szükséges kutyákat tartanak és alkalmaztaikat is, főképpen a pásztorok, juhászok és kanászok elültetik a földművelői kutyák tartásától, másfelől pedig befolyással odahatnak, hogy a hatóságok közegei, a megőrök, gyepmesterek stb., a hatóság rendelkezéseit pontosan végrehajtsák.

A hatóságoknak természetesen az is a kötelességük, hogy a veszettség felmerülése esetén a veszett, a veszettségre gyanús és a fertőzés gyanújában álló kutyák haladéktalan kivételével, valamint az ebzárlatok iránt intézkedjenek és intézkedéseik szabatos végrehajtását biztosítsák. Tudunk esetet, hogy a főszolgabíró elrendelte az ebzárlatot, de a maga kutyáit szabadon engedte járni. Ezek az intézkedések azonban, bármennyire is célszerűek és szükségesek, egymagukban nem vezetnek célra, mert hiába alkalmazzuk és hajtjuk azokat végre a fertőzött község vagy járás területén, ha a szomszédos községekben vagy járásközségekben nem vetnek gátat a baj további elbarázdolásának. Különben a zárlatok azért sem megfelelőek, mert csak negyven napig tartanak, már pedig a veszettség tudvaleg az esetek nagy részében csak negyven napnál hosszabb idő mulva tör ki a harapás után.

Az utóbbi időben mind sűrűbben érkeznek kérések az állatorvosi főiskolához megmaradt állatok védőoltása iránt. Ezeknek a kéréseknek, nagyon kivételes esetektől eltekintve, már azért sem lehet eleget tenni, mert a különben is kényes természetű védőoltás nagyon hosszú időt, több hetet vesz igénybe s erre ma nem állnak rendelkezésre a kellő számban szakemberek. Különben nincsen is még a különféle háziállatfajokra nézve kellőképpen kipróbált védőoltási módszer és a most nagynéha alkalmazott eljárás éppenséggel nem biztosít a veszettség későbbi kitörése ellen.

A mai időben, amidőn az állatállomány erős megapadása mindenfelé, különösen pedig a közéletmezés terén, érezeti a hatását, kötelességünk minden ártalmat távol tartani, mely azt még tovább apaszthatja; akit pedig ez a szempont nem készítet a cselekvésre, az gondoljon arra a száz meg száz szerencsétlen emberre, akik veszett állattól megmarva heteken és hónapokon keresztül nagy lelki gyötrelmek között rettegenek a harapás borzasztó következményeitől és gondoljon arra is, hogy a veszettség további terjedése őreá és családja tagjaira nézve is mindinkább fokozódó személyes veszedelmet jelent.

Hutya Ferenc dr.

A tej előállítás drágulása.

Ostermayer Adolf dr. a bécsi es. és kir. gazdasági főiskola tanára a „Wiener Landwirtschaftliche Zeitung” f. évi 82. számában alapos tanulmányban számol be a tej előállítási költségéről háborus emelkedéséről. A közleményében az adatokat olyan 210 osztrák gazdaság számadatából veszi, amelyek számtartási osztályban vezetnek számadásaikat, tehát nemcsak egyforma módszerrel, hanem teljesen érdektelen szakemberek által lettek összeállítva és ellenőrizve. Érdekes tartalom Ostermayer közleményének ismertetése, mert nálunk a könyvvitel még mindig gyermekkorát éli s így nálunk lehetetlen valamely üzem kérdést megfelelő számú hazai gazdaságból statisztikusan feldolgozott adatokkal támogatni. Ez az oka, hogy nálunk a merkantilizmus szabadon szórhatja felénk az uzsora vadjait, ami számszerűleg még a legképielenőbb vád is szemben is alig tudunk védekezni.

Ostermayer dr. a tej előállítási költségének kiszámításához 210 olyan gazdaságot választott ki, amely az átlagnak megfelelő üzemrendszerrel és jövedelemmel gazdálkodott a háboru előtti években. Ezekben a gazdaságokban a tej átlagos előállítás-

Töltelem

1. Tej
2. Állat
3. Az é
4. Hága
5. Az e
6. Taka
7. Az a
8. 2-
9. Munk
10. Igásf
11. Masz
12. Világ
13. Állat
14. Gép-
15. Épüle
16. Tejsz
17. Állat
18. Épüle
19. Eszkö
20. Állat
21. Forgó

A tej
A kiadás
Ebből
Az állat
bevéte
A szutyg
mázó be
A fedezte
bevéte
Az istálló
mázó be
A 620,160
nánt ma
Raszert m
Ehhez
magyará
költsége
volt, amé
rendszer
állítási k
került. M
tok rend
szokhoz
alatt is a
tozás var
Világos
és a kiad
tozások a
változást
háborus
Ebből

dra a háboru előtti évben 100 kilogramm tej után 1994 K. volt. Ezekben a gazdaságokban a szárazmarhák élősulya 237,618 kg., amelyből a tejelő állatok élősulya 178,312 kg. Ezek közül is azonban több gazdaság, amelynek nincs minden részletre kiterjedő számadása, nem alkalmas a háboru befolyásának megállapítására, azért 151,387 kilogramm élősulyu marhaállományra, amelyből 139,116 kilogramm a tejelőmarha, apad le a kérdés tisztázására alkalmas állatállomány, azaz 278 darab 500 kilogramm élősulyu állatra vonatkoznak Ostermayer dr. számításai. Az állatállomány többi része a bikákra és növendékállatokra esik. A fölvetett gazdaságok közt különböző típusu tejjgazdaságok szerepelnek, tehát eredményük megfelel a valóságos életnek. A számadások 1914. július elseje előtt záródtak, így tehát a háborus viszonyok még nem befolyásolták a termelési költségeket.

A tej termelési költsége 1914. július előtt.

Tétel-szám	1914. július előtt	1915. október 30.
	151,387 kg. élősúly*)	
		korona
Nyersjövetelem:		
1. Tejhozam: 620,160 kg. a 19-27 fillér	123,845-95	
2. Allatelésből: 31,600 kg. a 1-11 K.	35,070--	
3. Az élősúlybeli gyarapodás értéke: 3640 kg. a 1 K.	3,640--	
4. Hágatási díj	79-80	
5. Az előállított istállótrágya értéke: 21,000 métermázsza a 80 fill.	16,800--	
Összes nyersjövetelem	179,441-75	
Kiadás:		
6. Takarmányozás költsége	92,010-45	
7. Az alom költsége (100 kg. alomszalma 2- K.)	4,780-12	
8. Munkabérek	19,612-10	
9. Igásfogatkiadás (1968 fogatnap)	7,218-39	
10. Marhavásárlás: 8177 kg. a 1-57 K.	12,837-89	
11. Élősúlyvesztés		
12. Világítás, istállóeszközök, tejkezelés	4,013-16	
13. Allatorvos	299--	
14. Gép- és eszközfenntartás	1,361-17	
15. Épületfenntartás	3,116-70	
16. Tejszállítás (a vasutállomáshoz) 503 nap	7,813-26	
17. Általános költség	9,001-16	
Összes kiadás	162,063-40	
Felszámított kamatok:		
18. Épülettöke: 167,000 K. a 4%	6,680--	
19. Eszköztöke: 8,314 K. a 4%	344-56	
20. Allattöke: 18,371 K. a 5%	7,569-35	
21. Forgótöke: 18,371 K. a 5%	918-55	
A kiadás mindösszesen	177,575-86	

A tej előállítás költségeinek kiszámítása:

A kiadás mindösszesen	177,575-86 K.
Ebből levonandó:	
Az allatelésből származó bevétel	35,070-- K.
A gyarapodásból származó bevétel	3,640-- "
A hágatási díjból származó bevétel	79-80 "
Az istállótrágyázás után származó bevétel	16,800-- "
A 620,160 kg. tej előállítás költsége gyanú marad	121,980-06 K.
Ezért 100 kg. tej előállítás költsége	19-67 K.

Ehhez a számításához nem szükséges bővebb megmagyarázat. A 100 kilogramm tej előállítás költsége tehát ezekben a tehenészetekben 19-67 K. volt, amely alig tér el az összes megfelelő üzemi szerinti gazdálkodó 117 gazdaság előállítás költségtől, ahol 100 kg. tej 19-94 K.-ba került. Mivel 1-17. tétel-szám alatt fölvetett adatok rendszeres számitartásból vannak véve, így az alig alig férhet szó. A 18-21. tétel-szám alatt a befektetett tőkék után méltányos kamattal van felszámítva.

Érdemes, hogy a nyersjövetelem (1-5. tétel) és a kiadásokban (6-17. tétel) előforduló változások a tej előállítás költségeiben egyaránt változást idéznek elő. Hogy a tej jelenlegi, háborus előállítás árát megtudhassuk, sorra kell

vizsgálunk ezeket a tételeket, hogy a háborus viszonyok micsoda változást idéztek elő bennük. A 162,063 K. kiadások közt a takarmányozási költségek egymagukban 92,010 K.-t tesznek ki. Vizsgáljuk meg tehát az itt bekövetkezett változásokat.

A háboru előtti takarmányozási költségek részletezése.

Métermázsza	Tétel-szám	Egy-eg-ár	Összesen
			korona
549 rétiszéna	1.	6--	3,294--
231 csalamádé száritva	2.	5--	1,155--
1,230 lóhereszéna	3.	6--	7,380--
4,118 árpaszalma	4.	3--	12,354--
3,894 zabszalma	5.	3--	11,682--
11,618 répaszelet	6.	0-60	6,970-80
16 zab	7.	16-94	271-04
2 búkköny	8.	18--	45--
161-5 lóbab	9.	16-30	2,624-30
290 rozsdara	10.	16-40	4,756--
841 korpa	11.	15-10	2,026-81
541 tengeridara	12.	17-10	9,844-40
316 malátacsira	13.	15--	4,740--
105 melászabak	14.	13-16	1,381-80
21 kókuszpogácsa	15.	16--	336--
70 szezámogácsa	16.	18-50	1,155--
152 földidőpogácsa	17.	15-10	2,295-20
15,307 zöldlöhére	18.	1-30	19,899-10
Összes			92,010-45

Ebben a költségszámításban azok a takarmányok, amelyek piaci forgalom tárgyai (6-9., 11. és 13-17. tételek), az átlagos ár alapján lettek értékelve. A 10. és 12. tételhez a darálási költség is hozzászámított. A takarmány-szalmák (4. és 5.) egyformán 3 K.-val, a szénák a tápértéküknek megfelelő áron lettek értékelve. A zöldtakarmányok értéke a széna értékéhez viszonyítva állapított meg.

A háborus viszonyok következtében ezek az árak lényegesen megváltoztak. A jelenlegi viszonyok közt, ha a gazdaságban termelt takarmányokat, ngymint a háboru előtti költségszámításnál, a tápértékük alapján értékelnénk, óriási egységárrakkal kellene dolgoznunk. Hogy a számítás e tekintetben kifogás ne érhesse, Ostermayer dr. kalkuláció segítségével megállapította a gazdaságban termelt takarmányok előállítás költséget s így az 1-5. és 15. tételek a következőképpen alakulnak:

549 q réti széna a 9-44 K.	5,182-56 K.
231 „ száritott csalamádé 8-10 K.	1,871-10 "
1,300 q lóhereszéna a 9-72 K.	12,636-- "
4,118 „ árpaszalma a 4-- K.	16,472-- "
3,894 „ zabszalma a 4-- K.	15,376-- "
15,307 „ zöldlöhére a 2-05 K.	31,379-35 "
11,618 „ répaszelet a 0-60 K.	6,970-80 "
Összesen	82,917-01 K.

A többi abraktakarmánynak az ára lényegesen emelkedett, sőt egyesek nem is kaphatók. A hiányzó pótlásával együtt föltakarmányozandó:

2-5 búkköny a 28-40 K. (előállítás ár)	65-- K.
161 q lóbab a 27-19 K. (előállítás ár)	4,377-59 "
564 q tengeri a 40-- K. (előállítás ár)	22,560-- "
316 q malátacsira a 23-- K. (előállítás ár)	6,952-- "
50 q korpa a 17-- K. (előállítás ár)	850-- "
1000 q száritott szelet a 30 K. (előállítás ár)	30,000-- "
400 q lenmagpogácsa a 40 K. (előállítás ár)	16,000-- "
400 q reepepogácsa a 40 K. (előállítás ár)	16,000-- "
Összesen	96,804-59 K.

A takarmányozási költségek a bécsi számitartási osztály adatai szerint a háboru alati tehát 92,010-45 K.-ról 186,892-40 K.-ra, azaz 102%-kal emelkedtek a tejjgazdaságokban.

Természetesen a termelési költségekkel együtt emelkedett a szalma előállítás ára s így az almozás költsége is. Amde mivel evvel szemben a trágya értéke is emelkedett, mind a kettőt változatlanul hagyhatjuk. Ami a többi tételt illeti, jelentékeny emelkedés állott be a háboru alatt

a 8., 9., 10., 12., 14., 15., 16. és 17. tételeknél is. A 9. és 16. tétel azáltal változott, hogy az igásállatok takarmánya és az ápolóik munkabére emelkedett. Ez fogatnaponként 61 fillért tesz ki, ami a 9. tételnél 1200 K., a 16. tételnél 306-83 K.

A többi tétel drágulása is számszerűleg kimutatható a fölvetett gazdaságok számadásaiból, annál is inkább, mert számos gazdaság állatállománya ugyanakkora volt 1914. július 1-től 1915. június 30-ig, mint az 1913. július 1-től 1914. június 30-ig terjedő háboru előtti évben. Eszerint a következő változás tűnik ki:

Tétel-szám	Kiadatott	A háboru előtti korona	A drágulás után korona	A drágulás %
8. Munkabér	1236-40	1361-92	9-2	
12. Világítás	867-40	932-39	7-5	
14. Eszközfenntartás	617-10	693-18	12-3	
15. Épületfenntartás	1920-33	2168-67	12-7	
17. Általános költség	4118-17	4510-10	9-9	

Ha ezt a százalékos emelkedést a tej előállítás költségeinek számláján is figyelembe vesszük, akkor

a 8. tétel, a munkabér	1804-30 koronával
a 12. „ a világítás	300-98 "
a 14. „ az eszközfenntartás	167-40 "
a 15. „ az épületfenntartás	395-73 "
a 17. „ az általános költség	891-10 "

lesz nagyobb.

Nem szabad azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy a lefejtő és egyéb tehenészeteknél a pótlás céljaira az állatvásárlás nemcsak nehezebb, de kilogrammonként legalább 80 fillérrel drágább is lett, ami ismét 6514-60 K. költségemelkedést jelent.

Ha az eddig részletekben kimutatott előállítás költségek emelkedéseket összegezzük, akkor a következő eredményhez jutunk:

A takarmányozás költségtöbblete	94,681-95 K.
A munkabérek	1,804-30 "
Az igásfogatnapok	1,200-48 "
Az állatvásárlás	6,514-60 "
Világítás, kézeszközök stb. költségtöbblete	309-98 "
Eszközfenntartás költségtöbblete	167-40 "
Épületfenntartás	395-73 "
Tejszállítás	306-83 "
Általános kiadások	891-10 "
Összesen	105,272-37 K.
A rendes kiadás volt	177,575-86 "
A kiadás a háboru alatt mindösszesen	283,848-23 K.

Hogy a tej előállítására eső költséget tisztán megkaphassuk, ebből az összegből az állat-eladásra, élősúlygyarapodásra, üzetésszámlákra, és az istállótrágyára (2-5. tétel) eső nyersjövetelet le kell vonnunk. Ezek közül az állatárakkal együtt a 2. és 3. tétel is növekedett. Habár nem igen tűnik számitartási szempontból indokoltnak az egész élősúlygyarapodásnak a jelenlegi magas állatárak alapján való értékelése, mert nem valószínű, hogy a gazda azt valamikor meg is kapja, mégis ezt az eljárást követi Ostermayer dr., nehogy az elfogultság vádjá érhesse.

Ha az gazdaság az élősúly kilogrammját 2-20 K.-ba vesszük fel, akkor a nyersjövetelem növekedése a következő:

31,600 kg. 1-09 K.-val eladott marha után	34,444-- K.
3,640 kg. 1-20 K.-val fölvetett élősúlygyarapodással szemben	4,368-- "
Összesen	38,812-- K.
Ezenkívül a rendes nyersjövetelem	55,595-80 "
s így a háborus nyersjövetelem	94,407-80 K.
A tej előállítására eső költség	283,848-23 "
Levonva ebből a háborus nyersjövetelemet	94,407-80 "
Marad a tej tényleges előállítás költsége gyanánt	189,440-43 K.

Emellett nem szabad azokat a nehézségeket sem lelkisnyelnünk, amelyekkel ezenkívül a tejjgazdaságoknak meg kell küzdenük. A többi közt az üszöborjuk levágásának tilalma miatt nemcsak a helyszüke okoz sok helyen nehézséget, hanem az üszöborjuk fölnevelésének kényszere a tehenek takarmányát is csökkentti. Még több bajjal jár a mai viszonyok közt az abraktakarmányok beszerzése, ezért nemcsak gyakori a változás a takarmányozásban, hanem a takarmányadagokat sem lehet sokszor ugy

* Ebből csupán a tehenek súlya: 139,116 kilogramm.

megállapítani, mint ahogy az kívánatos volna. Ezekhez járul még az is, hogy a hadbavonulások miatt a felügyelet is hiányosabb, rendes ápoló és fejő személyzetet pedig alig lehet kapni. Mindez kétségtelenül a tehozamot csökkenti, ami azután a tejtermelést szintén drágítja.

A háboru előtt a fölvelt gazdaságokban 1000 kg. élősulyra 4457 kg. évi tehozam esett. Ez azonban csak megfelelő kezelés mellett tartható fenn. A háboru alatt a számtartási osztályban vezetett gazdaságoknál a tehozam tehenenként 11,4%-kal csökkent. Ha ezt a háboru előtt a számításunkhoz fölvelt gazdaságokban fejt 620,160 kg. teje vonatkoztatjuk, akkor ez a tehozam a háborus évben 70,698 kg.-mal lesz kevesebb, vagyis 549,462 kilogramm. Ha a 196,358 43 K. előállítási költséget ezzel a tejmennyiséggel elosztjuk, azt látjuk, hogy a háboru alatt 100 kg. tej előállítási ára 31'85 K.-ra emelkedett.

Ha figyelembe vesszük, hogy a 11,4% tehozamcsökkenés a háboru alatt olyan gazdaságokban volt észlelhető, ahol változatlan tehénállomány mellett az okszerű takarmányozás szabályait az elmúlt gazdasági évben is betartották, akkor nyilvánvaló, hogy tehenenként több százliterrel csökkenthetett a tehozam olyan tehenészetekben, ahol a takarmányozás körül hiányok voltak. Ez a tehozamcsökkenés pedig egymagában néhány fillérrel megdrágítja a tej előállítási árát.

A közölt adatok, egyrészt megbízható, rendszeres számtartásokból valók, másrészt Ostermayer dr. kiváló üzemmstatistikus dolgozta föl őket. Számításainak eredménye gyanánt megállapítható, hogy Ausztriában a tej előállítási költsége átlag jobb tejgazdaságokban kg.-ként 19'67—19'94 fillér volt, ami a háboru alatt kg.-ként 31'85 fillérre emelkedett. A tej előállítási költsége tehát a háboru alatt legalább 60%-kal emelkedett. A rosszabbul kezelt gyöngébb tejgazdaságokban ez az emelkedés természetesen még nagyobb. Ezek az adatok ugyan Ausztriából valók, azonban nálunk is ugyanilyen mértékben drágult a tej előállítási ára. Habár nálunk nem is áll olyan gazdag számtartási anyag hasonló kérdések elbírálásához, a rendelkezéseimre álló hiányos adatok alapján végzett kalkuláció alapján Ostermayer dr.-ral csaknem azonos eredményhez jutottam a Köztelek 1915. évi 21. számában közölt számításomban, melyszerint nálunk a háboru alatt a tej előállítási költsége 20'50 fillérről 31 fillérre emelkedett. Az bizonyos, hogy átlag legalább 50—60%-kal mi is drágábban termeljük a tejet jelenleg, mint a háboru előtt. Ilyen viszonyok közt nem csoda, hogy a háboru elején sorba szüntették be vagy apasztották a gazdák tejgazdaságukat, mert a régi szerződések mellett csak óriási áldozatok és veszteségek árán tarthatták volna fenn. Az OMGE. hiába kérte a kormánytól még a mult évben a tejszerződések megszüntetését. Mikorra a béke idején kötött tejszerződések lejártak, akkor már a veszteséggel járó tejgazdaság sok ezer darab tehenet juttatott a vágóhídra. Ebben a körülményben rejlik a mai fővárosi tejhiány egyik legfőbb oka. Ezen ma már csak úgy lehetne segíteni, ha távolabbi vidékeket is belekapcsolnának a fővárost ellátó körzetbe, főleg pedig azért, ha a főváros központosítaná a tejbeszerezését és árusítását, hogy így kisebb legyen a közvetítés díja s aránylag nagyobb, akkora lehessen a gazdáknak fizetett tejar, amey mellett a tejgazdaság jól és biztosan jövedelmező üzletág lehessen. Mert a mezőgazdaság végre is üzlet,

amely egyedül a jövedelmezőség szempontjai szerint igazodik és nincs az a böles kormányrendelet, amely ezt a szabályt megváltoztathatná.

—ch —ch.

A Perocid, mint a rézgálicot pótló védekezőanyag.

Növényi betegségek ellen használt védekezőanyagok között jelentékeny szerepe van a különböző rézvegyületeknek. Legismertebb és legerjedtebb rézvegyület a rézgálic (népies elnevezése kékkő, kékgálic, tudományos neve rézszulfát, vegyi jele $Cu SO_4 + 5 H_2O$), ebből készül a bordói lé elnevezés alatt ismert permetező folyadék, amelyet nagyobb mennyiségben különösen a szőlő peronoszpórája ellen használnak. A rézgálicoldatba mártott kék lakmuszpipiros megvörösödik, tehát a rézgálic savanyu vegyület s éppen e sajátága miatt nem lehet a rézgálicot közvetlenül használni permetezésre, mert a savanyu oldattal megpermetezett levelek megperzselődnek. A rézgálic savanyúságát közömbösítéssel, valamilyen lúgos anyag (lúgos vegyület a vörös lakmuszpipirosot megkéki) hozzáadásával szüntetik meg. A rézgálic közömbösítéséhez rendszeren oltott meszet használnak, a bordói lé nem egyéb, mint meszszel közömbösített rézgálicoldat.

A rézgálicnak a mindinkább növekedő kereslet¹⁾ folytán egyre emelkedő s igen nagy ingadozásoknak kitett ára, továbbá meglehetősen mérges tulajdonsága — nem is szólva a háboru okozta mostani nagy rézgálichiányról — már régebben arra indította a szakköröket, hogy rézgálic helyettesítésének²⁾ kérdésével behatóan foglalkozzanak. Így pl. megpróbálták a rézgálicot kadmium-, nikkell- és cinkszulfáttal (férgálic) s fenolszulfosaveinkkel helyettesíteni. Ezek közül legjobban bevált a nikkelszulfát, de igen magas ára miatt nem lehetett a gyakorlatban alkalmazni.

Ujabbban mind többet lehet hallani és olvasni

¹⁾ Hazánkba az elmúlt 7 év alatt (1907—1913.) behozott rézgálic mennyiségét — amelynek átlagban 60%-a Ausztriából való — a következő összeállítás tünteti fel:

1907	45,114
1908	71,002
1909	45,948
1910	52,038
1911	51,527
1912	142,941
1913	79,960

metérmázsákban

Ezzel szemben a kivétel, amely főképpen a Balkán-államokba irányult, igen csekély. Magyarország és Ausztria kivételével rézgálicban 1907—1913. években összesen csak 6039 métermáza volt, ezzel szemben a behozatal 496,225 métermázsát tett ki.

²⁾ A peronoszpóra s egyéb növényi betegségek ellen, továbbá gabona csávázására ajánlott szerekeknek igen nagy csoportját teszik azok a legkülönbözőbb név alatt, például provino, tenax, azurin, forbin stb. forgalomba hozott készítmények, amelyeknek hatóalkatrésze a különböző vegyületek alakjában jelenlevő réz. Ezek a védekezőanyagok tekintve, hogy hatóanyaguk ugyancsak réz s a rézgálicnál rendszeren jóval drágábbak, nem tudták a rézgálicot a kasznalattól kiszorítani. Ha részletlenn védekezőanyagokról van szó, ma is a legolcsóbb s legmegbízhatóbb a rézgálic, illetve az abból készült bordói lé. *Ova intem a gazdaközönseget a rézgálic pótlására nagy hangon, óriási reklámmal hirdettél védekező anyagok használatától, mert azok legelőbbje a védekezés szempontjából teljesen értéktelen.* Ha valaki valamely előtte ismeretlen védekezőszert akar kipróbálni, forduljon tanácsért előbb állomásunkhoz (M. kir. növényélet- és kórtani állomás, Budapest, II., Debrői-ut 17.), mert ezáltal sok felesleges kiadástól mentheti meg magát. Állomásunk teljesen díjmentesen adja az utbaigazító tanácsokat.

a „Perocid“¹⁾ nevű védekezőszerről, amely hivatta volna a szőlő peronoszpórája elleni védekezésben a rézgálicot — tekintettel a rézgálic hiányára — nemcsak átmenetileg pótolni, hanem azt végképpen ki is szorítani.

A Perocid rezet egyáltalában nem tartalmaz, hanem az ugynevezett „ritka földfémek“ csoportjából áll, amelyek mint kénsavassók vannak jelen a Perocidban.

A ritka földfémek csoportjába — amint azt már az elnevezés is elárulja — olyan fémek (fémek) tartoznak, amelyek viszonyítva más, gyakrabban s kisebb-nagyobb mennyiségben csaknem mindenütt előforduló fémekhez (például ólom, vas, réz stb.), ritkábban találhatók, mincennek elterjedve s csak bizonyos szűkebb határok közé szorított területeken lehet őket nagyobb mennyiségben találni.

A ritka földfémek (röviden „ritka fémek“, amely elnevezés a ritka fémeknek az oxidjára vonatkozik, az oxidok a fémeknek oxigénnel képezett vegyületei, e vegyületek földes kinezésük) közé 18 elem (fém) tartozik s ezek között hasonló sajátágok alapján több csoportot szokás megkülönböztetni. Valamelyik csoport a benne szereplő legfontosabb s rendszeren a legnagyobb mennyiségben előforduló tagjának a nevét viseli. Így pl. a cériumföldfémek (vagy röviden cerfémek, cerföldek, értve az utóbbi alatt e fémek oxidjait) csoportjába a cérium (vegyi jele Ce), lanthan (vegyi j. La), neodim (v. j. Nd), praezodim (v. j. Pr)²⁾ és samárium (v. j. Sm) ritka földfémek tartoznak. Ezek között a legfontosabb a cérium (röviden cer), erről történt a csoport elnevezése.

A Perocid a cerfémek csoportjába tartozó ritkafémeket tartalmazza, tehát a Perocid vegyi összetételéről szólva szabatosan azt mondhatjuk, hogy a Perocid a cerfémekből, még pedig azok kénsavas sóiból (tudományosan szulfátjaiból, cerföldszulfátokból) van összetéve.

A Perocid százalékos összetétele ezek alapján általánosságban a következő:

Cerföldek	50%
Kénsav	36'5%
Tisztítatlanság	1'0%

Ez az elemzés igen tiszta Perocidra vonatkozik, a certartalom a forgalomba levő Perocidban — amint azt a következőkben látni fogjuk — rendszeren kevesebb 50%-nál. Az 1% tisztatlanság vas-, kalcium-, kovasavas- és foszforsavas-vegyületekből áll.

A cerfémeknek egyik legfontosabb s nagyobb mennyiségben is található ásványa a „monacithomok“. Maga a monacitásvány legtisztább előfordulásában a cerfémek foszfátjából áll, a monacithomokban a monacit egész sereg másfajta ásvánnyal (titánásványok, kvarc, korund, cirkon, kromit, magnetit stb.) együtt található. A monacithomokban a cerföldek mellett mindig jelen van a thórium (vegyi jele Th) nevű elem (fém) is,³⁾ amelynek nagy szerepe van az Auer-féle gázharisnyák készítésénél. Az Auer-harisnyák szilárd vázát alkotó fehér anyag 99% thórium-oxidot s csak 1% ceroxidot (cerföldet) tartalmaz.

¹⁾ Ez az elnevezés, hogy „Perocid“, valószínűleg a „peronoszpóracid“ — ami annyit jeleni, hogy peronoszpóra-ölő — kifejezés rövidített alakja.

²⁾ A neodim és praezodim nevek helyett sok helyen — különösen régebbi könyvekben — még didim is használható, ez az elnevezés még abból az időből származik, amikor nem tudták, hogy a didim nem elem, hanem összetett test, a neodim- és praezodimelemből áll.

³⁾ A Perocid is tartalmaz igen kevés thóriumot.

MAGYAR ÁLTALÁNOS KÖSZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPEST, V., ZOLTÁN-UTCA 2-4. SZ.

SZALLIT:

tatai, tokodi, dorogi	tatai	felsőgallai és mlskoic-	felsőgallai
akna-, dara-, darabos és eszék	tejtás- és téglak-	dílggyőri	M. Á. H. ... véd-jeggyű portland-
szén.	brikett.	meszet.	cementet.

BORSODI SZÉNBÁNYA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

BUDAPEST, V., ZOLTÁN-UTCA 2-4. SZ.

SZALLIT:

Királdi	} akna-, cséplési és darabos
Sajószentpéteri	
Sajókazal	
Rudolftelepi és	} SZÉNEK
Károlyi	

Magyar a monacithomokban — amint ez az alábbi táblázatból¹⁾ kitünik — jóval több van jelen a cerföldekben, mint a thóriumból.

Százalékban	I.	II.	III.	IV.
Cerföldek	40.86	63.80	59.09	63.10
Thóriumoxid	1.43	1.32	1.19	7.00

A monacithomok feldolgozásánál ezideig a főcél volt a thóriumoxid, illetőleg a thórium-nitrát előállítása (1000 kg. monacithomokból körülbelül 90 kg. thóriumnitrátot állítanak elő) s a monacithomoknak a cerföldeket tartalmazó jelentékenyebb része, mint nagyobb arányokban semmi különösebb célra nem használt melléktermék maradt vissza, amely melléktermék azonban most igen nagy jelentőségre tett szert, mi után a „Landau, Kreidl, Heller u. Co. Wien-Floridsdorf” vegyitermékek gyár ebből állítja elő a Perocidot.

A Perocid rózsaszínű árnyalattal bíró fehér-színű kristályos anyag, amely hosszabb idei állás után összemósodik. Vízben aránylag nehezen s nem teljesen oldódik fel, az oldat zavaros, opalizáló s a kék lakmuspapírozt észrevehetően megvörösít, tehát savanyu folyadék.

A Perocid értékét a benne levő cerföld mennyisége határozza meg, minél több cerföldet tartalmaz a Perocid, annál értékesebb. A Perocid készítésével foglalkozó említett wien-floridsdorfi gyár oly Perocidot készít, amelynek cerföld (ceroxid) tartalma szavatolt 45%-²⁾

Az alant elmondottak alajapján elsőrendű fontossággal bír tehát a forgalomba kerülő Perocidnak az elemzése, illetőleg az ellenőrzése, annál is inkább, mert a Perocid különösen alkalmas arra, hogy mindenféle értéktelen anyaggal keverve hozhassák forgalomba.

A Perocidot előállító gyár által állomásunknak küldött Perocidot megelemezve³⁾, azt találtam, hogy középértékben 46.36% cerföldet tartalmazott.

Ujabbán a wien-floridsdorfi gyár, miután a rendelkezésére álló Perocid-készlet már elfogyott s a legközelebbi időben előállítható mennyiség is részben előre le van foglalva, a Perocidon kívül még egy másik készítmény, az u. n. nyers

Perocid előállításával is foglalkozik. A nyers Perocid előállítása egyszerűbb módon történik, mint a Perocidé s a cerföldekből kevesebbet tartalmaz, mint a Perocid. A nyers Perocid certartalma a gyár szerint 30—32% volna, ezzel ellentétben a gyár által állomásunknak küldött nyers Perocid cerföldtartalmát közép-értékben 41.32%-nak találtam. A nyers Perocid szűrkeszínű s jóval több vízben oldhatóan anyagot tartalmaz, mint a Perocid. A nyers Perocid vízben oldhatatlan részében jelenlevő feketeszínű nehéz szemcsék titánvasból állanak, amelyből a Perocid csak igen keveset, vagy semmitsem tartalmaz.

A nyers Perocidban még egy, jelenleg is a tudományos és laikus érdeklődés központjában álló elemnek — a rádiumnak — a nyomai is feltalálhatók. 1000 kg. nyers Perocidban összesen 0.7 mg. rádium van, vagyis 0.00007%; természetesen még elenyészőbb mennyiségű rádium az, ami pl. 2 kg. nyers Perociddal 100 liter permetező folyadékba kerül. Mivel a rádium esodálatos tulajdonságai folytán, annak minimális mennyisége is kifejezheti a hatását, K. Portele osztrák földművelésügyi államtitkár felveti azt a kérdést, hogy vajjon a nyers Perocid rádium-tartalmánál fogva nem hat-e károsan a növényzetre. Erre vonatkozólag érdekesnek tartom megemlíteni Stoklasa prágai tanár vizsgálatait. Stoklasa azt tapasztalta, hogy a rádium, így a nyers Perocidban levő rádium is, nemhogy kártékonyan hatna a szőlőre, hanem a rádium által fejlesztett emanáció még elősegíti a szőlő fejlődését.

Bohnár János dr.,
a m. kir. növényélet- és kórtani állomás
vegyésze.
(Folyt. köv.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

K rovában csak a közérdekű kérdésekre adjuk meg a választ, ezért tessék állandóan figyelemmel kísérni a „Szerkesztői Üzenetek”-et is.

A szerkesztőséghez csak a lap szellemi részére vonatkozó levelek intézendők, hirdetései, lapreklamálási, cím-változtatási stb. ügyekben tessék egyenesen a kiadó-hivatalhoz fordulni.

Tenyészkancaik beszerzése. 90. kérdés. Lő-tenyésztő vagyok és minden évben a katonai célokra megfelelő csikóimat a miskolci lovató katonai bizottság szokta megvásárolni. Amennyiben lovaim nagyrészt elrekviráltak, tenyésztési célokra 5 drb kancaesikót óhajtanék venni olyan ménesből, hol szintén a fenti bizottság szokta a katonai célokra megfelelőket megvásárolni. Az illető tenyésztő le van kötve, hogy csikóit csak ennek a bizottságnak adhatja el. En pedig onnan 5 drb kancaesikót akarnék tenyésztési célokra vásárolni. Elérhetem-e ezt, ha e tekintetben kérvényt adok be valamelyik minisztériumba? H. A.

Felelet a 90. sz. kérdésre. Azoknak a tenyésztőknek, akiket a katonai pótlóvázó-bizottság rendszeren meg szokta venni a csikókat, ugyanaz a bizottság szokott kezére járni, ha netalán tenyészkancaikra lenne szükségük. Most, háboru idején meg van nehezítve a dolog, mert számfelletti fiatal kancaja egy tenyésztőnek sincsen;

hiszen a saját hiányainak pótlására kell mindenkinek a tulajdonában levő, tenyésztésre való kancaesikó. Ilymódon a hadügyminisztériumhoz való folyamodás — míg a háboru tart — teljesen hiábavaló lenne. A földművelésügyi minisztériumnak erre az ügyre szintén nincs közvetlen befolyása, bár minden lehető megtesz arra nézve, hogy a tenyésztőket tenyészkancaikhoz juttassa akár a hadi lókörházakban ily célra kijelölt kancaik után, akár pedig azért, hogy az állami ménesekben feleslegessé váló, minden tenyésztésre való kancaát, öregot, fiatalot, kizárólag tenyésztőknek fenntartott árveréseken a tenyésztők kezébe juttat. A folyó évben már meg voltak ezek a maguk idejében széles körben hirdetett árverések. Kisbéren, Báboluán és Mezöhegyesen is sok jó tenyészkanca került ilymódon a tenyésztőkhoz. Lehet, hogy a jövő évi fedeztetési idény kezdete előtt ismét lesz egy ilyen árverés a sorra kerülő 3 évesekből. Az ilyen alkalmat tenyészkancaik hiányában levő tenyésztőnek nem szabad elmulasztani, de e téren folyamodással semmit sem lehet elérni. Figyelemmel kell kísérni az árverések hirdetését és el kell menni az árverésre. Az árak a nagy keresletnél fogva magasaknak látszanak, de tekintetve a mai magas loárakat, még igen méltányosak. Ilyen árverésen csak az kap kancaát, aki megyei gazdasági egyesületi bizonyítvánnyal igazolja tenyésztői mivoltát és kötelező nyilatkozatot ír alá, hogy a megvett kancaát tenyésztésre használja s azt a körletére nézve illetékes méntelepparancsnokság engedélye nélkül el nem adhatja.

Három útja van tehát most a tenyésztésre való kancaik beszerzéséhez:

1. Forduljon illetékes (miskolci) katonai pótlóvázó bizottságához és kérje — ahogy a kérdésben is fel van téve —, hogy a körletében levő más pótlótenyésztőknél esetleg számfellett levő kancaesikók közül az állításkötelezettség alól nehányat felmentsen, természetesen az illető tenyésztők lakhelyének és címének közlésével.

2. lépjen érintkezésbe a megyei gazdasági egyesülettel, hogy a hadi lókörházaknál időközönként tartani szokott loosztályozások alkalmával eladásra kerülő kisorolt lovak, illetőleg kancaik eladásának helyéről és idejéről esetenként értesítsék és

3. kísérje figyelemmel a lapokban hirdettetni szokott magán- és állami ménesbeli loárveréseket. K. M.

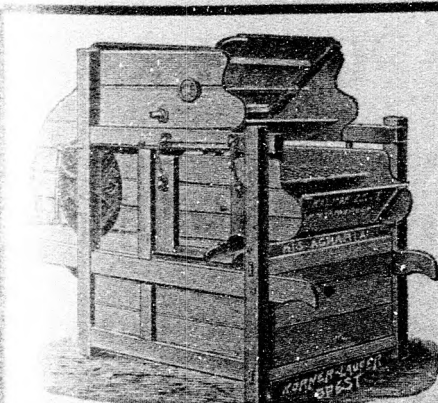
Serteshizlalás. 91. kérdés. A süldőhizlalásra nézve kérek felvilágosítást. F. J.

Felelet a 91. sz. kérdésre. A 3/4 éves süldőt nem célszerű csak burgonyával és tengerivel hizlalni, mert ezekben nincs annyi fehérje, amennyit a még növekedő sertés kíván. De miután ma a fehérjében gazdag takarmányok ugyszólván megfizethetetlenek, korpát ajánlunk vásárolni, mert ha a korpával való hizlalásnak nem is vagyunk barátja, de annak az ára legalább elég mérsékeltlen van megszabva. Azonkívül természetesen tengerire is van szükség, melynek mikénti bevásárlásáról a „Köztelek” 40. számának „Az idej kukoricatermés sár alá vétele és határárszabása” című közleménye tájékoztat. Árpát nem lehet serteshizlalásra kapni. A legtöbb hizlaló beéri most azzal, ha sertesei páronként 250—300 kg. élősúlyt érnek el s

¹⁾ E táblázatban feltüntetett értékek, Északamerikából származó négy különböző monacithomokra vonatkoznak.

²⁾ A gyár a vevőnek küldött számlához a szállított Perocid hivatalos elemzésének az eredményét is mellékeli: ha a Perocid 45%-nál több cerföldet tartalmazna, azt a gyár nem számítja fel, ellenben, ha kevesebb van benne mint 45%, azt a vevő javára írja. A szállított Perocidból a gyár mintát is vesz magának s ha a vevő esetleg kételkednék a számlához csatolt elemzés helyességében, jogában áll a gyár által visszatartott minta hivatalos megelemezését kérni s ha a szállított Perocid certartalma tényleg kisebb, a vevő a különbözetet visszakapja, ellenkező esetben az elemzés költsége a vevőt terheli.

³⁾ A Perocid certartalmának a meghatározásához a wien Pfanzenschutzstation által előírt eljárást használtam. Anélkül, hogy ezt az eljárást itt ismertetném, csak azt kívánom megjegyezni, mely szerint e módszerrel dolgozva, legjobb esetben is csak 16—18 óra alatt végezhető el a Perocid certartalmának a meghatározása. Szerintem e sorok írójának egy olyan tényleges eljárást kidolgozta, amelynek alkalmazásával 1—2 óra alatt megtehető, hogy a vizsgált Perocid hány százalék cerföldet tartalmaz. E módszert, továbbá a Perocidra vonatkozó egyéb vizsgálataimnak az eredményét — miután a m. kir. növényélet- és kórtani állomás kémiai laboratóriumában jelenleg behatóan foglalkozom a Perocid elemzésével — magyar nyelven a m. kir. földművelésügyi miniszter kiadványai között megjelenő „Növényéleti Közlemények”-ben fogom ismertetni.

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek. ■■■■ Európaszerte első helyen elismert kiténő szerkesztő és legoliosabb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták” és „Herkules” tengerimorzsolók

Ez évi újdonságainkról sziveskedjék ingyen árjegyzéket kérni.

KALMÁR ZS. és Társa, Hódmezővásárhely

különleges terménytisztító gépgyár és vasöntöde.

IRODALOM.

csak kevesen hizlalnak 350 kg.-ig. A hizlalás tartama 5—8 hónap s ez a rendelkezésre álló takarmány mennyiségén kívül főleg a sertések étvágyától függ, mert ha a sertés néhány havi hizlalás után már rosszul eszik, nem célszerű a hizlalást erőltetni. A valószínűen szükségessé váló takarmány mennyiségének megállapítása végett legegyszerűbb abból a feltevésből kiindulni, hogy a mangolica a feletetett dara után 20%-ot gyarapodik, bár 22 s másrészt 18 százalékos gyarapodások is fordulnak elő, utóbbi azonban főleg csak nagyon hideg vagy forró időben. Ha a sertések kezdetbeli súlya pl. 70 kilogramm és ha azokat legalább 250 kilogrammra akarjuk hizlalni, akkor 180 kilogramm gyarapodás elérésére 9 q dara lenne szükséges. Ennek egyrészt azonban fölöslegessé teszi a rendelkezésre álló burgonya és az esetleg beszerzendő korpa. Hogy mennyi a burgonyája, azt nem tudjuk s ezért csak annyit mondhatunk, hogy lisztesebb fajtát feltételezve, 45 kilogramm 1 kilogramm darát pótol és hogy a sertések párja naponta mintegy 3 kilogramm párolt burgonyát fogyaszthat. A korpa hizlaló hatása csak kevéssel múlja felül a tengeri hizlaló hatásának felét s ebből naponta 1 kg. volna addig etetendő, míg a sertések 3 kg. burgonyát kapnak, ha pedig utóbbi elfogyott, a korpa is elhagyható. A további számítás most ez: 85 pár sertés 764 q darát kíván, hogy 70 kg.-ról 250 kg.-ra hizzon. Ha a burgonyakészlet pl. 600 q, akkor az 133 q darát pótol. A burgonya fehérjeteralmának növelésére 200 q korpa volna beszerzendő, mely kereken 100 q darát helyettesít s úgy a beszerzendő tengeri körülbelül 530 q volna. Darát természetesen mindig annyit etetnénk, amennyit a sertések a burgonyán és korpán kívül számottevő maradék nélkül enni képesek s a hizlalást addig folytatnánk, míg vagy a sertések hanyatló étvágya, vagy a takarmány elfogyása annak megszüntetését szükségessé tenné.

Cs. I.

Angol takarmányrépa eltartása. 92. kérdés. Mennyi ideig lehet földben hagyni az angol takarmányrépát? Talán ez a fagyot is kibírja? Amit a földből fel nem etethetek, hogyan rakassam el?

M. B.

Felelet a 92. sz. kérdésre. Angol takarmányrépája tulajdonképpen a fehér tarlórépának az a fajtája, melyet turnipsznak neveznek. Ez a répa kevésbé érzékeny a fagy iránt, mint a takarmányrépa, de erős fagy azt is elpusztítja. Hogy mennyi ideig hagyható a földben, az természetesen attól függ, hogy mikor kezd erősebben fagyni s hogy ugyanakkor hó borítja-e a répát. Ha a sorbavetett turnipszra a sorok közötti földet kapával vagy megfelelő ekével reáborítjuk, akkor kiállja a nem túlhideg telet s tavasszal esirázik, hacsak a tél folyamán apródonként kiszedve fel nem etetjük. Az őszszel kiszedett turnipsz csak besavanyítás által vagy úgy is eltartható, ha prizmába rakva csak a fagy beálltával földeljük be, de a földtakaró csak vékony legyen s föléje szalmát terítünk, mely langyos időben levonandó a prizmáról s csak akkor terítendő ismét reá, ha később megint erősebben fagy. Langyos időben a vastagon letakart turnipsz felmelegszik és rothad.

Cs. J.

A biztosító, a tej- és a földbérli szövetkezetek. A Magyarországi Szövetkezetek Szövetsége valóban hézagpótló akcióra határozta el magát, mikor megindította a *Magyar Szövetkezeti Könyvtár* című vállalatát, mely irodalmi színvonalon felüli egyes kötetekben a szövetkezeti mozgalom különböző ágazatainak ismertetését. Eddig hat kötet jelent meg a vállalatból, melyek a szövetkezeti bírói döntvényeket, a szövetkezeti törvényeket, a hitelszövetkezetek, a fogyasztási és értékesítő szövetkezetek ügy- és könyvvitelét, végül a szövetkezeti gabonarakárokat és a pincészeteket tárgyalják alapos szakismerettel. Méltóan illeszkedik be a sorozatba a legújabb, X. kötet, mely az imént jelent meg a könyvpiacra s a szövetkezetek három fajtát, a biztosító, a tej- és a földbérli szövetkezeteket ismerteti. A két utóbbi fajta a szövetkezeti mozgalomnak annyira napirenden van, hogy egy könyv, mely velük tárgyilagos szak tudással foglalkozik, mindenesetre szíves fogadtatásra talál. A biztosító szövetkezetek s ezek között különösen a Gazdák Biztosító Szövetkezetének a szélesebb körben való propagálása a háborús helyzet dacára, sőt talán annál fogva idősebb, mert mindenképpen kívánatos, hogy a külföldi biztosító intézeteket kiszorítsák lassanként a magyar biztosítók, a gazdatársadalomban pedig a szövetkezeti biztosítás.

A könyv első részében a biztosító szövetkezetek lényegét és hasznát fejtegeti, vázolja a kereskedelmi törvény biztosítási részét s a biztosítási ügyletek nemait. A biztosító szövetkezetek között ismerteti a kötet altruista jellegénél fogva az Országos Gazdasági Munkáspénztárt is, melynek nem csupán szervezetét tárja elé, hanem kiváló hatásait is, melyek valóban örvendetesek az ipari munkásbiztosítás hazai rendszerének kudarcaival szemben. A gazdák részére különös érdekel bir a fejezetnek a balesetbiztosításra vonatkozó része.

A Gazdák Biztosító Szövetkezetét külön cím alatt ismerteti a kötet, vázolja a szövetkezet alakulásának körülményeit, a szövetkezet működését, fejlődését s pénzügyi eredményeit. Megkapóan s világosan állítja elé az altruista intézményt, melyet a gazdák közszükségérzete teremtett meg s minden részében alkalmas arra, hogy a gazdák bizalmát megnyerje működése iránt. Részletesen tájékoztat az intézet egyes osztályainak, a jégkár-, tűz- és életosztály működéséről s függelékképp világos képet ad a szövetkezettel kapcsolatos „Gondviselés” társulat népes temetkezési biztosító tevékenységéről.

A biztosító szövetkezetek sorában külön cím alatt tárgyalja a kötet az állatbiztosító szövetkezeteket is. Szabatosan s kellő precizitással nyújt felvilágosítást az állatbiztosító községi szövetkezetek alakításának módjáról, kifejtve e szövetkezetek elönyeit s eddigi eredményeit. Kiterjeszkedik a szövetkezetek állategészségügyi feladataira is, majd az ügyvezetés részletes vázolója után e szövetkezetek központját, a Magyar Kölcsönös Állatbiztosító Társaságot mutatja be. E részből tudjuk meg azt is, hogy hazánkban egy biztosító szövetkezet az 1840-ben

alakult Marosszéki Tűzkármentő Társaság volt az első formálisan megalakult szövetkezet.

Amint a könyv nem elégszik meg a hazai szövetkezeteknél sem a meglevők tárgyalásával, hanem kiterjeszkedik a szövetkezetek terjedésének az akadályaira is, hasonlóképp jár el a tej-szövetkezetek ismertetésénél is, amit a kötet második nagy részében találunk. A munkácsi megalakításában, a tej gazdaságos kihasználásában, az értékesítési viszonyok javításában s az állattenyésztés fejlesztésében látja a tej-szövetkezetek közvetlen előnyeit, amelyekről részletesen s nagy szakértelemmel bizonyít. Nagyon érdemes a figyelemre a könyv e része is, mely többek között az alapításnál előforduló hibákban, a szakismeretek és az üzemi ellenőrzés hiányaiban s a céljegygyzéssel kapcsolatos nehézségekben keresve a tejszövetkezetek boldogulásának az akadályait, az orvoslás irányát vidéki és országos központok szervezésében jelöli ki.

A kötet harmadik főrésze a földbérli szövetkezetek elönyeit, alakításának módját, ügyvezetését és ellenőrzését vázolja nagy következettséggel úgy, hogy mindenki élvezettel forgathatja, aki birtokpolitikával foglalkozik. Elénk tárva a földbérli szövetkezeti mozgalom történetét, külön-külön ismerteti meg a földbérli szövetkezetek különféle fajtaival: 1. a társas bérletekkel, 2. az önálló földbérli szövetkezetekkel, 3. a bér munkásszövetkezetekkel és 4. a hitelszövetkezetekkel kapcsolatos bérlecsoportokkal. A szövetkezeti mozgalom ezen ágazatában különös szerepet szán az Altruista-Banknak, de nagy jövőt jósol a szövetkezés e nemének a telepítő politika erőteljesebb megindulásával azokon az alapokon, amelyeket a Darányi-féle telepítési politika kijelölt. Nagyon helyesen helyezt sulyt a központi ellenőrzésre, ami központ híján a Magyar Gazdaszövetség feladata lenne, úgy hogy a földművelésügyi kormány sem nyújt segínyt a földbérli szövetkezeteknek, ha a szövetség ellenőrzési joga alapszabályilag nincs biztosítva. Még a legelő-társulatokra is kiterjeszkedik a könyv, amely eszerint egyike a Magyar Szövetkezeti Könyvtár legértelmesebb s legeredetibb kötetének. Szerzői: Paur Ödön, Hajnik Pál, Kirschnek Ödön és Vantsó Gyula dr. érdemes munkát végeztek a kötet megírásával, melyet bárkinek ajánlhatunk, aki a szövetkezetek e fajtáival meg akar ismerkedni. A könyv, mely tizenegyv terjedelmű, csinos kék vászonkötésben, tiszta nyomással 2 koronáért kapható a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségénél, vagy a Patria-könyvkereskedésben (Budapest, Üllői-ut 25.) (s)

Szerbia vámpolitikája. Irták: Flavii. Különlenyomat a „Magyar Gazdák Szemléje” szeptember-októberi számából. Budapest, 1915. Ez az értékes tanulmány azt bizonyítja, hogy Szerbia eleitől fogva féltékenyen őrizte önállóságát, hogy az 1878-ban neki felajánlott váumutó visszautasította. Ennél fogva az a vád, mely szerint a monarchia mezőgazdasági érdekeinek védelme miatt tört volna ki a mostani háború, a múlt eseményeivel megcáfolható. A szerbeket hatalmi és közpolitikai érdekek vezették.

„A Cél” havi folyóirat októberi száma igen érdekes és változatos tartalommal jelent meg. Raffay Sándor „A magyarság visszatelepítése”

DEBRECZENI MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁR R.-T.

(Gyártelep és iroda: VARGAKERT, Délisor 19.)

Ajánlja régi árakban:

Tolórendszerű „HORTOBÁGYI-DRILL”, kanalas rendszerű „HAZAI-DRILL”
műtrágyaszórával kombinált „NAPOLEON-DRILL”

vetőgépeit, mely sorba vet és sorba trágyáz, továbbá egyetemes acélékéket S V jegyű 2-, 3-, 4-tagu boronákat, tárosás répavágókat, dobrendszerű szecsavágókat, kukoricaültető- és morzsolókat.
Szíveskedjék árajánlatot kérni.

amelyekben az amerikai magyarok időszerű közéleti kérdéseit fejtegeti. *Janosréti* a parasztságot veszi védelmébe az élelmiszer-nyersora vádjával szemben. *Peregrinus* Caburi politikai könyvét ismerteti. *Wlassics* Tibor dr. Kemmerick Miksa filozófiai műve fölött elmélkedik. Versket *Fábián* Géza, szépirodalmi részt *Bojnár* Mátás dr. irt. „A magyar-után-ügy reformja” a kérdés történeti fejlődését adja. A közgazdasági, szemle- és irodalom-rovat gazdag és változatos. „A Cél” előfizetési ára évi 12 K., megrendelhető a kiadóhivatalban, Üllői-ut 14. Kapható minden nagyobb könyvkereskedésben és a budapesti pályaudvarokon.

Mezőgazdasági Szemle. A mezőgazdaság összes ágait felölelő folyóiratunknak enesei *Dörner* Béla szerkesztésében megjelenő legutóbbi száma is a közérdekű cikkek egész sorát közli, melyek közül főlegmélésre méltók: A nemesített Székács-féle buza, *Serbán* János miniszteri tanácsostól. *Mathiasz* János katonatelepi szőlőtelege, *Kovács* Bélától. A vizkutató varázsvessző, *Biró* Jánostól. Németország és a gyógynövénytermelés. A versenyaku árpabogár kártétele és irtása, *Kadocsa* Gyulától. Széna- és szalmakazlak és boglyák sulytartalma. Tépott tengeriszár eltartása. Kubikosmunka leszámolása. Az előszállási uradalom magyar gulyája. A háboru és az időjárás, *Hollós* Sándortól. Nehány statisztikai adat Oroszországról és Franciaországról. stb. A cikkeket számos kép díszíti. A Mezőgazdasági Szemle félévenként 650 koronáért rendelhető meg özv. *Röszler* Károlyné címén, Budapest, I., Bösztörmenyi-ut 11.

A gazdaközönség köréből.

Gondoskodjunk tavaszi buzavetőmagról!

A csapadékos időjárás miatt a buza alá kerülő földek nagy része viz alatt áll és így a mélyfekvésű földek nagy része buzával nem lesz bevethető. Nagy veszteség előtt állunk különösen ma, amikor a kenyér a főtáplálékunk. Most van csak igazán helye, hogy a tavaszi buza termésével foglalkozzunk. Felhivom az illető tényezők figyelmét, hogy a tavaszi búzát ne dobják piacra, mert az ősszel be nem vethető buzaterület tavasszal várja a vetőmagot.

(Ráckeresztur.)

Kotányi Manó,
urad. intéző.

A háborus sertéshizlalás.

Az egész országban a panasz egyre nagyobb a zsirdrágaság miatt és mindenütt a sertéseket hizlaló gazdákat szidják, hogy miért nem adják hizott sertéseiket olcsóbban. Halljuk a bölcs tanácsokat, hogy le kell szállítani az árakat és rekvirálni kell az élő sertést 3-4 K.-ért, amiből még a levonás is legyen. Akik a gyakorlati életet ismerik, azok tudják, hogy a hizlalóknak drága pénzben kell a nem átvészelt sertéseket megvenni, amelyekből szerintem legalább 30% elpusztul. Ehhez járul a kukorica rendkívül magas ára.

A hizlalók a zsirhatárszabástól sok helyen megijedtek és már vonakodnak beállítani új hizókat. Félnék attól, hogy a hizott sertéseket az akolban fogja az állam lefoglalni. Mások

attól tartanak, hogy a kukoricakészletük elfogy, egyesek azon gondolkodnak, hogy vajjon a beállított sertések, amelyek oly nehéz munkával és kockázattal készültek el, esetleg a román behozatali szerződéssel agyon lesznek ütve s így jelentékeny anyagi károkat lesznek kénytelen eltérni.

A kormány jól tudja, hogy a hizlalás kérdésén segíteni kell s így bizni lehet, hogy gondoskodik a sertéshizlalók takarmányszükségletéről és nem fogja ellenkezőleg a sertésektől a kukoricát elvenni.

(Békova.)

Halbrohr Mór,
földbirtokos.

VEGYESEK.

Maik számunk tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	1569
Egyrőlmásról	1569
A levegő nitrogénjének jelentősége mezőgazdaságunk és honvédelmünk függetlenítése szempontjából	1572
Mennyi Magyarország évi herevetőmagszükséglete?	1573
Gyakorlati tapasztalatok a gépszántás körül	1574
Az erdélyi népies lötenyésztés	1575
A veszettség aggasztó terjedése	1575
A tej előállítás drágulása	1578
A Perocid, mint a rézgálicot pótló védekezőanyag	1578
A gazdaközönség köréből	1581
Levélsek	1579
Irodalom	1580
Vegyesek	1581
A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete közgyűlése. — Eljegyzés. — Hósi halál. — Burgonya rekvirálás. — Az idei dohánytermés bevétele. — Gazdatisztek grúléja. — A Nyitra vármegyei Gazdasági Egyesület. — A Torda aranyos vármegyei Gazdasági Egyesület. — A hal határdráinak megállapítása. — Pozsony vármegye a feldult kárpáti falvak érdekében. — A székesfevárosi iskolák zöldsetermelése. — Városi élelmiszeri központja. — A barlangtalaj trágyák és a háboru okozta trágyahiány. — Allatkereskedelmi Közöny	1584
Kereskedelem, tőzsde	1585
Szerkesztői Hírek	1586

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének közgyűlése.

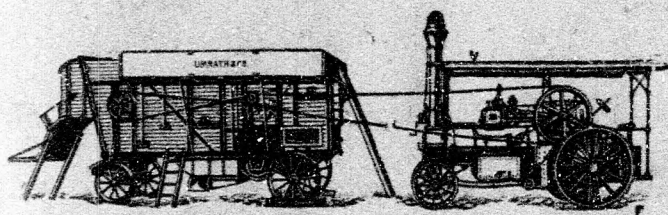
A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete Esterházy Miklós herceg elnöklete alatt f. hó 28-án délelőtti székházában tagjainak nagy érdeklődése mellett tartotta meg rendes évi közgyűlést. Az elnök melegen üdvözölvén a megjelent tagokat, a földművelésügyi miniszter képviselőjét, *Ferdinándy* Bertalan osztálytanácsost, *Rudónek* Gyulát az OMGE. igazgatóját és képviselőjét, rövid beszédében rámutat arra, hogy a szövetkezet sikeresen küzdött le a háborus esztendő nehézségeit és megerősödve került ki az elmúlt gazdasági év küzdelmeiből. Erre mutat az a körülmény, hogy a szövetkezet módjában áll a tagok számára félmillió koronánál több vásárlási visszatérítést nyújtani. Ezzel a szövetkezet fennállása óta 1.124.049 koronát térített vissza tagjainak, azaz az általuk jegyzett alaptőkét csaknem teljes egészében. Ez a körülmény kétségteljesen bizonyítja a szövetkezet alaptőkét csaknem teljes egészében. Ez az intézmény is eredményesen működik közre. A nagy helyesléssel és éljenzéssel fogadott elnöki

megnyitó után a közgyűlés az igazgatói jelentést felolvasottnak tekinti. Ehhez *Haydn* Karoly dr. szőlő, nagy elismeréssel emelvé ki az igazgatóság fáradhatlan munkáját, amely lehetővé tette, hogy a kereskedelmi és ipari árak nagymértékű elvonása mellett a munkaerő megcsökkenésével is olyan működést fejtett ki a szövetkezet, amiben garanciája van annak, hogy célját mindenkor betölti. Kiemelendő a tisztviselői kar buzgó munkáját, mire a közgyűlés köszönetet szavaz az igazgatóságnak és elismerését fejezi ki a tisztviselői kar irányában. *Szelezky* Iván a felügyelőbizottság jelentését mutatja be és ennek kapcsán az igazgatóság javaslatát a nyereség felosztására nézve. A 129,645 K. 78 f. nyereségből fordítandó 61,396 K. 41 f. az esedékes szelvények beváltására, 20,000 K. a tartalékalap javára, 16,176 K. 65 f. az OMGE., ugyis, mint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének céljaira, 20,000 K. a nyugdíjintézet javára, a 12,872 K. 70 f. pedig a jövő üzletév számlájára viendő át. A közgyűlés egyhangulag magáévá teszi a javaslatot és a felmentvényeket minden irányban megadja. Ezután *Esterházy* Miklós herceg elnök köszönetét fejezi ki a földművelésügyi miniszternek a háborus esztendő alatt tett célravezető intézkedéseiről és felkéri annak képviselőjét, *Ferdinándy* Bertalan osztálytanácsost annak tolmácsolására. *Jeszenszky* Pál királyi tanácsos, vezérigazgató előterjesztése alapján egyhangulag felhatalmazta a közgyűlés az igazgatóságot, hogy a tagok visszatérítési számláján mutatkozó minden 200 koronából az illető tag nevére egy új üzletrészt saját hatáskörében kiállíthasson s azt a tag rendelkezésére bocsáthassa. A közgyűlés ezután a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségébe *Esterházy* Miklós herceget, *Barcza* Károlyt, *Halász* Zsigmondot, az idei nagygyűlésre pedig *Esterházy* Miklós herceget, *Nagy* Ferenc dr.-t, *Pirkner* Jánost és *Hoffer* Sándort küldötte ki. Sorra kerülő a választások, az igazgatóságba újból megválasztottak: *Esterházy* Miklós herceg elnök, *Ambrózy* Gyula gróf, *Halász* Zsigmond, *Harsány* Oszkár és mint új tag, *Csekonics* Sándor gróf, a felügyelőbizottságba pedig annak régi tagjai. Ezzel a közgyűlés véget ért. A közgyűlést követő igazgatósági gyűlésen az igazgatóság *Serbán* Iván dr. igazgatósági titkárát a cégjegyzésre jogosította fel.

Eljegyzés. *Kneusel-Herdliczka* Ernő, okl. mérnök, a debreceni m. kir. gazdasági akadémia tanára eljegyezte vindai *Kuales* Godofréd, volt besztercei-nyitrai vármegyei alispán, országgyűlési képviselő özvegyének, szül. *Sahling* Leonidának leányát, *Hildt*. *Kneusel-Herdliczka* Ernő lapunk kedves munkatársa, akinek eljegyzése alkalomával sok boldogságot kívánunk.

Hósi halál. Nagyselmeci ifj. *Toldy* Zsigmond m. kir. honvéddhadnagy, századparancsnok a nagyszabonyi honvéddalvezérségben, Keletgaliában, Tarnopol vidékén harcolva, október hó 8-án ellenséges kézibombától találva, 17 éves korában hősi halált halt. *Toldy* Zsigmond, a Hontvármegyei Gazdasági Egyesület titkára, fiát gyászolja az elhunytban.

Burgonyarekvirálás. Általános a panasz, hogy a burgonya maximális árának megállapítása

Gőzcséplőkészletek

utólérhetetlenek szerkezet- és kivitelben, teljesítmény-, üzembiztonság- és könnyen kezelhetőségben; 43 éves tapasztalat.

UMRATH és TÁRSA, Budapest, V., Vilmos-császár-ut 60.

Gyártunk: lokomobilokat, utimozdonyokat, gőzcséplőgépeket, szalmaszájtókat, szalmakazalozókat, járgányokat, cséplő- és tisztítógépeket, takarmánykészítőgépeket, vető- és aratógépeket, borsajtókat, szivattyukat.

Gazdagon illusztrált árjegyzék kívánatra ingyen.

óta mindkevesebb burgonya kerül forgalomba és különösen a városok nem tudják burgonya-szükségleteiket fedezni. Hogy ezen a bajon segítsen értesülésünk szerint a földművelésügyi miniszter elhatározta a burgonya rekvirálását s elsősorban a székesfőváros közfogyasztásának biztosítására szükséges burgonyamennyiségek rekvirálását tervezik. Természetesen a rekvirálás alkalmával a burgonyáért nem a maximális árat, hanem amint a kormányrendelet előírja, a maximális árnál métermázsánként 1 koronával kevesebb árat fognak fizetni. Akinek tehát eladó burgonyája van, igyekezzen azt még a rekvirálás előtt eladni. Bertsek Ottó, a földművelésügyi minisztérium burgonyatermelési tanára (Budapest, Mészáros-uca 56/b) a hozzá beérkező eladási ajánlatokat szívesen fogja közölni egy a városokkal, mint mindazokkal, akik burgonyát akarnak vásárolni.

Az ideai dohánytermés beváltása. A dohányjövendeki központi igazgatóság rendelkezése szerint az ideai dohánybeváltás ezévi december 13-ika és 1916. február 29-ike között lesz. A hat felügyelőség körzetében harminchét állomáson lesz beváltás. A beváltást a dohánybeváltó hivatali személyzet háborus megapadása következtében több helyen maga a hivatalfőnök fogja végezni s ebben a beváltási időszakban kevesebb beváltóbizottság fog működni, mert a termelési terület csökkenése következtében kevesebb a beváltandó dohány. A pénzügyminiszter az 1913/15. évekre kiadott dohánybeváltási árhatározat érvényességét az 1916. termelési évre azzal a módosítással terjesztette ki, hogy a beszállított dohány beváltási ára fejében kijáró pénzüsszegen felül ennek tíz százalékát árpótlék gyanánt engedélyezte. Az egyes állomásokon a beváltás kezdete: Budapesti felügyelőség: Budapest, december 13—1916. febr. 14., Érsekújvár, dec. 13—1916. febr. 19., Bács, jan. 3—22., Nagyatád, jan. 3—22., Fadd, dec. 13—1916. jan. 29., Kiskunfélegyháza, jan. 3—20. Aradi felügyelőség: Arad, jan. 3—febr. 29., Battonya, jan. 3—febr. 29., Békéscsaba, jan. 3—febr. 22., Csóka, jan. 3—15., Nagybecskerek, jan. 3—26., Szeged, jan. 3—febr. 4., Temesvár, jan. 3—febr. 8., Zombolya, jan. 17—31., Fogaras, febr. 3—11., Marosvásárhely, jan. 3—15. és febr. 16—25. Debreceni felügyelőség: Debrecen, jan. 3—febr. 19., Hajdudorog, dec. 16—1916. febr. 29., Polgár, jan. 3—febr. 22., Nagyléta, jan. 3—26., Érmihályfalva, dec. 27—1916. febr. 29., Szatmár, jan. 3—febr. 25., Nagykároly, jan. 3—febr. 26. Miskolci felügyelőség: Miskolc, dec. 20—1916. febr. 22., Mezőkövesd, jan. 3—febr. 17., Kápolna, december 20—1916. febr. 5., Rakamaz, jan. 3—febr. 26. Nyiregyházi felügyelőség: Nyiregyháza, dec. 13—1916. febr. 26., Nagykálló, dec. 13—1916. febr. 25., Kiszvárd, dec. 13—1916. febr. 17., Nyírbátor, dec. 20—1916. febr. 26., Vásárosnamény, dec. 20—1916. febr. 25., Nagytárkony, jan. 3—febr. 29. Szolnoki felügyelőség: Szolnok, jan. 3—febr. 29., Tiszaroff, jan. 3—febr. 8., Jászvásár, dec. 15—31., Jászberény, jan. 3—febr. 8.

Gazdatisztek gyűlése. A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete, Nick Ede udvari tanácsos elnöklete alatt tartott igazgatóválasztmányi gyűlésén Jeszenszky Pál kir. tanácsos, ügyvezető-igazgató bejelentette, hogy Fabricius Endre az egyesület ügyvezető-titkára a haretéren soronkívüli zászlóssá lépett elő és hősiességéért az ezüst vitézségi éremmel tüntették ki, amit a választmány őszinte örömmel vett tudomásul. Jeszenszky Pál kir. tanácsos a tagsági ügyekről szóló jelentést terjesztette elő ezután, amiből kitűnik, hogy az egyesület taglétszáma a háborus idők alatt gyarapodott. A számvizsgáló-bizottság jelentése alapján tudomásul vették, hogy ebben az esztendőben az egyesületi vagyon is jelentékenyen szaporodott. A gyűlés tárgya volt ezenkívül a gazdatiszti gyermekek részére föllálandó internátus ügye is. A választmány örömmel győződött meg az igazgatói jelentésből, hogy az internátus létesítéséhez szükséges anyagi eszközök teljesen rendelkezésre állnak az egyesületnek s annak megvalósítását kizárólag a háborus viszonyok akadályozzák. Tudomásul vette a választmány az egyesületi iroda nyári tevékenységéről szóló jelentést. Az egyesület a nyári folyamán különösen a gazdatiszti állásközvetítés terén ért el jelentékeny eredményeket, ma már egy a földbirtokosok, mint a gazdatisztek jóval nagyobb mértékben veszik igénybe az egyesület díjtalan közvetítését. A választmány ezenkívül jelentékeny anyagi segítyt folyósított gazdatiszti özvegyek és árva részére. A választmányi gyűlést követőleg a Mezőgazdasággal és Erdészettel Foglalkozók Nyugdíjintézete tartott igazgatósági gyűlést, amelyen tudomásul vették az intézet vagyoni állapotáról szóló igen kedvező igazgatói és felügyelőbizottsági jelentést.

A Nyitrai vármegyei Gazdasági Egyesület folyó hó 18-án Mezey Gyula kir. tanácsos elnöklete alatt gyűlést tartott, melyen elhatározta, hogy a III. hadikölesőre 10,000 koronát jegyez és a hadikölesőn sikerének előmozdítása érdekében kifejtendő odaadó munkásságra tagjait, a megye összes közéleti gazdasági és jóléti bizottságait, lelkészeit stb. felhívja, a hatóságokat pedig fölkéri, hogy az alájuk rendelt közegek ezirányú tevékenységét irányítsák és ellenőrizzék. A Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének felhívása folytán foglalkozott a városok élelmiszerrel való ellátásának kérdésével és megállapította, hogy a városok élelmiszeri nehézségeinek gyökeres orvoslása a felesleges közvetítők kizárásával, a fogyasztók szervezésével és a városoknak a termelő szövetkezetek által való ellátása útján érhető el. Erre azonban a mostani háborus időt alkalmasnak nem tartja. Megbizta a titkárt, hogy a rendes idők beálltával terjesztesse elő ezekre vonatkozólag indokolt részletes javaslatot. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének végrehajtóbizottsági és a Magyar Gazdasági Szövetség igazgatóválasztmányi gyűléséről szóló jelentés kapcsán foglalkozott az Ausztriával való gazdasági kiegyezési szerződés előkészítésének ügyével. Az Ausztriával való gazdasági kiegyezés

kérdésének végleges megoldását a háború befejezése előtt időelőttinek látja. Azonban elismerően véli, hogy a kettős monarchia két államának kormányai az előzetes tárgyalásokat már a háború folyamán megtegyék és ez a kiegyezés nagy kérdését előkészíték. Meggyőződése, hogy a magyar kormány csak úgy tudja Magyarországi gazdasági érdekeit sikeresen megvédeni, ha végleges állásfoglalását az összes gazdasági érdeklőkör véleményének ismeretével és kellő figyelembevételével teszi meg, ennek érdekében felterjesztéssel fordul az igazgatóválasztmány a magyar földművelésügyi kormányhoz, hogy azon kérdéseket, amelyekre nézve különösen kívánja a mezőgazdasági társadalom véleményét megismerni, a gazdasági egyesületekkel idejekorán közölje. Ennek a kérdésnek tanulmányozására, valamint a gazdasági kiegyezéssel kapcsolatos ügyek figyelemmel kísérésére és tisztázására bizottságot küld ki. A vármegye alispánjának megkeresésére foglalkozott az igazgatóválasztmány a vadhus határának a megállapításával és megállapította, hogy ez célra nem vezet, mert a vad igen kevés és a határárszabás a vadhusat a forgalomból csak kivonná, tehát nem szolgálná a kívánt célt. Tudomásul vette a választmány a földművelésügyi miniszter leiratait. A hadsegélyző-bizottság felkérésére elhatározta, hogy egy hadi zászlószöveget vesz és a nyitrai vasturulba egy ezüst szöveget veret. Elhatározta továbbá, hogy a rokkantügyi-bizottság működését támogatja, az országos buza-fajtaverseny nyitrai kísérleteit tisztviselőivel ellenőrzeti és a tisztviselőknek rendkívüli drágasági pótlékot szavaz meg. Végül megállapította a választmány az ősi közgyűlés tárgysorozatát.

A Torda-aranyosvármegyei Gazdasági Egyesület a harmadik hadikölesőre a gazdasági egyesület alaptőkéjéből 2000 K-t jegyzett, mely összeggel az egyesület összes jegyzése 5000 K-ra emelkedett.

A hal határának megállapítása. A belügyminiszter a törvényhatóságokhoz intézett rendeletében szabályozta a halakak maximálásánál követendő eljárást. A földművelésügyi miniszter ugyanis figyelmeztette a belügyminisztert arra, hogy a haltenyésztés, mint a mezőgazdaság külön ágazata, főleg amióta a halaknak a halgazdaságokban rendszeres hizlalásával kapcsolatban üzik, annyira elterjedt, hogy a piacra vitt halaknak súlyszerinti felerésze ma már ilyen termelésből származik. Mivel a hizlalásra többnyire árpát, kukoricát, rozst használnak, nyilvánvaló, hogy ezeknek a magvaknak a drágulása a haltermelés költségeit is nagyban emelte, vagyis a halakak maximális árának hatóságilag való megszabásánál a termelést drágító összes tényezőket csakugy figyelembe kell venni, mint a többi élelmiszeleknél. Ezért a belügyminiszter felhívja a törvényhatóságokat, hogy a halhatárak megállapításánál előzetesen megbízható és érdektelen szakértőket is hallgassanak meg, hogy a haltenyésztők érdekei is megőrzésnek. Halászati szakértőkül a miniszter az Országos Halászati Egyesületet, esetleg szül-

BÉRSZÁNTÁST

kettősrendszerű gőzekével

SZOLINSZKY JENŐ és TÁRSA

csakis 1916. évi idényre vállal:

mérnöki és bérszántó vállalat,

Telefon: JÓZSEF 51-52.

BUDAPEST, VII., DAMJANICH-UTCA 58. SZ.

közvet, az Országos Halászati Felügyelőséget ajándéka.

Füzony vármegye a feldult kárpáti falvak érdekében igen követésre méltó példát nyújtott. Legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy 1% os pótdót vet ki és az e címen befolyó kerek 35,000 K.-t a sokat szenvedett felvidéki nép segélyezésére fordítja.

Városok élelmezési központja. A drágaság kisebb városokban különösen érzékeny szokott lenni, mert a kisebb városok a fogyasztók számának korlátolt volta miatt részben nehezebben jutnak ajánlatokhoz, másrészt az ajánlati feltételek a kis mennyiség miatt kedvezőtlenebbek szoktak lenni, a beszerzési és szállítási költségek pedig aránytalanul nagyok. Ennek a kedvezőtlen állapotnak megszüntetése végett *Rosenauer Ottó dr.* Zólyom város polgármesterének meghívására Besztercebánya, Breznóbánya, Kőrmöcbánya, Léva, Losonc és Zólyom városok megjelent polgármesterei október hó 20-án Zólyomban megtartott alakuló értekezletükön kimondták az egyesülést és elhatározták, hogy a szükségleti cikkek közös és egyöntetű beszerzése céljából Zólyomban a városi polgármester vezetése alatt beszerzési központot létesítenek és ezen egyesülésüket békében is tovább kívánják fenntartani, hogy a németországi Zwecksverbandok mintájára a lakosságnak előnyös áron és minőségben való ellátása végett közös üzemeket létesítsenek és tartssanak fenn. Tervbe vették, hogy a városok közötti arányos elosztás mellett közös-husvágó- és feldolgozó-telepet, hízaldát, jéggyárat, kertészeti telepet, kenyérgyárat stb. fognak felállítani. A beszerzési központ a városok külön rendelkezési jogának fenntartása mellett, tehát egyetemleges felelősség nélkül minden elsőrendű szükségleti cikket fog közvetíteni. Ugyancsak meg fogják szervezni a városok környékét a termelt árunak a központba való levezetése és irányítása végett. A piaci árakat egyöntetűen fogják megállapítani. A közérdekű kérdések megbeszélése alapján határozatba ment, hogy a kormányhoz felirati kérvényt intéznek, hogy 1. az általános rekvirálást sürgősen rendelje el, 2. az elsőrendű élelmiszeket vagy ezek közül egyeseknek kivételét tiltsa el, 3. a tüzelőanyagok biztosíthatása végett a katonai célokra bevont s így teljesen hiányzó fuvarok helyett, katonai fuvarokat bocsásson olyan városok rendelkezésére, amelyeknek termelt fájuk van, de ezt fuvarok híján az erdőből lehozatni képtelenek.

A Magyaróvári M. Kir. Gazdasági Akadémiai Hallgatók Gazdasági Egylete f. hó 12-én d. u. 10 órakor tartotta alakuló közgyűlését *Lónány Ödön* védnök h.-akadémiai tanár jelenlétében. *Németh István III.* éves hallgató elnöklete alatt. A közgyűlésen megválasztották a tisztviselőket s elintézték a III. hadikölesön jegyzését. A közgyűlés egy pályatételt is tűzött ki. A pályatétel címe: „Az állattenyésztés és tartás különböző ágazatainak követendő eljárások”. A pályadíj nagysága 100 K. Pályázati határidő 1916. május 15. Pályamunkát csakis egyleti tagok kaphatnak s e jogot az akadémia elvégzése után még két évig gyakorolhatják. Az akadémia felügyelősége erősen megtogyott bár a hadba-

vonulások miatt, de akik itthon maradtak, azok a komoly időkhöz illő munkakedvvel kezdték meg az új háborus tanévét.

A barlangtalajtrágyák és a háború okozta trágyahiány. A győzelem biztos reményében minden erőnket összpontosítjuk, a táplálkozás biztosítására a talajnak is minden eráját igénybe vesszük. A talajból elvont erők pótlására, a lepadt állatlétszámtól elegendő trágyát nem várhatunk és a trágyapótlás minden nemét megpróbáljuk, mert a trágya most igen nagy értéket képvisel. A barlangok talajának trágyaértékéről magyar szaktudósok már több ízben irtak. Különösen vegyészeink és barlangkutató tudósaink foglalkoztak tüzetesebben a kérdéssel. A kutató tudósok részéről *Horusitzky Henrik*, vegyészeink közül holdogult *Kosztány Tamás dr.* és *Ernst Kálmán dr.* foglalkoztak alaposabban a barlangtalajok trágyaértékével. A két vegyész a barlangtalaj citromsavban oldható foszforsav-tartalmát 11-6%—13-28%-ban állapította meg. Jelentős trágyaértékük kiaknázása a költségek magassága miatt akadt meg, mivel a barlangok távol esnek a mezőgazdaságilag művelt területektől és a barlangtalaj szállítási költségei beleszámítva a járatlan helyekig leendő utcsinálást, igen megrágitotta ezt a trágyaanyagot, a gazdaságilag termelt trágyák költségével szemben. De most a háborus idők alatt ugy a termelés, mint a termés igen megrágitott. A földtől mindent kíván a gazda és a talajnak vajmi keveset adhat vissza. A föld termőerejének kizsárolása ellen küzd a magyar földbirtokos, melyhez különben a barlangtalajok trágyaértéke igen jelentékeny segítséggül áruhat. Számos barlangunk bőséges tartalommal bírnak. Csak a *szeletnai* barlang foszforban gazdag talaját barlangkutató tudósaink 7000 métermázsára becsülték 1910. évben. A változott viszonyok, de főképpen a felszökött árak a barlangtalajok rendszeres kiaknázására elhozták az időt, mert még a háboru után is hosszú ideig nem leszünk abban a kellemes helyzetben, hogy termőtalajunknak az elvont tápanyagokat visszaadhassuk, a föld termőképességét fenntartsuk a gazdaságban termelt istáltótrágyával. Rendkívüli idők, rendkívüli dolgokat teremtenek, a barlangtalajok kiaknázására az idő már elérkezett.

Az Országos Sertéskereskedelmi Egyesület *Blantz Jenő*, elnöklete alatt választmányi gyűlést tartott. *Pártos Szilárd dr.* titkár részletesen beszámolt az egyesületnek a sertés-hizlalóipar tengerbiztosításának érdekében kifejtett legutóbbi tevékenységéről és arról, hogy a legújabb kukoricarendelet sem biztosítja eléggé a hizlalók tengeriszükségletének kielégítését. Vásárlási engedélyek kiadása körül ugyanis a legnagyobb zavarok vannak és határon egyáltalán nem lehet kapni. A hizlalóipar, melynek egy esztendő óta tartó fennakadása okozta kizárólag a mai nagy zsirhiányt és zsirdrágaságot, még mindig épp oly válságos körülmények között van, mint egy év előtt. Ha a kormány ezután sem biztosítja a hizlalóipar tengeriszükségletét, még a mainál is nagyobb zsirinség és drágulás fog bekövetkezni. Javaslata elhatározta a választmány, hogy ily értelemben ír fel a kormányhoz és a tengeri bevásárlá-

sának és szétosztásának a H. T. útján való központosítását kéri.

Allatkereskedelmi Közlöny. Az Országos Sertéskereskedelmi Egyesület hivatalos lapjának, az „Allatkereskedelmi Közlöny”-nek legújabb száma igazán változatos és gazdag tartalommal jelent meg. A sertésüzlet körébe eső időszerű kérdéseket a lap mind tárgyalja. A lap főszerkesztője *Ofner Jenő dr.*, felelős szerkesztője *Pártos Szilárd dr.*

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű r.-t. közgyűlése. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű r.-t. f. hó 26-án tartotta *Lánczy Leó* titkos tanácsos, főrendiházi tag elnöklésével 34. rendes évi közgyűlést, amelyen 117,200 darab részvény képviselőtében 33 részvényes jelent meg.

A közgyűlés elé terjesztett jelentés megállapítja, hogy bár az üzletév első hónapjaiban a mozgósítás következményeit kellett elviselni és az üzemek teljesítőképessége csak kis mértékben volt kihasználható, az ügyvitel a fennálló óriási nehézségek dacára megfelelő sikerrel járt. A vasérctermelés 3.111.459 métermázsra, a saját használatra termelt barna szén 3.280.497 métermázsra volt, a kohók 1.386.883 métermázsra nyersvasat szolgáltatottak (964.281 métermázsával kevesebbet, mint a múlt üzemévben), az acélöntéstermelés pedig 1.867.372 métermázsra rugott, 512.902 métermázsával kevesebbre, mint az előző üzletévben.

Az utolsó években eszközölt új építkezések és átalakítások befejezést nyertek.

A tiszti nyugdíjintézet vagyona múlt év december végén 4.844.357,45 korona volt, a munkástársadáké 3.213.975,04 koronára emelkedett. A balesetbiztosítási alap 82.876,51 korona volt.

A társaság a hadi jótékonyt szolgáló nagyobb adományok mellett, hadbavonult munkásai családtagjainak segélyezésére és drágasági pótlékokra tetemes összegeket fordított.

A testvérvállalatok közül a Hernádvölgyi Magyar Vasipar r.-t. 7 százalékos osztalékot fizet.

Az Unio es. és kir. szab. vas- és bádogyártársaság az 1914. üzletévre 7 százalékos osztalékot fizetett az 1913. évi 10 százalékkal szemben.

A Kaláni Bánya és Kohó r.-t. 1914-iki üzletéve igen kedvezőtlen viszonyok között folyt le. A még elért felesleg a fennállott bankkövetelések letörlesztésére fordított.

A közgyűlés az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó javaslatát elfogadta, a jelentést tudomásul vette s ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt egyhangulag megadta.

Eszerint az 1914—1915. üzletév 9.120.895 korona 88 fillér nyereségéből az értékesítési alap javadalmozására és egyéb leírásokra összesen 2.500.000 korona fordították, az alapszabályszerű jutalékok levonása után a tartalékalap javára 264.835 korona 84 fillér esik. A részvényesek a 40 millió korona részvénytőke után 17%-os osztalékul részvényenkint 34 koronát, összesen 6.800.000 koronát fizetnek ki, a különtartalékalapra 600.000 koronát, a tisztviselők nyugdíjalapjára 100.000 koronát, a társadákknak 100.000 koronát, hadi jótékonycélokra újabb 100.000 korona jut és a fennmaradó 3.641.881 korona 74 fillért a jövő üzletév számlájára vezetik át.

Az esedékes szelvényt folyó évi november 1-től kezdve 34 koronával váltják be.

A közgyűlés felügyelő-bizottsági tagokul az eddigi tagokat és új tagnak *Poisson Agost* részvényest választotta meg.

Beigazolandó,

hogy mily feltétlen bizalommal vagyunk a hazai viszonyoknak megfelelően tökéletesített 1914-es modellű

hajlandók vagyunk komoly vételszándéku gazdaságoknak Caterpillar motoros szántókészletünket hosszabb időtartamu próbaszántásra szállítani.

Galántai nemzetközi versenyen a CATERPILLAR érte el a legkedvezőbb szántási eredményt: a legrövidebb idő és a legcsekélyebb benzinfogyasztás mellett.

Holt CATERPILLAR Company Vezérképviselte, Budapest, V. ker., Hold-utca 15. szám.

CATERPILLAR

SZÁNTÓ-GÉPÜNK

abszolút üzembiztossága és minden talajra alkalmas volta iránt,

Csapadékeloszlás és hőmérséklet.

(1915. október hó.)

Vidék	Honos havi óra- csapadék X/1-31.	Tényleges esnye- gök X/1-27. milliméter	Csapadékos napok száma X/1-27.	Honos havi hőmérséklet C° X/1-27.	Tényleges havi hőmérséklet C° X/21-27.
I. a	64	47	10	7.7	7.5
I. b	68	65	9	9.3	7.5
I. c	61	52	9	9.3	7.5
I. d	70	75	11	9.8	7.7
II. a	67	117	12	8.1	7.5
II. b	81	138	13	8.4	7.5
II. c	73	100	12	9.1	7.5
II. d	94	133	14	9.4	7.7
III. a	77	118	9	9.7	7.7
III. b	70	119	15	8.2	7.5
III. c	82	90	13	6.4	5.5
III. d	68	81	11	8.0	7.5
IV. a	70	49	10	5.9	4.5
IV. b	75	78	9	6.5	5.5
IV. c	70	60	8	7.8	6.9
IV. d	94	?	?	7.5	6.6
V. a	70	65	7	8.2	7.0
V. b	65	48	9	9.3	7.2
V. c	78	59	8	8.1	6.9
V. d	117	?	?	6.1	5.6
VI. a	65	70	10	9.8	8.1
VI. b	75	84	10	9.6	8.4
VI. c	80	64	10	9.4	8.3
VI. d	64	71	5	7.3	3.8
VII. a	78	39	6	6.7	3.0
VII. b	70	42	8	7.3	5.6
VII. c	48	51	5	7.6	5.5
VII. d	52	46	7	7.5	5.6
VII. e	45	43	7	6.5	3.5

Időjárás.

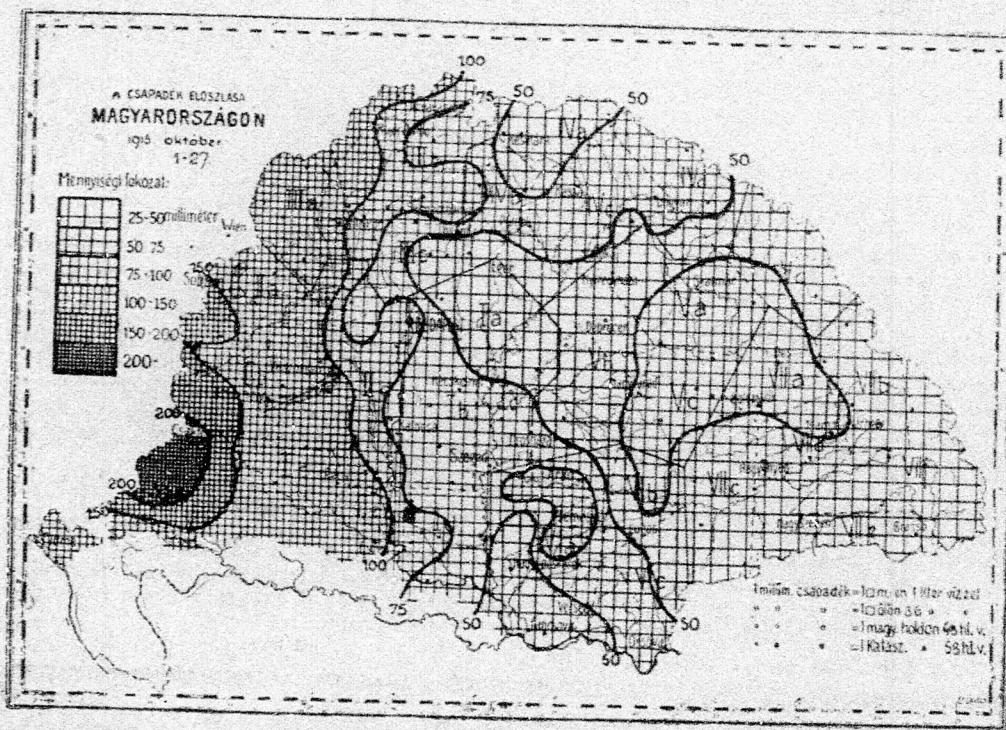
Budapest, 1915. október 27.

Az elmúlt héten (okt. 21-27) teljesen öszrefordult az idő. A tényleges hőmérséklet kevesebb az átlagosnál. Ha a különbség nem is valami kirívó és nagy, mégis határozott és az egész

országra nézve általános. Különösen Erdélyben domborodik ki erősen az őszi hőmérséklet hűvös jellege, amennyiben ott a tényleges 3 és 4 fokkal csekélyebb az átlagosnál. Az ország egyéb részein ez a különbség csak 1 1/2-3 fokot tesz. Az ilyen alacsony heti átlagok többnyire beállott fagy következtében jönnek létre. Ennek ellenére az Alföld egész területén és a dunántúli dombvidékeken még alig mutatkozott némi fagy, legfeljebb gyengébb dér. Az Alföldet koszorúzó hegyvidékeken azonban, Erdélyt is beleértve, az elmúlt héten már gyakori vendég volt a fagy. Így Kolozsvárnak 5, Nagyszebennek 4, Botfalunak 6, Marosvásárhelynek 4, Nagyenyednek 3 fagyos éjjele volt és a hideg Botfalun érte el tetőpontját, ahol 26-án reggelre -6°-ra süllyedt az éjjeli hőmérséklet. A máramarosi tájakon és a Felvidéken kevesebbszer fagyott és az alsó hőmérsékleti végletszámok is csekélyebbek. Az Alföldön csak a nyírségi és hajdusági homokról, meg Csáktornya tájáról rendelkezem fagyadatokkal, egyebütt csakhogy éppen a fagy-pontot érte el a hőmérséklet. Aránylag a legnagyobb hideg Debrecen táján lehetett, ahol a hőmérő 24-étől kezdve minden éjjel 2-3 fokkal a fagypontra alá ereszkedett.

A mai nappal lezárjuk az októberi csapadék áttekintését abban a feltevésben, hogy a hátralevő 4 nap már nem fogja az eddigi képet lényegesen megváltoztatni. Az októberi csapadékról nagyon különbözően fognak itélni az ország mezőgazdái. Míg az egész Dunántul és a Felvidék nyugati részei tulsok esőben részesültek, addig az ország összes egyéb részein az eső nem lépte túl a sok évi átlagvonta kereteket, sőt imitt-amott lényegesen azokon alul is marad, amit az érdekeltek ebben a nedves évjáratban persze alig fognak hiányként emlegetni. Egyben azonban mindannyian egyetérténi fognak abban, hogy mindenütt tulságosan gyakran esett, amit kisebb csapadékok mellett is bosszantó munkazavart kelthetett.

Sávoly Ferenc dr.

A térkép felosztása varmegyék szerint:

(k. = kelet, ny. = nyugat, d. = dél, é. = észak.)

- I. Duna-Tisza köze: a) Heves, Szolnok (Tisza jobbpartja). — b) Pest. — c) Szolnok (Tisza balpartja), Csongrád. — d) Bács.
- II. Duna jobbpartja: a) Moson, Sopron, Vas k., Győr, Komárom — b) Vas ny., Zala, Veszprém. — c) Fejér, Tolna, Somogy. é. — d) Somogy d., Baranya ny. — e) Baranya k.
- III. Duna balpartja: a) Pozsony é., Nyitra é. — b) Trencsén, Turóc, Árva, Liptó, Zólyom. — c) Pozsony d., Nyitra d., Bars Hont, Nógrád.
- IV. Tisza jobbpartja: a) Szepes, Sáros. — b) Gömör. — c) Borsod, Abauj, Zemplén d., Ung d., Bereg d. — d) Zemplén é., Ung é., Bereg é.
- V. Tisza balpartja: a) Szabolcs, Szatmár. — b) Hajdu, Békés, Bihar k. — c) Bihar ny., Szilággy k. — d) Máramaros.
- VI. Tisza-Maros szöge: a) Csanád, Arad ny., Torontál, Temes. — b) Arad k., Krassó é. — c) Krassó d.
- VII. Királyhágón túl: a) Szolnokdoboka, Kolozs k. — b) Beszterecenaszód, Marostorda k., Udvarhely é. — c) Kolozs ny., Tordaaranyos ny., Alsófehér ny., Hunyad. — d) Tordaaranyos k., Marostorda ny., Kisküküllő, Alsófehér k. — e) Szeben, Fogaras, Brassó. — f) Nagyküküllő, Háromszék, Udvarhely d., Csik.

NYILTTÉR.

(E rovatban foglaltakért nem vállal felelősséget a szerkesztő.)

Tejet

Évi kötés mellett, azonnali vagy későbbi szállításra legmagasabb árban és minden mennyiségben vásárol budapesti nagy vállalat. — Megkeresések a Köztelek kiadóhivatalába kéretnek „Tej 817” jellege alatt. 817

Kimutatás a ragadós állatbetegségek elterjedéséről.

(Kredeti jelentés a „Köztelek” részére.)
1915. október 27.

A betegség neve	Fertőzve volt		Múlteti állapot			
	K.	U.	K.		U.	
Lépfene	86	101	99	113	78	83
Veszétség	300	316	311	323	147	157
Takonykór	42	61	46	66	19	19
Szaj- és körömfájás	518	3702	549	4140	2602	21043
Juhhimlő	9	9	9	9	27	38
Ivarsz. hóly. kiütés	3	8	4	33	8	21
Rühkór	219	405	238	415	84	174
Bivalyvész	49	91	42	75	31	54
Sertésorbánc	80	238	80	245	101	268
Sertésvész	503	2192	511	2339	453	2184

Ausztriában 1915. év okt. 20-án fertőzve volt: vesztéssel 35 k. 36 u., takonykórral 20 k. 23 u., ragadós szaj- és körömfájással 1023 k. 15882 u., sertésvészszel 58 k. 119 u.

Németországban 1915. év szept. 15-én fertőzve volt: takonykórral 108 k. 110 u., rag. szaj- és körömfájással 2613 k. 10269 u., sertésvészszel 458 k. 571 u., rag. tüdőlobbal — k. — u.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Napijelentés a gabonátözsderől.
1915. október 29.

A Magyar Mezőgazdák Szövetsége gabonaosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)
Gabonaneműekben üzletkötések nem történtek. Az országos rekvirálások folytán az üzlet teljesen szünetel.

Ürlemények és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetsége abraktakarmányosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)
Az abraktakarmánycikkek árai a következők voltak Budapesten zsákkal teljes vagonrakomány vételénél 100 kilogrammonként:
Finom korpa — } Maximális ár 18.50 F.
Goromba korpa — }
Roszkorpa — }
Budapesti gyári repcepogácsa — 51.—52.—
Szárított répaszelet zsák nélkül ab állomások — 34.—34.50
Malátacsira — — — — —
„Milka” tejelőtakarmány ab Hatvan — — — — —
Szörplé 48—50% cukortart. hordó nélkül ab cukorgyár — 28.—28.—
Lukullus ab Budapest vagonrakományok vételénél — 58.—30.—
Lukullus ab Budapest kisebb mennyiség vételénél — 60.—

Gazdasági áruszükségleti cikkek.

18 Magyar Mezőgazdák Szövetkezele árusztályának jelentése a „Köztelek” részére.)
 Zsiradékok. Az üzletben az utolsó jelentési időszakban nem mutatkozik lényegesebb változás. A forgalom valamivel szűkebb határok közé szorult, mivel az előállítás és a kínálat gyengébb, de mivel a kereslet állandóan élénk, az árak változatlanul tartottak maradtak.
 Jegyzékek:
 I. r. fehér forrázott táblaszalonna, friss áru, nagyobb kocsiakománnyok vételénél, nehéz minőségű — 730 — K.
 Könnyebb minőségű — 725—730 K.
 Elsőrendű perzselt (paraszt) szalonna — K.
 I. r. pestvárosi disznózsír, nagy hordókban 800—805 K. 100 kg.-ként, minden levonás nélkül.

Budapesti takarmányvásár. (A székesfővárosi vásárgazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.) Okt. 29.

Hozatalok és árak.

Szállastakarmányok.	Fölhozatal:	Árak métermázsánként élőkben:
Régi széna I. rendű, ó.	30 szekér	1400—1700
„ „ II. „ „	65 „	1000—1300
„ „ I. „ „ új (csak június-júliusban)	— „	—
Régi széna II. rendű új (csak június-júliusban)	— „	—
Muharszéna	60 „	1500—2000
Lucarnaszéna	5 „	1600—2100
Zabos-bükkönyszéna	10 „	1300—1800

Összesen szállastakarmány... 170 szekér.
 Átlag 1200 kg. Összes súly 204.000 kilogramm.

Szalma s alomfélék.

Alomszalma	45 szekér	900—1000
Zsupszalma	5 „	1100—1300
Szalmaszecca	— „	—
Rétiszéna III. r. csomagolásra	5 „	900—900

Összesen szalmaféle — 55 szekér.

Átlag 1200 kg. Összes súly 68.000 kilogramm.

A vásár iránzata s forgalma: Legtöbb széna érkezett Alsónémedről és Lacházáról. Legtöbb szalma érkezett Soroksárról és Üllőről.

A kínálat: elegendő volt. A vevők száma: rendszeres. A kereslet: élénk. Az árak a vásár folyamán: hanyatlottak.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben e héten a kereslet ismét élénk volt és szilárd iránzat mellett azonnali szállításra volt finomított szesz nagyobb tételekben sürgősen keresve, azonban a teherátvitel korlátozása folytán nyerszesz a mezőgazdasági szeszgyáratól gyéren érkezik a finomítottéhoz, miért is a rendeléseket — dacára a vevők túrelmének sürgötéseinek — nem lehetett azonnal elszállítani, hanem a beérkezésük sorrendjében.

Finomított szesz adózott 360—370 koronáig kelt el és mezőgazdasági finomított is ezen árban adnak csak el. Második ajánlata hiányzik.

Denaturált szesz szilárd és élénk kereslet mellett 132—135 koronáig kelt el. Kisebb tételek drágábban.

Mezőgazdasági szeszgyárak részére kontingens nyerszesz élénken volt ajánlva és a kínált tételek tartott áron keltek el.

A sertésüzlet heti szemléje.

(Az Országos Sertéskereskedelmi Egyesület heti jelentése.)

1915. október hó 23.

Az a sertésérdekltség már e hétre várta a zsír-árának megszabását, az árak nem mutattak jelentősbb csökkenést. Ez főleg annak tudható be, hogy a tenderüzlet egyelőre teljesen megszünt, már pedig, amíg a malacok nem jutnak elegendő kukoricához, addig a húsítás nem fog megindulni és a ma hiányzó zsírkészlet sem lesznek pótolhatók. A ferencvárosi sertésüzlet, ahova az elmúlt héten 7083 darab sertést hajtottak fel, főleg a nehéz zsírsertések után volt nagy a kereslet. A könnyű árukban lanyhább volt az üzlet.

Fiatal zsírsertés 670 fillérig kelt el (elsőrendű). A másodikrendű és prima öreg zsírsertések 550—560 és 580—590 fillérig. A soványzsírsertésben a beállítani való szüldök voltak keresettek, de a vevők a bizonytalan helyzet következtében tartózkodtak az üzletől és az eladók által kért magas árakat csak egyes esetekben adták meg. A gazdaságba való malacok kínálata erősebben túlhatalta a keresletet. Az üzlet általánosságban változatlanul esendő forgalmu volt. A zsiradékokban ismét jelentékeny áremelkedés volt észlelhető. Zsír: 860 K. Háromdarabos szalonna 730 K., négydarabos 720 K., ötadarabos 710 K. A készletek oly csekélyek tehát, hogy a küszöbön álló maximálás sem képes gátat vetni az áremelkedésnek. A bécsi vásáron a kisebb felhajtás (6052 drb) következtében a I-a magyar zsírsertés 25 fillérrel drágábban, vagyis 555 fillérért kelt el. Könnyebb áru 10 fillérrel, nehéz hussertés 10—20 fillérrel drágult.

Budapesti lóvásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Fölhajtott:	Árak
Jobb minőségű hátszló, csikó	11 drb 300—1700
Könnyű kocsi (jukker)	73 „ 560—760
Nehéz kocsi (hantós)	86 „ 800—1260
Igás kocsi (nyugati vér)	52 „ 1050—2300
Igás kocsi könnyű	165 „ 580—900
Fuvaroslovak	33 „ 400—560
Parasztlovak	35 „ 100—430
Alárendelt minőség	192 „ 50—650

Összesen — 647 drb
 Eladatlan maradt — 343 drb

Iránzat: közép. Székesfőváros levágásra vásárolt 132 darabot 250—550 K.-ig.

Budapesti juhvásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Fölhajtott:	Árak
Magyarországból	6371 drb juh 22 drb kecske
Szerbiából	— „ juh — „ kecske
Összesen	6371 drb juh 22 drb kecske
Eladatlan maradt	— drb juh — drb kecske

(kilogrammonként élősúlyban, korona értékben).

Hizott fű	kg.	páronként
Hizott fű	172—204 ill.	kor.
Feljavított juhok	150—168 „	—
Kiverő juhok (anya)	120—172 „	—
Kisváltó kosok	— „	—
Durvaszűrű	130—164 „	—
Kecskek	120—132 „	—
Báránycok	— „	—

Iránzat: lanyha, az árak 10—12 fillérrel csökkentek, csupán elsőrendű áruk árak változatlanok.

Budapesti szurómarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Fölhozott:	Árak
Magyarországból élő borjú	137 drb 320—360 280—310
„ rugott „	9 „ 180—260
„ leszurt „	— „ —
„ éves növendék	— „ —
Ausztriából élő „	— „ —

Összesen — 146 drb
 Eladatlan maradt — darab élő borjú, — darab rugott borjú, — darab élő bárány, — darab leszurt bárány.
 Iránzat: élénk, az árak változatlanok.

Budapesti vágómarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Fölhajtás összege:	Minőség szerint:
Uj felhajtás — 2711 drb	Elsőrendű hizott 62 drb
Mult vásárról visszamaradt — „	Másodrendű „ 2532 „
Összeg — 2711 drb	Alárendelt minőség — 73 „
Eladatlan vágóhidra —	Növendékmarha 12 „
	Bivaly — 32 „
	Összeg — 2711 drb

Á r a k (100 kg.-ként élősúlyban minden levonás nélkül fillérben.)

1915. október 28.	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör	280—308	280—278	210—258
Tarka hizott ökör	300—330	270—298	220—268
Konzerv ökör	—	—	—
Tehén	262—290	228—260	190—226
Bika	264—288	232—262	190—230
Növendékmarha	—	190—230	—
Bivaly	—	170—230	—

Iránzat: lanyhább volt, az árak általában változatlanok, ellenben közepes minőségek és konzerváru 5 koronával métermázsánként emelkedtek.

Budapest-ferencvárosi zárt sertésvásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Heti felhajtás összege	Érkezett vagon	Érkezett összesen darab	Eladott	Eladatlanul maradt
okt. 22-101	212	7314	6951	1000
okt. 28-ig	—	—	—	—

Napi árak fillérben

N a p	Öreg nehéz páronként 250—350 kg.	Páronként 300 kg.-on felül	Páronként 220—300 kilogramm	Könnyű 220 kg.	Husos fajta
3) okt. 22.	550—560	670—680	660—670	600—660	—
okt. 28.	520—540	670—680	650—660	580—620	—

3) Az árak élősúlyban páronként 45 kg. élősúly és 4% levonással, kilogrammokban értendők.

Iránzat: lanyha, az árak könnyű árunál 10—20 fillérrel csökkentek.

Soványzsírsertés-árak.

(Eredeti tudósítás Uri Rezső sertésbizományostól [VIII. kerület, Népszínház-utca 22.] a „Köztelek” részére.)

1915. október 27.	kilogramm	fillér
Sertésveszén átment sertések	60—100	540—540
„ „	100—120	540—550
„ „	120—160	550—550
„ „	160—200	550—560
Sertésveszén át nem ment	60—100	500—500
„ „	100—120	500—520
„ „	120—160	520—530
„ „	160—200	530—550

Árak élősúlyban kilogrammonként 4% engedmény.
 Iránzat: szilárd.

Választási malacok kerestetnek!

Keresek azonnali vagy későbbi átvételre 6—12 hetes választási malacot, 100 darabos falkától egész 2000 darabig.

Értésítések BRILL LAJOS sertésbizományoshoz, Budapest, VIII., Kenyérmező-utca 6. sz. alá keretnek. Telefon: József 31-77.

Soványsertés-árak.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete jelentése.)

1915. október 29.

	kilogrammig	fillér
Sertésveszén átment sertések	60-100	520-520
" " " "	100-120	520-530
" " " "	120-160	530-540
" " " "	160-200	540-550
Sertésveszén át nem ment	60-100	500-500
" " " "	100-120	500-510
" " " "	120-160	515-520
" " " "	160-200	520-530

Árak elősúly kilogrammonként 4% engedményvel.

Irányzat: szilárd.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányai sertésüzemének jelentése a „Köztelek” részére.

(Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élet 40% levonással vevő javára értendő.)

	400 kg. felül	fillérig
Óreg nehéz páronként	300-400 kg.	
Óreg közép	320 kg. felüli súly	640-650
Fiatol nehéz	250-300 kg.	650-660
Fiatol könnyű	250 kg.	

A hizott sertésüzem irányzata: szilárd.

Kőbányára egészséges sertések forgalmi korlátozás alatt levő területekről is szabadon szállíthatók. A felkúrdási szándék a kertületi állatorvossal közlendő, ki mindenkor szolgál a szükséges utbaigazítással.

Jelentés a folyó hó 23-án Bécs-St.-Marxon megtartott szabad marha- és vesztegvásárról.

Felhajtattott a szabad marhavásárra:

Állatnem:	Ökör	bika	tehén	bivaly	Összesen
	373	108	616	—	1097 darab

Felhajtattott a vesztegvásárra:

Állatnem:	Ökör	bika	tehén	bivaly	Összesen
	8	15	15	—	38 darab

Osztályozás.

Shabadvásáron:

Vesztegvásáron:

Hizómarha	1020 drb	Hizómarha	30 drb
Csontosmarha	77 "	Csontosmarha	8 "
Összesen	1097 drb	Összesen	38 drb

Irányzat: a felhajtás 930 darabkal kevesebb volt, mint a múlt szombati vásáron. A vásár igen lanyha volt, eladás igen kevés történt és pedig a múlt hétfői árak mellett.

Gazdasági téli gyapottakarókat úgy lovak mint munkások részére 140x190 cm. nagyságban bérmentve K II. szállít és rendeléseket későbbi szállításra is elfogad:

„SOHR” lópokróc szállítási telepe Somgyiszil.

Tekintve, hogy csak korlátozott mennyiség áll rendelkezésre, ajánlatos a szükségletet biztosítani.

Bécsi juhvásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Felhajtás: Árak:

	drb	fillér
Magyarországból	150	Angot husos fűrk
Galicziából	—	Első. hizott fűrk
Oszták tartományokból	—	Közép. hiz. fűrk
Összesen	150	Selejtes juh

Irányzat: a vásár lanyha volt, az árak változatlanok.

Bécsi szurómarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28

Felhozatal:

	drb	fillér
Magyarországból élő borjú	—	—
Magyarországból leölt	—	—
Ausztriából leölt	3611	388-380
Ausztriából leölt	—	332-366
Magyarországból leölt bárány	—	290-330
Ausztriából leölt	13	K. párja
Magyarországból „zsirsértés”	—	630-630
Ausztriából „hussértés”	1518	430-556
Magyarországból leölt juh	—	—
Ausztriából leölt	484	300-350
Összesen	5646 db.	—

Irányzat: borjú 100 darabkal kevesebb volt, mint a múlt esztörtéki vásáron, az ünnepe miatt a szükséglet nagyobb és így a vásár szilárd volt. Elsőrendű borjú 8-10 fillérrel, a többi minőségű borjú 12-16 fillérrel drágult. Zsirsértés 20-30 fillérrel, hussértés 20 fillérrel drágult, juh és bárány változatlan maradt.

Bécsi sertés vásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 28.

Felhajtás: Származás szerint:

Minőség szerint:	drb	Magyarországból	drb
Hussértés	1141	Magyarországból	723
Zsirsértés	3165	Magyarországból	3161
Összesen	4306	Galicziából	270
		Oszt. tartományokból	152
		Németbirodalomtól	—

Eladatlan maradt 70 Összesen 4306

(Árak kilogrammonként elősúlyban fogyasztási adó nélkül, fillérekben.)

Elsőrendű magyar zsirsértés	570-572 kiv.	—
Középsértés	545-568	—
Óreg sertés	545-568	—
Könnyű és szedett sertés	420-500	—
Süldő (hengyel, erdélyi)	340-480 kiv.	—

Irányzat: élénk és szilárd, a kínálat zsirsértésben és hussértésben kevésnek bizonyult, emiatt a nehéz zsirsértés 17 fillérrel, a többi minőségű zsirsértés 10-15 fillérrel drágult. Hussértés szintén 30-40 fillérrel drágább lett.

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1915. október 25.

Felhajtás összege: Minőség szerint:

	drb	Minőség szerint:	drb
Hizott s legelőmarhában felhajtás	1836	Hizott marha	1836
Csontozni való marhában felhajtás	597	Legelőmarha (Wiedew.)	—
Összesen	2433	Csontozni való	597
Eladatlan maradt	33	Összesen	2433

Származási hely szerint:

	drb	Nem szerint:	drb
Magyarországi	354	Ökör	921
Galiczi és bukovinai	—	Bika	394
Oszták tartományokból	2079	Tehén	1124
Boszniai	—	Bivaly	4
Összesen	2433	Összesen	2433

(Árak 100 kilogrammonként elősúlyban, koronaértékben fogyasztási adó nélkül.)

	I. rendű	II. rendű	III. rendű
Magyar hizott ökör tarka	—	—	—
Galiczi hizott ökör	—	—	—
Tarka hizott ökör	322-334	284-316	240-276
Bikák	250-300	310	—
Hizott tehén	230-300	—	—
Legelőmarha	—	—	—
Kisgazdák hizó ökre	240-250	—	—
Csontozni való marha	170-220	—	—

Irányzat: a felhajtás 900 darabkal kisebb volt, mint a múlt hétfői vásáron, a vásár kezdete barátságos, emelkedő árakkal. Elsőrendű hizóökor a multbeli árakat megtartotta, II. rendű hizóökor 6-8 K-val, III. rendű hizóökor 4-6 K-val drágult. Bikák a kevés kínálat mellett 10-12 koronával, csontosmarha 8-10 koronával drágábban kelt el.

Szerkesztői üzenetek.

B. I. Nagyride. A Lepidium Draba, magyarul „szászsa”, Balázs Árpád szerint „Daravirágzásza”, a szerzők szerint „Borserejűfű”, „Borsika”, „Borsos torma”, „Szépitőfű”, „Törökországi torma”, „Pórmustás”, „Rézsuka”, „Sásafű” a keresztesvirágúak (Cruciferae) családjába tartozó közönséges gyomnak ismert növény. A nép nyelvén használt „Keserűfű” elnevezés helytelen, mivel a keserűfűfélék (Polygonaceae) evvel a növényvel nincsenek rokonságban, hozzá egyáltalán még nem is hasonlítanak. Évelő. Levelei szürkén pehelyesek, hosszú kásák, tojásdadok, öblösen fogasak, az alsók nyélbe keskenyednek, a felső szárólelők. Fehérszirmu virágzata sátorozó fűrt, termése duzzadt, szivalku, egy részük gyakran meddő. Magyarországon mint gyom előfordul mindenütt, leginkább az utak mentén, de található még nagy mennyiségben a legelőkon és a vetésekben is. A kultivált növények közül legtöbbször a nyulazapukában (Anthyllis Vulneraria L.) volt alkalmas találat, amelyben néha több százaléknyi mennyiségben fordul elő.

Hogy ez a növény Nagyride vidékén (Heves m.) az évben az őszi gabona között oly nagy mennyiségben termelt, hogy magjának takarmányul való esetleges felhasználása is indokoltnak látszik, feltűnő jelenség, annyival is inkább, mivel az utizásamag tudunkkal eddig sehol sem fordult elő nálunk oly mennyiségben, hogy annak hámi célra való felhasználása szóba került volna.

Lóhereszemmagyságu magja, baragos bíbor-piros színű. A benne nagy százalékban előforduló olaj-, protein- és szénhidrátartalmánál fogva értékes abraktakarmány. Mérgező anyag nincs benne, de etetésénél a gazdának mégis vigyázni kell, mert a mag bizonyos alkatrezései a benne foglalt „myrosin” behatására, ha vízzel jönnek érintkezésbe, illó mustárolajat fejlesztenek.

Az illó mustárolaj az állati szervezetben emésztési zavarokat, általános rosszullétet idéz elő, nem egy esetben súlyosan megbetegszik tőle, miért is mielőtt a Lepidium Draba magjának etetéséhez fognának, előbb belőle ezt a kellemetlen, ártalmas anyagot ki kell választani, még pedig a következő módon:

A megdarált magot, etetés előtt mintegy 12 órával le kell forrázni. Ezzel az eljárással elejét vehetjük minden bajnak, mert a myrosin, fehéranyag, vízben oldható és 60° C-nál megszikk, ezen állapotában hatástalan s többé nem fog illó mustárolajat a mag tartalmából kifejleszteni. Az így kezelt lepidiumörlemény azután a gazdaságban mint jóminőségű abraktakarmány felhasználható. Gerhardt Guido.

K. A. Zúrnháza. A honvédelmi miniszter a gyakorlati vizsgát tett, de érettségi bizonyítvánnyal nem bíró gazdatiszteknek nem engedélyezheti ugyan az önkéntességi jogot, gondoskodni fog azonban, hogy az ilyen gazdatisztek az alárendelt kaszárnyai tisztogatási munkák végzése alól mentesíttessenek s a műveltségi fokukhoz nem méltó szolgálatokra ne alkalmaztassanak, sőt részükre külön ismertető jelzést is fog elrendelni. A nagyobb gazdaságokban vezetői állást betöltő és a gazdasági terén is tekintélytel bíró gazdatiszteknek, kik érettségi bizonyítványt nem szereztek, kivételesen engedélyezni fogja az egyéves önkéntességi jelvény viselését, ha folyamodnak e jogért.

FIGYELJÜK
a tejlő teheneket,
ha a tejhozam apadni kezd!

FIGYELJÜK
a hizó jószágot,
ha a gyarapodásban megáll!

VÉDEKEZZÜNK
A
KEZDŐDŐ GÜMÖKÓR ELLEN!

A tuberkulinozás után, ha az pozitív, legott oltassuk be állatainkat a Jenner-Pasteur-féle gümökórellenes oltóanyaggal, mely tudományosan fundált oltási beavatkozással módunkban van az állattenyésztésben beállott zavarokat határozott kedvezően befolyásolni és az illető állatok produktivitását ismét emelni. Részletes utasítást — az állatorvos céljaira — készséggel küld:

Jenner-Pasteur Intézet
Budapest, VIII., Rökk-Szilárd-utca 39

Hadifoglyoknak télkabátok és öltönyök

Trikó vagy barchend
ing és alsónadrág,
kötött mellény,
takaró, katona-ing,
alsónadrág és kapca
ágynemű, szalmazsák.

Gutmann J. és Tsa

Budapest, VII., Rákóczi-ut 16. sz.

Sürgöncim: Textilgutmann, Budapest.

Kérjen mintázott ajánlatot!

Veszünk minden mennyi- ségben következő árukat:

gyapjút, csert, gubacsot, mézet, ká-
posztát, diót, szénát, szalmát, bort,
tűzfát, állatokat és minden néven
nevezendő gazdasági terméket.

**Mezőgazdasági Forgalmi
és Értékesítő Vállalat,**
Budapest, IX., Üllői-ut 55. sz.

Választott malac

(mangalica vagy Yorkshire) **megvételre
kerestetik.** Ajánlatot a kor, súly, darab-
szám és végső ár megjelölésével kér: **ura-
dalmi bérlőség, Győrzámoly,**

Pontos kiszolgálás! Olcsó árak!

GEDULDIGER HUGO

ruggyantabélyegzőgyár, vésőintézet, bombornyomda és
pecsétbélyegzőgyár,
Budapest, VI., Vilmos-császár-ut 17. sz.
Képes árjegyzék ingyen.

MAGYAR MOSÓGÉPGYÁR- MŰVEK RÉSZVÉNY-

TÁRSASÁG
BUDAPEST, IX., DANDÁR-U. 23.

Berendezünk teljes gőzmosódákat, gőzkonyhákat kór-
házak, szegényházak, munkástelepek, kaszárnyák,
fogházak, hadihajók s.b. részére. — Fertőtlenítő kö-
szülékek! — Mosóda berendezések kézi- és erőhaj-
tásra, mosó- és tisztítóintézetek, továbbá szállók,
intézetek, zárdák, gyógyintézetek, fürdők, magányo-
sok stb. használatára. — Centrifugagépek minden-
nemű kézműves és ipari célokra.

„Dandár” mintamosóda a gyártelepen.

Disznóöléshez

ajánlunk Ia. minőségű finoman darált

szavatolt tiszta minőségben. Magyar-Levantei Kivitelei
Vállalat, Budapest, VII., Baross-tér 16. Telefon József 13-85.

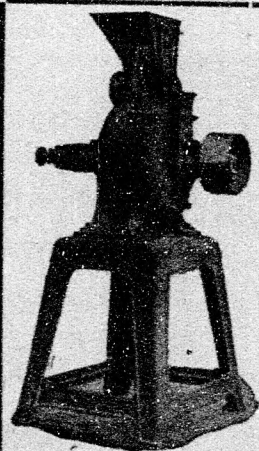
OLAJIPARTÁRSASÁG

Budapest, V., Akadémia-utca 6.

Gyár:

RAKOSPALOTA.

Gyártmányai:
repceolaj, legfinomabb
tábla- és étolajok; gép-
motorhajtó- és henger-
olajok. Mindenféle autó-
olajok, sztrádek, tech-
nikai és merev gépröl-
ök; olajpogácsák.

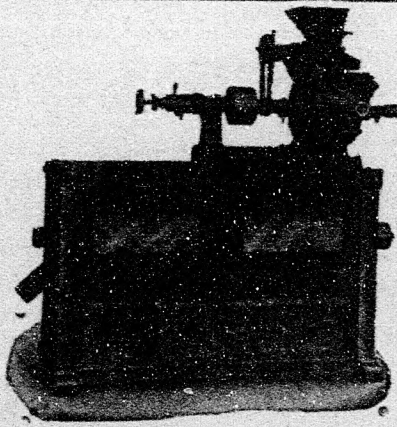
Lisztőrő- és daráló- malmok álló kövekkel

Tiszta kenyérlisztet készít!
Erő- és kézihajtásra. Mág-
neskészülékkel a vasrészek
elfogására! Egyszerű szer-
kezet! Szakember nem kell!

Használható minden iparágban,
mindenféle anyag megőrésére.

DÉNES B. betétitársaság

Budapest, Vilmos-császár-ut 61. k.

Ritka alkalom olcsó trágyázásra!!

A budapest-kőbányai trágyaszárítógyárnál nagyobb mennyi-
ségű, külsőleg megsérült **szárított sertéstrágya**

igen jutányos árban

eladó. Tekintettel a **korlátolt** mennyiségre,
azonnali érdeklődést kér

Budapest-Kőbányai Trágyaszárítógyár,

Budapest, IX., Üllői-ut 21., II. 1.

Telefon: 62-94.

Sürgöncim: **BETA.**

Bolinder nyersolaj- szántógépek

780

utban: Bolinder-motorok és alkatrészek raktárról azonnal jutányos áron szállíthatók. Díjmentes mérnöki kiküldetés. **Fleischl Sámuel géposztálya**, Budapest, V., Nádor-u. 28.

Bakancs

hadifogoly munkásoknak, erős talppal, bőrkéreggel, bőrsarokkal, jutányos áron. **Meg nem felelőt megtekintés után bérmentve visszaveszek.** **ALTMANN** cipőüzlet, Törökszentmiklós.

Akklimatizált „BON FERMIER“ francia vetőbuza

10 métermázsán felüli tételekben, métermázsánként 44 koronaért **eladó** ab Berettyóújfalun. **Gyapárosi gazdaság**, u. p. Mezőpeterd, Bihar megye. 899

RÉZGÁLIC

Dr. Aschenbrand-féle rézkénpor • **Rafila**

FENYŐ BÉLA műszaki nagykereskedő,
Budapest, V., Csáky-utca 43. Telefon interurbán: 121-64.

Birtokot keresünk,

mezőgazdasági vagy erdőbirtokot, bármely vidéken és bármely nagyságban, cserébe elsőrangú építkezésre, Bécs legjobb bérvidékén fekvő új, adómentes, csakis egy tétellel megterhelt kitűnő jövedelmezős bérpalotáért. Részletes birtokleírás a birtok árának és az átvehető teherterheléssel közlése mellett a **Bizományi Bank R. T.-hoz**, Budapest, VIII., Rákóczi-ut 17. intézendő. 883

A kisjenői főhercegi uradalomban

16 drb 1, 2 és 3 éves **tenyészbika**
fehér, magyar fajta

eladó. Érdeklődők sziveskedjenek alulírt felügyelőséghez fordulni.
A KISJENŐI FŐHERCEGI URADALOM HASZONBÉRLETE R.-T. GAZDASÁGI FELÜGYELŐSÉGE. 875

Azonnali belépésre, vagy január hó 1-re **keresek állandó** 857

főtiszt vagy kezelőtiszt

állást. 44 éves, okleveles gazdatiszt vagyok, a magyar, német és szláv nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírom. Elsőrendű gazdaságokban (Csehország, Nyitra megye) működtem, legutóbb egy 7500 holdas belterjes (fejérmezei) birtokot 13 éven keresztül önállóan kezeltem. Gözminőség, műtrágyák alkalmazásában, tejjgazdaságban, cukorrépa-termelésben, egyszerűen a gazdaság minden ágában nagy tapasztalatok felett rendelkezem. Együttal elvállalok jövedelmezőségi garanciát. Cim: **Jilek József** urad. tisztartó, **Zichyújfalun**, Fejér m.

Gőzeke-bérszántás!

A rebeci gazdaságban — félóránra a Mezőkomárom-Városhidvégi vasútállomástól, Somogy megyében

600 holdnak **azonnali felszántására ajánlatot kérünk**

LAMM B. ÉS FIAI CIMRE
BUDAPEST, V., HONVÉD-UTCA I. SZÁM.

Megjelent az új könyvkatalógus!

Ingyen küldi a "Patria" r.-t. Könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Állami nagy aranyéremmel, tisztelet- és győzelmi díjakkal, számtalan dicsérettel nyilatkozattal kitüntetett

óriási emdeni ludak

darabonként 40 koronaért kaphatók **várbogyai Bogyay Elemér** földbirtokos speciális emdeni ludtelepén, **Sárospatakon.** 898

Árlejtési hirdetmény.

Alulírott pótütegparancsnokság körülbelül **300 ló által termelt**

trágyát

árlejtés útján hoz **eladásra.**

A trágya naponként elfuvarozandó. Közelebbi felvilágosítást a pótütegparancsnokság naponként d. e. 9-11 óra között nyújt. Az ajánlatok **folyó évi november 10. déli 12 óráig** a pótütegparancsnokság irodájába: **Budapest, Hungária-körút 254,** lepecsételt borítékban nyújtandók be.

A cs. és kir. 12. tábori ágyusezred pótütegparancsnoksága.

900

EREDETI STOCK MOTOREKE

nagyszámu rendelés folytán csak
októberi szállításra kapható.

1200 gép üzemben.

6 éves referenciák tartósságra. Számos utánrendelés.

VEZÉRKÉPVISELET:

MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

OKL. GÉPÉSZMÉRNÖKÖK MÉRNÖKI IRODÁJA,
BUDAPEST, VI., VILMOS-CSÁSZÁR-UT 45., I. EM.

TELEFON: 76-94. SÜRGŐNYCIM: DIPLINGS.

Ha
bérbeadó birtoka van
vagy bérletet keres,

közölje címét a

Magyar Földbérlok Országos Szövetsége

birtokosztályával, mely

díjmentesen nyilvántartja
a bérbeadó birtokok leírását és bérletkeresőket.

Földbérlok Lapja

mind hivatalos lapjában az összes

bérbeadó birtokok és bérletkeresők

megtalálhatók.

Mutatványszám ingyen.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 24. sz.

„ALFA” pálinkafőzőüstök.

T. Alfa Separator Részvénytársaság

Budapest,

VI., Lomb-utca 11.

Hivatkozva október 6-i felhívásukra, van szerencsém tisztelettel jelenteni, hogy az önöktől vásárolt Alfa takarmány-gyorsfűlesztővel igen meg vagyok elégedve, valamint az ehhez alkalmazott pálinkafőző-készülékkel is. Ezen készülék nálam a múlt évi hő szilvatermes alkalmával, amikor a szilvát sehogysem lehetett értékesíteni, nagy-szerűen bevált.

Amikor a pálinkafőző készüléket Alfa takarmány-gyorsfűlesztőmhöz az önök árjegyzéke után megrendeltem, azt gondoltam, hogy egy szak-értőre lesz szükségem, aki a pálinkafőzésre engem ki fog oktani, de amint a készüléket az utasítás szerint kezeltem, egyszerűen minden tanulás nélkül sikerült a pálinkafőzés és csak gyakorlati és a főzés alkalmával gyűjtött tapasztalatokból tájékoztam afelől, hogyan kell finomabb szilv-riumot, illetve pálinkát előállítani.

Takarmányfűlesztőm ürtartalma 80 liter, ebbe 68 litert töltök, a többi rész üresen marad a gőz számára. 24 óránként nyolcszor töltöttem, minden töltésből 10-12 liter voltát kaptam. Ez raffinálva 1/3 részt veszített, úgy hogy 100 liter voltából raffinálva 70-75 liter pálinka lett.

Nálunk bortermeléssel nem foglalkoznak, tehát mást nem főztem, mint csak szilvacetret.

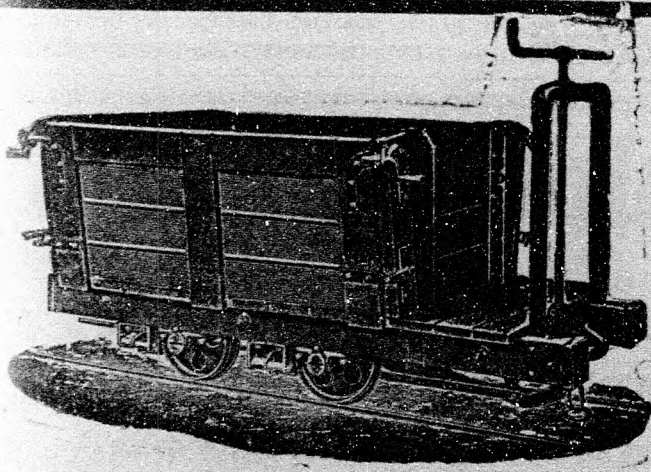
Fűlesztőanyagul a jól égő száraz ágrözsét használtam rövidre vágva, egy töltés kifőzéséhez csupán egy darab rözse kellett, így tehát a főzés-nél aránylag kevés fát fogyasztottam.

A takarmányfűlesztőt a pálinkafőzőkészülékkel együtt bárkinek ajánlom.

Makkoshetye, 1915. okt. 21.-én.

Horváth Pál
kés. bír.

Keresünk következő árukat: ocsut, gubacsot, gyapjút, tűzifát, faszenet, mézet, lekvárt, almát, bur-gonyát, káposztát, minden más élelmiszert waggontételekben, diót, ocsut és uborokat, tengeriszárat és levelet, szénát-szalmát, juhokat, sertéseket, hizókat és általában mindentéle gazdasági terméket.
Árajánlat intézendő: Mezőgazdasági Forgalmi és Értékesítő Vállalathoz, Budapest, IX., Üllői-ut 55.

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T.
Keskenyvágányu Vasutosztálya Budapest, V.

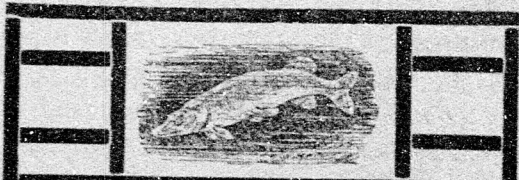
Gazdasági vasutak

nyomjelzése, tervezése és építése.

A Győri Vagongyár gyártmányainak eladása.

☛ Költségvetések és mérnöki látogatás ingyen!

Hadifoglyok részére
 posztókőpeny, melegben béléve, bluzok,
 nadrágok, sütélszűrők, használtak, jó állapotban,
 igen olcsón
L. PRESSBURGER & SOHN-nál,
 WIEN, XX., Treustrasse 52.
 901

Fogolymunkásainkat

legjobban és legolcsóbban élemezhetjük, ha

sózott tengeri halat

főzünk nekik. Többféleképpen, csak úgy készíthető el, mint az édesvízi hal.

Ár kg.-ként 1.60 K.

A halat állandóan, teljesen friss állapotban, minden mennyiségben szállíthatjuk. Részletes felvilágosításokkal, valamint az elkészítési módok ismertetésével készséggel szolgálunk.

Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi R.-T.,
 Budapest, VI., Vágány-u. 12.
 Sürgőnycim: BEGOTTLIEB. 821

Aki gabonáját el akarja adni

a legmagasabb törvényes napi áron és a legjobb feltétel alapján, megveszszük. Kérünk mintázott ajánlatot, amelyre személyesen megyünk üzletkötésre. Mindenféle

burgonyát veszünk

minden mennyiséget, kérünk ajánlatot, hány vagon és milyen állomásra szállítják.

Drach Áron és Fia,
 Pápa. 754

**„JURA“
 fegyver- és gépolaj**

legjobb a világon!

A „JURA“ fegyverolaj a rozsdaképződést lehetetlenné teszi és teljesen savmentes lévén, a puskacsőnek nem árt. Nem ráncosodik, nem fagy meg és jó illata miatt a vele való fegyvertisztítás igazán kellemes munka.

A „JURA“ gépolaj gépek, motorok és autók karbantartására egyenesen nélkülözhetetlen, mert nem gyantásodik, megakadályozza a rozsdaképződést, védi és kíméli az alkatrészeket és nincs rossz szaga, mint a legtöbb gépolajnak.

A „JURA“ fegyver- és gépolaj ára: 850
 kis üvegben: 1.20 korona,
 nagy üvegben: 3.— korona.
 Gépolaj 4 kilós hűdögében:
 12.50 korona.

Vadászemberek, gazdák és géptulajdonosok évek óta használják a legjobb eredményre. Az elismerőlevelek ezrei tesznek tanúságot a „JURA“ fegyver- és gépolaj nagy népszerűségéről.

Ismertetést, szakvéleményeket és részletes árjegyzéket kívánatra készséggel küld.

„JURA“ fegyver- és gépolajlaboratórium
 Budapest, I., Fehérvári-ut 54. sz.

TELEFON 12-80

MUNKÁCSY GYULA
 BUDAPEST
 VI. KIRÁLY-UTCA 102

A SZAB. SÁMÁNY KÉMÉNYTOLDOK ÉS
 FALAZÁSALJLI TŰZHELYEK MÁR ORSZÁGOS
 HIRŐK.

KÉRJEN ÁRJEGYZÉKET.

Gazdák, szőlőbirtokosok és kertészek figyelmébe!

A trágyahiány óriási. Valóságos áldás ennélfogva, hogy

debreceni FERÁLTTRÁGYA

még kapható. Forduljon **sürgősen**, míg a készlet tart, ajánlatért a főelárusítóhoz, **KLÁR ANDOR** és **TÁRSA** céghez, **DEBRECEN**. A fekáltrágyába fektetett minden forint a terméshövelben kétszeresen térül vissza. 846

Legjobb minőségű bortömlők
 Borszivattyúk és felszerelések
 Bormérők, borlopók, hordótöltők, erjesztőtölcsérek, akonák, borkeverők, hordólemezek.
 Borszűrők. Facsapok, palack- és hordódugók. Palackmosók, dugaszoló- és kupakológépek.

Legolcsóbban kaphatók:

SCHOTTOLA ERNŐ

Budapest, VI., Vilmos-eszár-ut 13 és 53.

UJABB SZAKKÖNYVEK

Ambrózy: A méh. Uj 3-ik kiadása. Fűzve 8.—	kötve	19.—
Andrássovich: Háztartástechnika		2.—
Bétegh: Baromfiak fertőző betegségei		2.—
Campbell: Ököszeri talajművelés		3.00
Cselkó: Szarvasmarhatenyésztés		8.—
Takarmanyeztés		10.—
Czettler: Magyar mezőg. szociálpolitikája		30.—
Deák-Rosch: Ököszeri művelészet kézikönyve		1.40
Dezók: Mezőgazdasági költés könyvvel		6.—
Dörner: Kaszáló és legelőjavítás		9.80
Korcsk. trágyák használata		2.50
Fokányi: Állategyészművelés törvények		15.—
Grabner: Gyümölcsfák művelészet		2.—
A gazdasági állományok nomenklátúra		6.—
Gronits: Gazdasági építészeti		12.—
Heizel: Szarvasmarhák meztelősége		6.—
Hoffmann: Földhasznosítás		1.80
Hutyr: Törvényes állatorvosok		10.—
Howsky: Pálházat a takarmányadagok készítésében		5.—
Jankó: Szalma- és kaszálók készítése		1.—
Károly: Mezőgazdasági statisztikák és eredmények		10.—
Keneve: Háztartásunk ököszeri takarmányozása		5.—
Kovács: Állatbetegek fejlődése és szorvasztása		10.—
Kendermagos plimut		1.—
Kovácsy: Cukorrépa trágyázása		1.—
Kovácsy-Monostory: A ló és tenyésztése		13.—
Kozák: Juhtenyésztés		14.—
Leimster: Állattudományok történeti tanulmányok stb. részlete		1.—
Matiaszkovszki: Superfoszfát nemzetgazd. fontossága		3.—
Orbán: Egyszerű gazdasági számvitel		12.—
Gazdasági számviteli napló		6.—
Hátszegélyeszi adó		1.—
Orbán-Szilárd: Jövedelemadó		8.—
Oros, méhészt. szobnaplár. Szerk.: Szilassy Zoltán		1.50
Páll: Motoros szállítás		3.—
Páter: Vadontermő gyógynövények		5.—
Przeworsky: Dohánytermelés és kezelés		3.—
Rács: Magyarország juhtenyésztése		3.—
KBif. állomány. karcolatok		6.—
Rády-Sporzon: Benzínmotor		3.—
Rodicsky: A magyar juhtenyésztés		3.—
A kecske tenyésztése és hasznosítása		1.50
Rubinek: Hegy állatok a Balkánon		1.—
Magyarországi gazdasági állatok		80.—
Óriási ongodály és bovitell jegyek		2.—
Schreckner: Az állattrágya kezelése		5.—
Szilassy: A magyar tyúk tenyésztése		2.—
Székács: Gyakori állatbetegek		2.00
Szilárd Ferenc: Ébredés az erdőn		5.—
Szilárd Gyula: Mezőgazdaságtan I.		4.—
Mezőgazdaságtan II.		4.—
Szűcs és plimut. Gyakorlati kézikönyv		4.—
Vocserónai feladatok mezőgazd. oktatásához		2.—
Szűcsművelés és borgazdaság		10.—
Takarmanyeztés. Fűzve 4.—, kötve		5.—
Méhészeti		1.50
Szilassy-Grabner: Szilassy takarmányozásról természetesen		10.—
Vontás: A birtokos és gazdasági közélet jogviszony		3.—
Vladár: Gépezet		3.—
Zachara: Elektromosság a mezőgazdaságban		3.—

Megrendelhetők a „PÁRIA“ r.-t. gazdasági szak-könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25 sz.

Gőzeke- és motorekerészletek,

mint acélfogaskerekek, fémcsapágyak, bronztolattyúk, dugattyúk, ekevasak, kormányok, tüzszekevények, forrcsővek, I-ső rendű sodronykötelek stb. minden gyártmányu gőzekéhez készülnek és kaphatók

SZILÁGYI ÉS DISKANT MOTOR- ÉS GÉPGYÁRÁBAN, MISKOLCON.
 Munkafelvételek, költségvetések ingyen. 742

„ASTRA” gázeséplőkészlet

Olcsó és megbízható.

Fűtőanyag: faszén.

70%-kal olcsóbb, mint a benzin vagy benzol

és

50%-kal olcsóbb, mint a kőszénüzem.

Kérje árajánlatunkat!

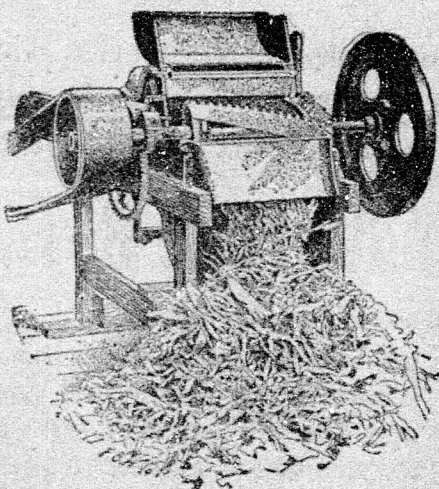
A Magy. Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége

Budapest, Vilmos-császár-ut 32.

A **tengeriszár** kitűnő tápduc takarmánynya válik, melyet az állatok szívesen fogyasztanak és jól értékesítenek, ha azt a valódi

amerikai OHIO tengeriszártépőgéppel (Shredder) felaprózzuk.

Ez minden gazdaságban nagy megtakarítást és jövedelmet eredményez, mert nagyobb állatállomány tartását és annak jobb takarmányozását teszi lehetővé.

Az OHIO Shredderek külön sima élű kések felszerelése által nagy munkaképességű kitűnő szecskavágógépekké alakíthatók át.

A hazánkban használatos különböző nagyságú OHIO tengeriszártépőgépek raktáron vannak és mérsékelt áron kaphatók

PROPPER SAMU

mezőgazdasági gépraktárában,
BUDAPEST, V., Vilmos-császár-ut 52. szám.

Gazdasági számtartási nyomtatványok

UGYMINT:

**ORMÁNDY
KENESE
SUSCHKA
LIPTHAY-FÉLÉBŐL**

ÁLLANDÓ RAKTÁRT TART

**A „PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT
ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**
BUDAPEST, IX. KERÜLET, ÖLLŐI-UT 25. SZÁM (KÖZTELEK)

MINTÁKAT, ÁRJEGYZÉKKEL
MEGKERESÉSRE KÜLDÜNK.

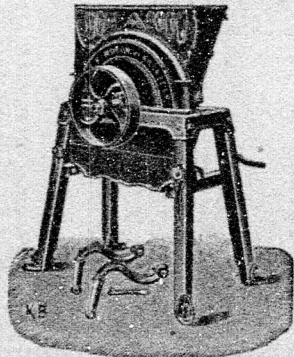
Eredeti importált
amerikai manillazsineg

kézi kévekötél.
Uj és egyszer használt
zsákok, ponyvák.

**Hazai zsák-
és ponyva-
gyár és kölesöntézet.**

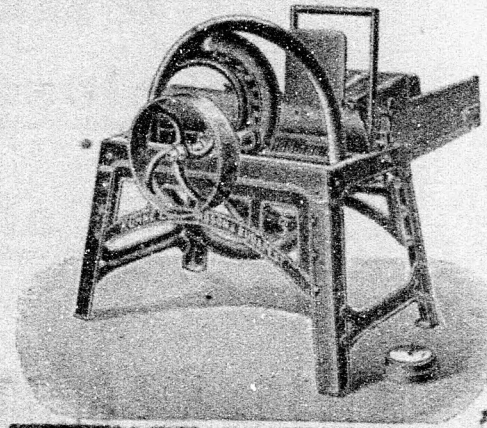
NAGEL ADOLF
BUDAPEST,
Arany-János-utca 10.
Sürgőnycim:
NAGELA BUDAPEST
Vidéki telefon 104—10. és 35—92.

Idénygépek: Szecskavágók, répavágók,
hengeres és tárcsás darálók,
tengerimorzsolók Kézi- és
erőhajtásra. olajpogácsatorók,
gyökmosógépek, takarmányfüllesztők stb.

„KÜHNE“ mezőgazdasági
gépgyár r.-t.
MOSON.

Főraktár:
BUDAPEST, VI., Vilmos-császár-ut 59.
Fiókraktárak: Debrecen, Kaposvár,
Szabadka, Temesvár.

Teljes
takarmánykészítő-
berendezések.

SEDLÁK-féle szabadalmazott

„önműködő“ gabonaszárítótelepeket

tapasztalataink alapján, a már tőlünk bevezetett és javított Pellegrino-rendszer után, mindennemű gabona, kukorica, hüvelyes vetemények, magvak, gubacs és selyemgubók szárítására épít Magyarország, Ausztria, Horvát- és Szlavonország részére egyedül csakis az

ELSŐ HORVÁT GÉPGYÁR ÉS VASÖNTŐDE R.-T., ZAGREB.

Már épített és épülőfélben lévő telepek:

Frigyes főherceg-főle főherceglaki uradalom igazgatósága részére;
Frigyes főherceg-főle frigyesszéli uradalom igazgatósága részére;
gróf Normann Ehrenfels Gusztáv bizováci uradalom igazgatósága részére;
Bánkuti főhercegi uradalom felügyelősége részére;
báró Gutmann orahovici uradalom igazgatósága részére;

báró Pfeiffer Kálmán gladnosi uradalma részére;
Kettenbach András ur, ujbánovci (Szerém megye) nagybirtó részére;
Sorgor Sándor ur, a Draskovits gróf neskevi uradalom főhercegi részére;
Simeunovics György ur, gomboselűsziget nagybirtokos részére;
Szerb Földmivelők Egyesülete m. sz. részére, Mitrovicán. stb. stb.

**Saját vas- és ércöntöde. ■ Vasszerkezetek és hidépítés.
Malomépítés. ■ Silos-telepek. ■ Motorok és turbinák.**

Természetes, hogy Pellegrino szárítókat is állítunk elő továbbra is.
Tessék ábrás árjegyzéket kérni, vagy mérnökünk látogatását, magyarázat végett, díjtalanul.

A munkáltatási időnyre ajánlunk elsőrendű pestvárosi fehér tábla- és kítűnő vidéki perzselt

munkásszalonnát, valamint pestvárosi disznósírt

a legmérsékeltebb árban. Felhívásra kedvező ajánlatokkal készségesen szolgálunk

WEISZ LIPÓT és TÁRSA

disznósír- és szalonnagykereskedők, Budapest, IX., Hentes-utca 17.
Sürgőnycim: „Weiszefé, Budapest.” Interurban távbeszélő „József” 14-50. 559

Kétszer rektifikált, tiszta fehér

BENZOL

per 100 kg.

K 90.-

helyraktáron utávétellel, 30 napra díjmentesen kölcsönvashordóért 50 K betét előre beküldendő.

Fenyő Béla műszaki nagykereskedő

Budapest, V. ker., Csáky-utca 43. szám.

Sürgőnycim: Fenyő Csáky-utca 43.

Uraknak, gazdaságok, gazdakörök, szövetkezetek, közsé-
gek stb. szükségletük előállítására ajánljuk legjobban bevált, szabadalmazott

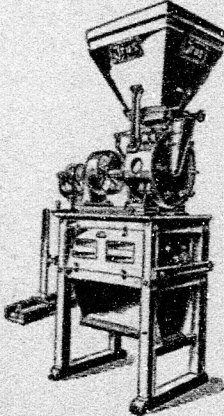
liszt.

„K” Modell „IRUS”-MALMAINKAT

Malmainkkal liszt minden finomságban állítható elő. Bárhol felállíthatók és minden előzetes műszaki képzettség nélkül kezelhetők. Bármely hajtóerőre alkalmazható. — Prospektust kívánatra készséggel küld: 844

IRUS-MŰVEK MAGY. KÖZP. IRODA:

Budapest, VI., Teréz-körút 30. Telefon: 162-75 szám.

Kiválóan finom merinóból kitenyészett magyar fésűs-gyapju-

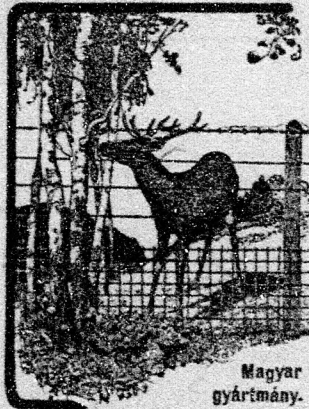
kosok

eladók.

Schaumburg-Lippe herceg

uradalmának jószágigazgatósága, Dárda.

Bámulatosan olcsó kerítések!

Felülmulhatatlanul legolcsószertbb, legkönnyebben kezelhető és legolcsóbb kerítésanyag a világhírű

„Hungária”- sodronyfonat

melynek kiválóságát számtalan elismerőlevél is bizonyítja.

Magyar gyártmány.

Szabadalmazott gépeken és csak horganyozott sodronyból készült.

Megrendelhető az egyedüli készítőnél

HAIDEKKER SÁNDOR

sodronyfonat, fonat Budapest VIII., Üllői-út 48/11. Jutányos pontos és gyors kiszolgálás!

Arjegyzők ingyen és bérmentve.

A pécsi káptalani uradalom Daróczyhalma és kelemenligeti bérgazdaságaiban, vasútállomás Drávasztára-Zaláta, vagy Vajszló, egy darab 60 lóerős, egy évig használt

Hart-Par traktor eladó.

A traktor nevezett gazdaságokban üzemben bármikor megtekinthető. Klózetos értesítésre Drávasztára-Zaláta állomáson kocsis rendelkezésre fog állani.

Fennnevezett gazdaságok venni való burgonyát ad Drávasztára-Zaláta. Ajánlatokat a fenti címen körülnéni 5-8 ragon prima. Istokot a fenti címen körülnéni.

Kelemenligeti gazdaság intézősége, Kelemenliget, u. p. Vajszló. 838

MASCHINENFABRIK IMPERIAL, MEISSEN

„ (SACHSEN) ”

MINDENTSZÁRÍTÓ (Allestroekner)

automatikus gépein aratás után azonnal szárítható:

kukorica, mindennemű gabona, magvak, burgonya, répalevél, répaszelet, kukoricacsutka, stb.

Kukoricagóré fölösleges.

Az IMPERIAL-szárítók STABIL és TENGELYEN JÁRÓ rendszerűek.

„ A tengelyen járó szárítógép ”

VÁNDORSZÁRÍTÓ-nak

„ alkalmazható. ”

Prospektust és árajánlatot díjmentesen küld a magyarországi vezérképviselő:

Dr. KOPPER A. mérnöki iroda,
Budapest, VII., Dohány-utca 68. sz.

TELEFON: József 30-62.

November 1-től üzlethelyiségeink Csáky-u. 43. alatt vannak.

Ia fekete kocsikenő	pr. 100 kg. K.	65
Ia antracit kocsikenő	" " " "	55
hordóstól együtt mérvé.		
Gépkenőolaj cséplőgépekhez	" " " "	150
" " nagyobb gépekhez	" " " "	160
Mótorkenőolaj	" " " "	170
Dieselmótorhengerolaj	" " " "	250
Autóolaj	" " " "	250
Gőzhengerolaj	" " " "	250
Gőzekehengerolaj	" " " "	260
minden ingyenhordóban, eredeti Tara levonással.		
Fehér benzol	" " " "	90
fahordó 10 korona, vashordóra betét 50 korona.		

Vagon- és kazalponyvákat legolcsóbb árban.

FENYŐ BÉLA műszaki nagykereskedő, Telefon
BUDAPEST, V., Csáky-u. 43. Interurbán 121-84.

PONYVA- ÉS ZSÁKKÖLCSÖNZŐ-INTÉZET

ponyva- és zsákkereskedő

PATAK HUGÓ, Budapest, V., Hold-utca 29. szám. Telefon 156-76.

Iroda: V., Alkotmány-u. 19. 715 Fióktelep: Fiume, Baross-kikötő.

Veszünk diót, mákot, kölest, lencsét, borsót,
ákácmézet, lóhere- és lucernamagot.

Mintázott ajánlatot kér **Polacsek Fülöp és Fia,**
Nyírbátor. 876

„Lukullus“ sertéstakarmány

alkatrészei: marhavér és buzatakarmanly-liszt. Első-
rendű hus- és csontképző-takarmány, proteintartalma
20-22%. Rendkívül nagy hús-, csont- és zsírképző hatása
folytán a mellette etetett többi takarmány sokkal gazda-
ságosabban érvényesül. Számos bel- és külföldi nagy-
tenyésztőknél és nagyüzemeknél jó sikerrel kipróbálva.

Kimerítő felvilágosítással készpénzzel és díjtalanul szolgálnak a

budapesti FATTINGER ÉS TÁRSA R.-T.

TAKARMÁNYGYÁR VEZÉRKÉPVISELŐI:

LEMBERGER, SCHÖN és SZÁSZ

SERTÉSHIÁZALÓK,
BAJA.

BAUER B. GYULA

SERTÉSBIZOMÁNYOS,
BUDAPEST, VIII., BEZERÉDY-U. 10.

Legjobb patkányirtócsemege
a világon.

Nem mérge, ártalmatlan emberre,
háziállatokra, fel lehet rakni az
istállóban, pincében, padlásokon,
gabonarakárban, csak patkányt,

mezei- és vízipatkányt pusztít, de mindaddig el nem ért eredménytelen.

Ára: egy doboz 5.- K, 2 doboz 9.- K,
4 doboz 16.- K. Használati utasítás és utánvétellel.

Az ár egyideig olcsóbb, hogy biztos hatásáról mindenki meggyőződhessen.

Számos uradalmaktól lett megdícsérve, ezek közt:

A küldött patkányirtócsemegeknél kitért hatása van, ma reggel több
hullát találtunk, kérünk azonnal még 4 dobozt küldeni. A legfelsőbb családi
birtok es. kir. gondoskása, Szmiritzen.

A patkányirtócsemege meglepett bennünket, olyképpen pusztított, hogy
most már esend van. Fülöp Szász Coburg Gothai Herceg O Fensége gazdasági
intézősége, Walterskirchen.

Az első rendelményvel meg vagyunk elégedve, folytatni akarjuk és
kérünk még 4 dobozt. Kinszky hercegi gondnoksága, Budenitz.

Az első feltevés eredményteljesen járt, több hullát találtunk, kérünk azon-
nal még 4 dobozt küldeni. Lobkowitz herceg műkertészete, Eisenberg.

Megrendelhető: Bertram Nándor, Temesvár, Belváros, Hunyady-utca 1. sz. 906

Önkéntes árverési hirdetés.

Özv. Döry Vilmosné felsőleperdi tenyész-
téből bérletfelosztás következtében önkéntes árve-
rés útján eladatnak az 50 év óta fennálló mé-
nesből és a 36 év óta fennálló tisztavérű
szimmentáli tehenészetéből az alant felsorolt
állatok.

Az árverés f. évi november hó 7-én és folyta-
tólagosan 8-án lesz megtartva az ujdombóvári
állomástól 2 kilométernyire fevő Tüskepusz-
tán. Előzetes értesítésre kocsai áll rendelkezésre az uj-
dombóvári vasuti állomáson.

Árverés kezdete naponta reggel 9 órakor.

Árverési feltételek:

1. Az állatok eladása azonnali készpénz fizetése mellett történik.
2. Leütés után minden felelősség a vevőt terheli, a gazdaság semmi néven nevezendő szavatosságot nem vállal.
3. A vételár után vevő 1% istállópenzt a vételárral együtt tartozik egy összegben lefizetni.
4. A megvett állatok vevő terhére és veszélyére 2 napig az istállóban maradhatnak, de elszállításukhoz kísérő nem adatik.

Eladásra kerül:

25 drb	különbféle kóru anyakanca
8	szópós csikóval
6	4 1/2 éves kanca
15	3 1/2 " "
12	2 1/2 " "
12	1 1/2 " "
76	különbféle kóru tehen
16	" " tenyészbika.

Részletes felvilágosítással, valamint az állatok leírását tartalmazó prospektussal készpénzzel szolgál

A Felsőleperdi Uradalmi Intézőség,
Felsőleperd,
u. p. Kocsola—Ó-Dalmand.

837

PINTO E.

LEER, Ostfriesland,
LEUWARDEN, Holland.

szállít Hollandiából elsőrendű vöröstarka és feketetarka
hasas teheneket,

garantálva 4 héten belüli ellés, vagonból mázsálva, napi árral.
Eddig több mint ezer darabot szállított és prima referenciákkal
szolgálhat.

Képvisező: KOHN JÓZSEF, BUDAPEST, VII., Rottenbiller-utca 35.

874

Eladás

Székelti répaszlet, köles, milt...

Apácztelepi gazdaság feloszlás...

A német nyelv magántanulása ut...

Német-magyar, Magyar-német...

Német Zsebkönyv. A német nyelv...

Német Zsebkönyv. A német nyelv...

Rattor Oszkár nagybecsű kerek...

Rattor Oszkár nagybecsű kerek...

Rattor Oszkár nagybecsű kerek...

Rattor Oszkár nagybecsű kerek...

Szénát, szalmát,

Lucernát, lóherét és zabosbükkynt...

Schreier Béla takarmánygyároskereskedő...

Budapest, Népszínház-u. 33. Telefon: József 20-52.

Gyors, pontos, olcsó földmérés...

STADEL-TORKOS FÖLDMÉRŐ-TALIGA...

Kapható 7200 Stadel gépgyárban, Győrött

RATTO phosphor-pasta patkányok...

teljes kipusztítására szavatosság...

DETSINYI FRIGYES Budapest, V., Vilmos-császár-ut 6. sz.

Ziska József utóda Rostály György mérleggyáros...

iroda és raktárhelyiség: Budapest, VI., Kétyös-utca 47.

Patkányok, egerek, méreg nélküli VULKÁN KOCKAK...

REINER GÉZA, BUDAPEST, VI., CSERGETY-UTCA 84.

Magyarországi építészeti akadémiát tanár.

OLAJMŰVER R.-I. (KOHN ADOLF és TÁRSA) GYŐRSZIGETI OLAJGYÁRA...

GYÁRTMÁNYAI: Repceolaj égő és kató...

Szilárd Gyula, a csikvári földm.-lak. tanárának gyakorlati kézikönyvei...

Takarmányozástan a legújabb elméleti és gyakorlati alapján. K 4.- Kötve K 5.-

Mezőgazdaságtan. I. Általános és különleges növénytermelés. Fűve K 4.- Kötve K 5.-

Mezőgazdaságtan. II. Állattenyésztés. Csérvetél. Fűve K 4.-, Kötve K 5.-

Szőlő és pincze. 71 ábrával. Fűve K 4.-, Kötve K 5.-

Vezérlőfalú gépek készítése. Szőlőművelés és borgazdaság. 101 ábrával. Kötve K 10.-

A pinczegazdaság mellék-könyv értékesítése. Fűve K 1.50

Ujjonsg! Most jelent meg HENESS FERENCZ aradalmi föltal.-tíztírtó

Názállatalk obszert takarmányozása és a takarmányadagok kiszámítása

Ára fűve 5 korona, vászonba kötve 6 kor.

Vétel

Vadgesztenyét, makkot, minden mennyiségben...

Gőzlokomobilokat 3, 8, 8 1/2 ságban...

Veszünk gyári burgonyát és cukorrépat...

Keresünk diót, kölest, hullott almát...

Birsalmát, vagonfélékben keresünk...

Erdői keresünk, akár fenyő, fűz, tölgy...

Kukoricacsutkát keresünk. Cím: Mezőgazdasági Vállalat...

Veszünk vadgesztenyét, makkot, gyapút, almát...

10 vagon burgonya (rözsé és sörge) szállítására...

Gépeket keresünk és pedig malom, leggyári, gazdasági...

Fejeskaposztát minden mennyiségben...

Cukorrépat, makkot, almát és takarmányrépat...

Tölgymakkot, bükkmakkot, takarmányrépat...

Cukorrépat vevünk, szeszgyártásra alkalmasat...

Burgonyára bármely fajtaban ajánlatot kérek...

Schönwald Lipót, Budapest, IX., Lónyay-u. 46.

Ne dobja el mindennemű gabona-hulladékát...

SCHÖN S. JAKAB MAGTISZTÍTÓTELEPE, UNG.-BROD, Mähren.

Mintázott ajánlat a mennyiség feltüntetésével kéri.

Veszek szénát és szalmát

minden mennyiségben, szállítom préscive és fuvarmentesen...

Böhm Arnold takarmánygyároskereskedő Budapest, VII. ker., Vörösmarty-utca 20.

Gubacsot vessék és Aranjánlov kór: Wagner A., Budapest, IX., Angyal-utca 7/a.

Koresok a Mára déli alján gyámoltatott és válogatott...

Schleifer Ignácz burgonyazúzógyár és burgonya-nagykereskedése...

Budapest, VIII., Gólya-u. 10. Telefon: József 45-02.

Bérlet Bérbeadó asonnel Bereg m...

6000 gazda pontos címe! Megjelent: Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjainak névsora (Az 1915. évi Omge. évkönyv a tagnévsort nem fogja tartalmazni) Ára 5 korona Megrendelhető az összeg és 20 fillér portó előzetes beküldése mellett a "Patria" r.-t. gazd. szakkönyv-kereskedésében, Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.

Allást keresők

Kertvezetői Allást keres 44 éves, román, kath. vallásu, teljesen hadmentes nős egyén. Magyar, német és szláv nyelvismerettel. A kert összes ágazatában teljes jártassággal bír, ugyancsak a szőlő kezelése és művelését vezetéseben nagy gyakorlattal rendelkezik. Szakismerettel ellátott aranyéremmel és díszoklevéllel kitüntetve. Csakis önálló rendelkezéssel és Allandó állásra reflektál. Felhívás esetén bemutatkozás céljából bármikor megjelenhet, mely alkalommal elsőrendű bizonyítványait bemutathatja. Szíves megkereséseket „Dunántul” feljelle alatt a kiadóhivatal továbbítja. 8143

Allatok

BAUER B. GYULA

SERTÉSBIZOMÁNYOS Budapest, VIII., Bazaródi-u. 10. Telefonszám: JÓZSEF 21-70. Sörgöncyim: LUCIUS Budapest.

Sovány és hizott SERTÉSEKET a legmagasabb áron értékesítik. Szalonmegrendeléseket jutányos áron eszközlök. Tenyésztőknek méréselt kamat mellett a Húgot nyújtuk.

Sertéseket egyvelesket, továbbá hizottakat, ugyancsak marhát veszek a legelőnyösebb árak mellett. Ajánlatokat kér: Wagner A., Budapest, IX., Angyal-u. 7/a. 5918

80 drb féléves, 40 drb 2 éves szőke menyegyes mangalica koca és 8 drb menyegyes fehér tehen eladó, 12 drb ökör pedig megvételre kerestetik. Megkeresések Borsáros Antal húszárkúthozhoz intézendők. Marosvásárhelyre. 7998

Eladó lovak, Eladó 8-10 db kifeltet kanca eszék. Cím: Körmenyi bér gazdaság, Körmeny. 8092

Eladó emendi tenyészállatok, 10 db darabja 30 korona. Cím: Forster István, Zomba, Tolna m. 8081

Kerestelek választott malacokat, bármely kis számban is. A faj, kor, ivar, ár megjelölésével ajánlatokat kér az év bármely szakában Pozsár Andrásné, u. p. Monostorszeg, Dács megye. Cím: met. tésék megvétel. 8067

Eladó egy pár prima, 3 éves, 190 cm magas, befogására alkalmas pej eszék. az egyik kanca, a másik herét. Cím: Terényi Henrik gazdaság, Krasznikvajda. Abauj megye. 8059

Grosz ágazatos keresők megvételre. Árkielirőket részletes leírással kér. László László, Lapunyak, posta Hunyad városa. 8096

A sörényi bér gazdaságomban, u. p. Komogyásd, 2 darab pej kanca, amerikai, 17 markos, kocsis eladó. 8119

Eladó gróf Károlyi kompoli méneseiből származó, abszolút megbízható, teljesen belovagolt, 183 cm magas, hibátlan, 5 éves, szőcsárna kanca. Érdeklődők forduljanak Kun András földirtokhoz, Korpaszapudóki, Borsod megye, ki az érdeklődőknek készséggel megad minden felvilágosítást. 8118

Záhonyban 23 darab tinó vörös és fehér, 2-3 évig eladó. Értekezni lehet a tulajdonosnál: Záhonyban, Wohl Sándorné urasszonytól. 8120

Jó tejelő tenyészállatok. Hárctéri bevonulás miatt eladó: 40 darab vöröstarka fajtehen, 20 drb fejső, 14 drb ellőstehen, egy drb vöröstarka 2 1/2 éves tenyészbika. Bihar megye, vasútállomás: Bihar, Komocsi gazdaság, Polák Károly. 8121

Eladó kettő (egy pár) fekete fajda, 183 cm magas, 2-3 évig eladó. Értekezni lehet a tulajdonosnál: Záhonyban, Wohl Sándorné urasszonytól. 8120

PAJZS GYULA

orsz. törzskönyvezett

telivér szimmentáli tenyészetében

4000-5000 liter

évi tehozamu családokból származó

telivér bikák

vannak eladásra felállítva.

A tehenészet törzsének évi átlagos tehozama 3614 liter, 3-94% zsírtartalommal. Az egyes anyaállatok tehozamára, a zsírtartalomra és a takarmány értékesítésére vonatkozó, a fejérmegyei tejjel-ellenőrző egyesület által szolgáltatott adatok és zsírvizsgálatok rendelkezésre állanak. Vasut- és hajóállomás: Rácalmás, Fejér megye. 5978

Sertésmiskarolás

A n. 6. gazdasági bizottságok tudomására hozom, hogy sertéseket miakarolni meghívásra, vidékre is, bárhevi elmegek. FRANCISCS JÁNOS sertésmiskarolás, Kaposvár, Zrínyi u. 17

A szenttamási gazdaságban állandóan eladásra kerülnek fiatal bonyhádi hasastehenek és két éves bonyhádi tenyészbikák és eredeti hollandi és frieslandi tehenek és bikák. Állandóan van eladásra felállítva 80-100 drb kiváló szép, tenyészésre alkalmas, részint nagyhasas, legnagyobb rész már nálam leborjázott fiatal bonyhádi tehen. Érdeklődőknek Köhn József, Budapest, VII., Rottenbiller-utca 35. szívesen ad levélbeli bővebb felvilágosítást és előzetes értesítésre Kun-azentmiskar-Tass vasuti állomásra kocsit is küld

Flaschner S. Sándor tehénkereskedő. Törvényesül bejegyzett cég. Levél- és sörgöncyim: Budapest, VII., Flómer-u. 17. Telefon: József 38-06. Istálló: Kispeszt, Dlióti-ut 4. Telefon: Kispeszt 22. (szűk sz.)

Legelsőrendű bonyhádi teheneket, friss borjasokat, hasasokat s tenyészbikákat bármely időben, bármely mennyiségben kulánsul és legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

A „Háztartás” fogyasztási szövetkezet vásárol elsőrendű minőségű tejős- teheneket.

Ajánlatok „HÁZTARTÁS” igazgatóságához, BUDAPEST, IX., Boráros-tér 6. szám küldendők. ...

KLINGER MOR tenyész- és használlatok-kereskedő Kispeszt, Lakás és istálló: Kispeszt, Kölcsey-s. 5. szám. Levél- és sörgöncyim ugyanott. Telefon Kispeszt 22. Szűk házban.

Muraközi

hidegvérű (nori) igaz tenyészkanca k választott esikók és tenyészmenek

vásárlásánál közvetlen a tenyésztőtől, segédkezesemet felajánlom s a fojty évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegyzékét kívánatra szívesen küldöm. Elsőrendű referenciák rendelkezésre állnak.

Címem: IDŐSB HEINRICH MÓR lóvásárló ügyvezető CSAKTORNYA (Muraköz). Törv. bejegyz. cég. Sörgöncyim: Heinrich Senior, Csáktornya. Interurban-Telefon: 33. szám.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Legelőcsébb árakon szállít.

Eladó

40 darab 4 éves, 50 darab 3 éves, 60 darab 1 1/2 éves

fehér

ökör.

Levélcim: Nagy Dénes földirtokos, Torda (Torda-Aranyos megye). 906

Vöröstarka

tinó és üsző

teljes prima, 1-2, esetleg 3 éves, nálam minden mennyiségben kapható olcsó áron. Későbbi ugyancsak jármos és beállításai örökös árára vállal.

Kitűnő friss fejőstehenek

előzőes jelentés után nálam mindenkor megtekinthetők külsőszerűség nélkül. Verőteljes szorin választást. 4738

Henrik Ignác fia, Nagyszombatból, Vas megye.

Választási malacok Kerestetnek!

Keresek azonnali vagy későbbi átvételre 6-12 hetes választási malacot 100 darabos falkától egész 2000 darabig.

Értesítések Brill Lajos sertésbizományoshoz BUDAPEST, VIII., Kenyérmező-u. 6. alá kéretnék.

Telefonszám: József 31-77.

Előrendű eredeti bonyhádi teheneket

hasasokat, borjasokat és tenyészbikákat bármely időben, bármely mennyiségben kulánsul és legelőcsébb árakon szállítok 8121

FUCHS LAJOS tenyész- és használlatok-kereskedő Ujpest, István-tér 10. Sörgöncyim: Fuchs Lajos. Telefon 130-49.

Vegyések Szona és szalmavételei közvetlen minden mennyiségben a legelőcsébb árak mellett Wagner A., Budapest, IX. ker., Angyal-utca 7/a. 8018/a

Elvállalok szőlőlegelőre és téli tartásra részint marhák, Ugon Ákos gazdasága, posta Székelyudvarhely. 7549

Elvállalok juhot, csarvasmarhát telelére, magállapodás szerint. Bővebb felvilágosítást ad Moskovits Bernát, Forgách tanya, u. p. Záhony. 8097

Elvállalok szőlőlegelőre és téli tartásra részint 90 drb növendékmarhát, vagy 900 drb juhot. Hádi gazdaság, posta Balatonszemes. 7688

Pénz kapható, vagy nagyobb transzportokhoz, vagy bankunk úján, szövetkezetek részére kölcsön nyújtás. Cím: Mezőgazdasági Vállalat, Budapest, IX., Üllői-ut 55. 8092

Vadászok Gyümölcsöt Lővő vadakat, nyulakat nagyobb mennyiségben, legelőcsébb árértékűket Mezőgazdasági Forrálni Vállalat, Budapest, IX., Üllői-ut 55. 8128

Eladás

Vadászgyeget garantált jó löképeségű legismertebb gyártmányú ejektors Hammerless, Drilling, Boek és Büchsenfintak, automata ismétlőfegyverek, Winchester, Brownieok híres puskművesek mesterművei, Kinner, Springer, Lancasterok, Joseph Doforty eredeti belga, angol gálművelő, Selbstspannerok, Tiszi piisztolyok, Primás távcsövek, Fényképezőgépek legelőcsébb árakra. Valamennyihez komplett felszerelések, legelőcsébb árakon és hűvelyek. Radó gyűjteményében, Budapest, Egyetem-tér 5. 7590

Nemes fűzességű, több vagyon eladó. Kivánatra le is hámozhat. Gazdasági intézet, Gálgó, Nyitra m. 7913

Automobil 1620 HP Laurin és Klement gyártmány teljesen új, eladó Zentai Jánosnál, Szabadkán. 7917

Cukorrépa Takarmányozási célra nagyobb mennyiségben eladó. Megkereséseket M. feljelle alatt továbbítja a kiadóhivatal. 7998

Amerikai 5-vanu gézke eladó és megtekinthető. Zentai János, Szabadka. 8091

Eladó gazdasági berendezés gróf uradalomnál, egy malom és csorégyári gépezetű berendezés, több gazdasági gépvel, arató stb. és egy leborjázott, Mezőgazdasági Vállalat, Budapest, IX., Üllői-ut 55. 8082

Szőlőirtokosok Gyümölcsöt ajszalom, pártalan szép fejlődött peronospormentes 2 éves szőlőültetvény, mely nagy termés, mint telepítési célra felhasználható az egyéves ültetvények. Fajok szerint 100-150 koronás árban szorin. Előjegyzéseket ugyancsak, mint tavaszi árára elfogad: Kocsis Pál intéző, Atkár, u. p. Vámosgyörk. 8084

Utak feltöltésére, vagy építkezéshez naponta 15-20 vagon mennyiségű szállítás bevonulva, elsőrendű szarvas és lissza, telentezerinti mennyiségű vasuti szállításokat bármely állomásra ingyen, a vasuti szállítási díj ellenében. Több vagon megrendelésnél szállítási kedvezmény. Ugyancsak állítólag olcsó árakon kapható. Cím: Mittelmann Oskár, Államvasuti főfelhőző, Budapest, X., Józsefvárosi pályaudvar

Wohl Sándor pusztatpeli gazdaságában 25-30 vagon cukorrépa a pártól állomásra szállítva eladó. Cím: Wohl Sándor, Pusztatpeli, mellett. Pásztó Heres m. 8088

Málna, mindig termő, nagy, földi eper, 100-2 korona. Cím: Szabó Lajos, Apostag, Pest m. 8089

Marhamázsa, százados, telőcsébb árakon, súlytal. 500 kg. mérésre, jó állapotban, 1200 koronáért eladó. Csádos László, Bakonyosarnya. 8090

Gőzök, használtak, Armstrongok, Fowlerok, 14, 18, 20 HP., 25, 30 és 35 ezer koronáért, telentezer, azonnal szállíthatók. Kálán eladó nagy eszék és gépezetek. Bővebbet Niederman Jánosnál, Esztergom. 8122

Ákácscemete ezek 5 koronáért, 10, 15, 20 és 30 koronáért, telentezer, azonnal szállíthatók. Nyiregyháza. 8123

Keveset használt kitűnő karban levő 20 HP. Cornelió traktor 3-vanu okével azonnal eladó. Marton Ignác és Sándor földirtokosok, Nagypécely, Zala m., u. p. Assur. 8121

Motor-

benzin

Motor-

benzol

kétszer mosott, tiszta fehér

Motor-

kenőolaj

Motor-

hengerolaj

Motor-

hengerolaj

Dieselmotor

hengerolaj

Gőzhengerolaj és

gépola

Nyersolaj

Gépszij,

valamint az összes gazdasági műszaki cikkek legelőcsébb árakon, elsőrendű minőségben azonnal szállítható.

Kérjük bennünket ajánlatot tételre felvilágosítani.

Kellner Alfréd és Társa Budapest, V. ker.

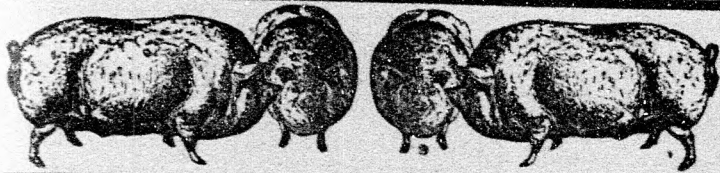
Aulich-utca 7. sz.

Telefon: 33-81

Sürgöncyim: Treugolnik Budapest.

Bakanes és boeskor

hadifogoly munkásoknak, erős talppal, előnyös áron.
Meg nem felelőt megtekintés után bérmentve
visszaveszek. **Schönfeld**, Budapest, VI.,
Viilmos-császár-ut 43. Telefont 18-34.

BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók!!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják forduljanak bizalommal

URL REZSÓ sertésbizományi céghez.

Vevők állandóan előjegyezve!

GAZDÁK BIZTOSÍTÓ SZÖVETKEZETE

ALAPÍTOTT 1900-BAN.

Igazgatóság: Budapest, IX., Kálvin-tér 10., saját székházában.

Biztosításokat elfogad tűz, jég és betöréses lopás ellen, ugyisint az ember életére a legkülönbözőbb módok szerint, előnyös feltételek mellett.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.
A lefolyt 14 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzlet feleslegéből közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz, vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával	K	2,550.760.-
Tartalékok	"	4,461.015.-
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett tűzkárokból	"	15,050.000.-
" " " " jégkárokból	"	7,072.000.-
Biztosított érték tűzben 1914. évben	"	900,000.000.-
" " " " jégben 1914. évben	"	63,500.000.-
Életbiztosítási állomány	"	19,013.428.-

A „Gazdák Biztosító Szövetkezete” alapítása és fiókintézménye

A „GONDVISELÉS”

Országos Központi Segélyező-Társulat, Budapest, IX., Kálvin-tér 10. szám, mely társulat tagjai részére 50 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítást nyújt, népbiztosítást az álya keretében pedig 2000 koronáig hozomány, katonai és vegyes biztosításokat közvetlenül minden orvosi vizsgálat nélkül.

A TEAKOCKA A LEGCÉLSZERÜBB TEA KESZÍTÉSÉRE!

Az uradalmi intézőségek szives figyelmébe ajánljuk az

DR. EGGER-FÉLE TEAKOCKÁKAT

amelyek igen jó minőségű teából és eukorból állanak, rum ízzel.
Egy kocka 500-600 gramm (féliternél több) forró vízben feloldva igen jóízű teát ad, mely különösen az orosz foglyok ellátásánál kitűnően bevált, mivel egyrészt a munkások nagyon kedvelik, másrészt az eljárás és ellenőrzés igen egyszerű. **1 kocka ára 8 fillér.**

Bővebb felvilágosítással szivesen szolgálunk.

1 postacsomag 150 drb. ingyen csomagolással, bérmentve 12 K 60 f., utánvétel mellett.

Dr. EGGER LEÓ ÉS EGGER I.

0000 BUDAPEST. 0000

Gőzeke-bérszántás!

Nagyobb területek szántását, mélyrigolozását az 516- és gyümölcsösöstelepitéshez, valamint gyöptörést elvállal!

IZERI IZSÁK GYULA

„ gőzeke-bérszántási vállalata ”

BUDAPEST — KELENFOLD.

A szántás eredeti FOWLER-féle géppel történik.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Vegyvizsgáló Állomása
Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám.

Talaj, trágya, abrak, viz, szén, répa, valamint minden egyéb gazdasági és ipari vegyvizsgálatok.

Szakvélemények mezőgazdasági vegyipari kérdésekben OMGE tagoknak az állami díjazásból 10% engedmény.

Zsák- és ponyvakölcsönzés.

zsák, ponyva,

zsinagárak legmegbízhatóbb szállítója

Schillinger Miksa

Budapest, V., Rudolf-rakpart 7.

Alapított 1878.

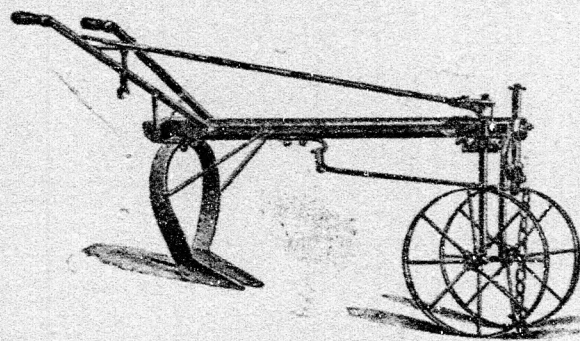
7014

Alapított 1878.

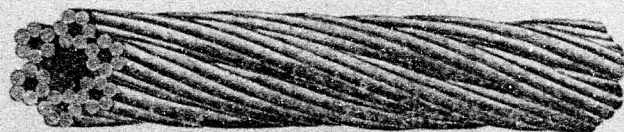
„RESICAI ACÉL”

ekék, boronák, kapák, hengerek és egyéb elsőminőségű talajművelőeszközök.

Gőz- és traktor-ekékhez való ekeszerelvények.

Répakiemelő.

Kladnoi gőzekekötelek.

Részletes ajánlattal szolgál az

Á. V. T. VÁRBOKSÁNI GAZDASÁGI GÉPGYÁR VEZÉRKÉPVISELETE

BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA I. SZÁM.

Allást keresők

41 éves, nős ember vagyok, keresek november elsejére felügyelő, vagy magtársi Allást nagyobb gazdaságban...

Főgépész, Allást keres egy 55 éves, teljesen gyakorlott bármely rendszerű gépeke, benzinturkó, szivószék...

Kitűnő, Praxissal bíró, földművelés-iskolát végzett, fiatal, gyermektelen, nős egy fő gazdasági Allást keres...

Főgépész, Allást keres nagyobb uradalomba 25 évi gyakorlattal bíró 45 éves, hadmentes gépész...

Számtartónak, gazdasági számtartónak, kereskedelmi vállalatoknál és uradalomban elöltöltött nagyobb gyakorlati rendelkező sokoldalú, vasszorgalmú...

Kertész, botanikus, dísz-, virág-, fáskola, aranyérmes, díszkivitelű konyhakertész, 150 holdas szőlő, gyökérkezelés...

Gépész, gépkocsikat, gyakorlott gépkocsigépez, Allást keres január 1-ére, érti az összes gazdasági gépek javítását...

Ispáni, Allást keres földművelés-iskolát végzett, hadmentes, nős, 25 éves egyén, aki rá-pamag, cigória, cukorrépa-termelésben, valamint tehénnevelésben...

Gazdatiszti, keres, helyettesít, vagy kisegítő Allást, azonnali belépésre, 25 éves bizonyítvánnyal...

Gépész-kovács, nős, 47 éves, Allást keres uradalomba 1916. évi január 1-ére. Az összes gazdasági gépek javítását és kezelést...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Gazdatiszti, hadmentes elnök, 47 éves, román, vallású, 20 évi, nagy uradalomban szerzett gyakorlati, kitűnő bizonyítványokkal...

Botosispáni, vagy jobb gazdasági Allást keres, 36 éves, bizonyítványokkal rendelkező, katolikus, mentes vagyok...

Műkertész, 48 éves, román, nős, 3 gyermekkel, a kertészet összes ágában szakképzett...

Gazdatiszti, ispani Allást belépésre 34 éves, román, kath. vallású, nős, kiscsaládu, földművelés iskolát...

Lehetőleg folyó esztendő végéig birtok kezelésére ajánlkozók több éves kitűnő gyakorlati bíró, 48 éves, keresztény vallású, hadmentes...

Gazdasági intézőtiszt, 51 éves, 22 évi három nagy alföldi gazdaságban mint rendelkezőt, jelenleg 18 évi 7000 holdas birtokgazdálkodás vezetője...

Gazdasági gépkész Allást keres 44 éves, hadmentes gépkocsikat, aki teljes jártassággal bír nyersolaj-, benzinturkó, arató, kaszáló, vagy gyökérkezelésben...

49 éves, ispani Allást keres, 30 éves, 20 évi gyakorlati, 30 éves, 20 évi gyakorlati, 30 éves, 20 évi gyakorlati...

26 évet töltött, katolikus, román, kath. vallású nőtlen egyén, aki végzte a földművelés- és a tejlámpa-iskolát...

30 évi tapasztalattal bíró gazdasági gépész, január 1-étől Allást keres, jó bizonyítványokkal rendelkező, kaszáló- és aratógépek kezelésében...

20 évi gyakorlati bíró, a gazdaság minden ágában jártas, szakképzett gazdasági Allást keres november hó 1-ére, vagy későbbi belépésre...

Egy idősebb gépész-kovács Allást keres január 1-én belépésre, aki az összes gazdasági gépek kezelését és javítását szakértőn végzi...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Gazdatiszti, hadmentes elnök, 47 éves, román, vallású, 20 évi, nagy uradalomban szerzett gyakorlati, kitűnő bizonyítványokkal...

Botosispáni, vagy jobb gazdasági Allást keres, 36 éves, bizonyítványokkal rendelkező, katolikus, mentes vagyok...

Főkertész, kiscsaládu, szak-iskolát végzett, hadmentes, nagy uradalomban szerzett hosszú bizonyítványokkal rendelkező...

Kertész vagy főkertész, Allást keres 34 éves, román, kath. vallású, nős, kiscsaládu, földművelés iskolát...

Övadákkal rendelkező intelligens, kereskedőmunkát is képzett, könyvtartásban jártas, magyar és német nyelvismerettel...

Gazdatiszti, vagy számtartó Allást keres 49 éves, kiscsaládu, hadmentes, román, kath. vallású magyar honpolgár...

Gazdasági gépkész Allást keres 44 éves, hadmentes gépkocsikat, aki teljes jártassággal bír nyersolaj-, benzinturkó, arató, kaszáló, vagy gyökérkezelésben...

49 éves, ispani Allást keres, 30 éves, 20 évi gyakorlati, 30 éves, 20 évi gyakorlati, 30 éves, 20 évi gyakorlati...

26 évet töltött, katolikus, román, kath. vallású nőtlen egyén, aki végzte a földművelés- és a tejlámpa-iskolát...

30 évi tapasztalattal bíró gazdasági gépész, január 1-étől Allást keres, jó bizonyítványokkal rendelkező, kaszáló- és aratógépek kezelésében...

20 évi gyakorlati bíró, a gazdaság minden ágában jártas, szakképzett gazdasági Allást keres november hó 1-ére, vagy későbbi belépésre...

Egy idősebb gépész-kovács Allást keres január 1-én belépésre, aki az összes gazdasági gépek kezelését és javítását szakértőn végzi...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Gazdatiszti, hadmentes elnök, 47 éves, román, vallású, 20 évi, nagy uradalomban szerzett gyakorlati, kitűnő bizonyítványokkal...

Botosispáni, vagy jobb gazdasági Allást keres, 36 éves, bizonyítványokkal rendelkező, katolikus, mentes vagyok...

GŐZMIVELÉS. Eredeti Fowler-féle gőzekével nagyobb tartózkodási szántását épügy mélyrigolozást szőlőtelepítésekhez irányít. WOLFF ERNŐ BŐVÍTÉSI VÁLLALKOZÓ BUDAPEST-KELENFÖLD.

Vizsgázott gépész, tanulmányokat, gazdasági bármely gépmunkát gyakorlatban járni, akár gazdasági gépek, akár földművelési gépek...

Egőfé, Lajos, aki a hőmérő-alkalmazást végzte, 1912. aug. 25-én és már három évig gazdaságban alkalmazva volt...

Allást keres m. kir. v. c. iskolát végzett egyén, aki a földművelés-iskolát, a földművelés-iskolát, a földművelés-iskolát...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Páratlanul szorgalmas és kitűnő hírből, 42 éves, er. ref. vallású nős gazdasági, akinek igényei az összes, újított, és esztendővel azonnali belépésre is készült...

En egy józan, 45 éves, vizsgázott gépkész vagyok, aki a földművelés-iskolát, a földművelés-iskolát, a földművelés-iskolát...

Gazdatiszti, nőtlen, hadmentes, 34 éves, román, kath. vallású, gyakorlattal vizsgázó, a magyar, német és a földművelés-iskolát...

Főgépész, Allást keres 34 éves, román, kath. vallású, nős, kiscsaládu, földművelés iskolát...

Övadákkal rendelkező intelligens, kereskedőmunkát is képzett, könyvtartásban jártas, magyar és német nyelvismerettel...

Gazdasági gépkész Allást keres 44 éves, hadmentes gépkocsikat, aki teljes jártassággal bír nyersolaj-, benzinturkó, arató, kaszáló, vagy gyökérkezelésben...

49 éves, ispani Allást keres, 30 éves, 20 évi gyakorlati, 30 éves, 20 évi gyakorlati, 30 éves, 20 évi gyakorlati...

26 évet töltött, katolikus, román, kath. vallású nőtlen egyén, aki végzte a földművelés- és a tejlámpa-iskolát...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Bizalmi állás, kádó, ispani, ki fűtőházban és egyéb uradalomban mint gazdasági munkatársat...

Főtiszt, Allást keres hadmentes, 48 éves, elismert, jelenleg Bihar megye egyik nagyobb gazdasági intéző tisztje...

Önálló gazdasági Allást keres nagyobb uradalomban, jelenleg Bihar megye egyik nagyobb gazdasági intéző tisztje...

Intéző, 42 éves, izr. vallású, gazdasági iskolát végzett, 20 évi gyakorlati, nagyobb gazdaságokban önállóan...

22 éves gyakorlati rendelkező, 40 éves, gyermektelen gazdasági, Allást keres, jó bizonyítványokkal rendelkező, kaszáló- és aratógépek kezelésében...

Felső kereskedelmi és földművelési iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Okleveles gépész- és elektrotechnikus, 30 éves, román, kath. vallású, nős, kiscsaládu, földművelés iskolát...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Folyóviz, mentes, nagyobb vagy kisebb uradalomban mint elnök, jó volt alkalmazva, használt Allást keres...

Hadmentes, földművelés-iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

Erdő-, mezőgazdasági vagy földművelési iskolát végzett, 27 éves, jó megjelenésű fiatal ember, gazdaságban nevelkedett...

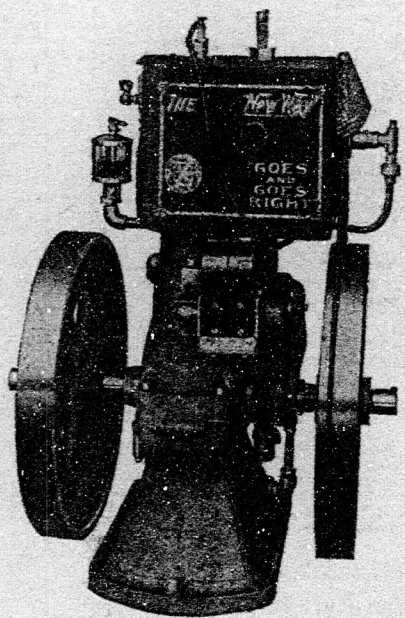
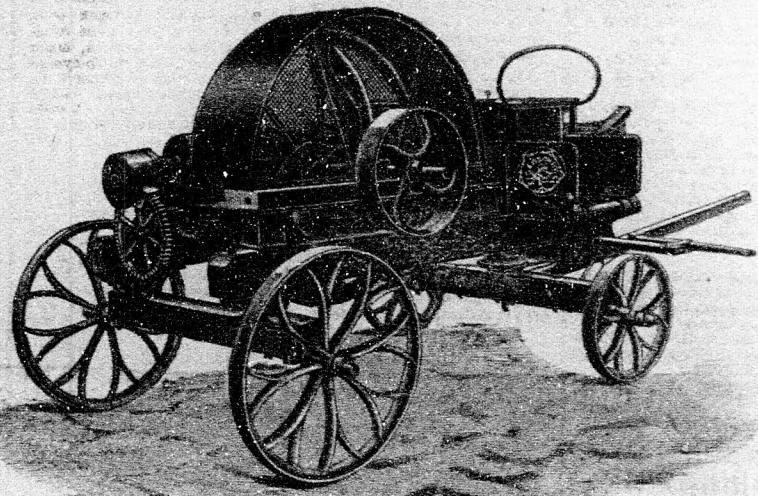
A 34 év óta fennálló Fischer J. ZSÁK ÉS PONYVA GYÁRA BUDAPEST, NÁDOR-U. 31/33. Lópokrétok SZŐLŐKÖTŐZŐ-FONALAK. Egyezzer használt ponyvák, termény- és háztartási szakszerek is állandóan jutányosan kaphatók.

Takarmánykikészítő gépeink:

répavágók, szecskavágók,

darálók és füllesztők stb.

a legcélszerűbb kivitelben és
legjobb anyagból készülnek
s országszerte elismertek.

„NEW-WAY” léghűtéses és

„AVANCE” nyersolaj-

motorjaink

kivitel és munkateljesítmény tekintetében
minden más gyártmányt messze felülmúlnak.

Egyszerű szerkezetük, üzembiztosságuk és csekély tüzelőanyagfogyasztásuk

oly előnyöket biztosítanak, hogy alkalmazásuk gazdaságosságáról a jelen
körülmények között, amidőn a benzin és olaj beszerzése immár nehézségekbe
nem ütközik és az aránytalanul csekély vízfogyasztás a motor mellé még külön
fogaterőt sem igényel, a számító gazda is meggyőződik.

Felvilágosítással és leírással szolgál.

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.